

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Sectio Septima. De Ministro Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

Atque hæc factis de reviviscencia Sacramentorum, que purè putè dependet à voluntate Christi seu Dei, quæ nimis obscura est, ut asseramus alia Sacramenta præter

Baptismum reviviscere. Et ab eadem voluntate Christi dependet legitimus Minister Sacramentorum, de quo instituitur

SECTIO SEPTIMA.

De Ministro Sacramentorum.

1.
1. Cor. 4.

Sic nos existimet homo (inquit Apostolus 1. Cor. 4. v. 1.) ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Indubiè igitur ille omnis & solus est minister Sacramentorum, quem Christus in sua institutione designavit. Quis autem singulorum Sacramentorum in particulari minister à Christo sit assumptus, pertinet ad disputationes de singulis in particulari; in præfenti solùm proponemus aliqua communia ministris omnium Sacramentorum.

Non omnes Christiani in omnibus Sacramentis administrandis habent potestatem. Trident.

Suppono autem ex Concil. Trident. sess. 7. can. 10. non omnes Christianos in omnibus Sacramentis administrandis habere potestatem. Verba Trident. sunt: Si quis dixerit Christianos omnes in verbo & omnibus Sacramentis administrandis habere potestatem, anathema sit.

2.
Oppositus error est Lutheri,

Oppositus error est Lutheri, qui in lib. de Missâ privata & Unctione Sacerdotum edito anno 1534. non solùm omnibus hominibus; sed etiam dæmonibus tribuit potestatem ministerialem omnium Sacramentorum: Ego (inquit) non dicam, quod Papista dicunt, nullum Angelorum, nec Mariam quidem ipsam consecrare posse. Sed è contra dico, si diabolus ipse veniret, & ego postea resciscerem diabolus sic irrepsisse in officium pastoris Ecclesiæ in specie hominis, vocatum ad prædicandum, & publicè in Ecclesiâ docuisse, baptizasse, celebrasse missam & absolvisse à peccatis, & tali munere functum esse iuxta institutionem Christi, tunc cogemur sateri, Sacramenta ideo non esse inefficacia, sed verum Baptismum, verum evangelium, veram absolutionem, verum Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi nos accepisse. Hæc ille.

Cujus probationes invalidæ.

Probat autem, tum quia fides nostra, dignitas & efficacia Sacramentorum, non nititur qualitate personæ, sed Christi verbis & ordinatione: tum quia Judas, qui erat membrum diaboli, non minùs prædicabat & baptizabat, quàm cæteri Apostoli. Cur igitur non possit diabolus, quod posunt membra ejus?

3.
Bellar.

Sed hæc probationes parum habent momenti: facilè respondet Bellar: lib. 1.

de Sacramentis in genere cap. 24. lit. F. Ad 1. Sacramentorum efficaciam non pendere à quacumque qualitate ministri; non enim à bonitate v. g. tamen pendet à qualitate essentiali, sine qua non esset verus minister; talis autem est, ut sit homo.

Ad 2. fatetur Jodam fuisse membrum diaboli, sed non ut tale administravit Sacramentum, verùm ut minister Christi; quia verus homo erat; & à Christo acceptat potestatem Baptizandi, quorum neutrum diabolo convenit. Et sanè Lutherus erat membrum diaboli; comedeat vitaliter, bibebat, dormiebat; num propterea hæc poterat diabolus? & quare non poterat? Citò respondeo: quia non erat homo constans animâ & corpore, sed spiritus, qui carnem & ossa non habet, adeoque incapax est ejusmodi operationum corporalium.

In altero extremo versatur Calvinus, qui nequidem in necessitate concedit mulieribus baptizare. Sic enim scribit in Antidoto ad can. 10. sess. 7. jam citatum: Nemo sanus Christianos omnes in verbi, Sacramentorumq; administratione pares facit: non solùm quia decet & ordine geri omnia in Ecclesiâ decet, sed etiam quod singulari Christi mandato ad eam rem ordnantur ministri. Et infra: Porro munus Baptizandi ubi mulierculis inmundum reperient, quemadmodum illis permittunt?

4.
Calvinus nequidem in necessitate concedit mulieribus baptizare

Respondeo in communi sensu & perpetuâ traditione Ecclesiæ. Sed, ut propius ad rem accedamus, pro doctrina Catholica erit

CONCLUSIO I.

Ordinarius minister Sacramentorum ex vi præfentis institutionis est solus homo viator ratione utens.

5.
Ultima pars nullam patitur contradictionem; constat quippe apud omnes, administrationem Sacramentorum, quæ in usu consistunt, necessariò esse actionem humanam,

humanam, atque ad eam requiri certam intentionem (ut infra explicabitur) quæ abque usu rationis nequeunt haberi. Et quamvis Eucharistia validè ministraretur ab amente aut puero, certum tamen est non esse ministros à Christo ad hoc munus deputatos.

Porro ratio à priori primæ partis est voluntas Christi, qui sicut instituit Sacramenta pro Ecclesia sua militante, sive pro membris Ecclesiæ militantis, ita quoque voluit ordinarios ministros Sacramentorum esse membra ejusdem Ecclesiæ actu, vel obligatione.

Hæc voluntas nobis innoscit ex communi & perpetuo usu totius Ecclesiæ. Deinde ex ipsa Scriptura sacra; siquidem de Eucharistia Luc. 22. v. 19. non Angelis, sed Apostolis, qui erant homines viatores, dictum est: *Hoc facite in meam commemorationem*; & de Baptismo Matth. ultimo v. 19. *Baptizate omnes gentes*. De Extrema Unctione Jac. 5. v. 14. *Inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum &c.* de Pœnitentia Joan. 20. v. 23. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.* De Ordine & Confirmatione constat ex Concilijs & traditione ministrum regulariter debere esse Episcopum, qui (ut dicitur ad Heb. 5. v. 1.) *ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in ijs, quæ sunt ad Deum*. Denique Matrimonium fatentur omnes non posse fieri nisi inter homines, qui simul sunt contrahentes & ministri. Unde dixit Adam Gen. 2. v. 23. *Hoc nunc os ex osibus meis, & caro de carne mea &c.* *Quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem; & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una.* Et Christus Mar. 12. v. 25. *Cum à mortuis surrexerint, neque nubent, neque nubentur &c.*

Rationem congruentiæ assignat Doctor Subtilis 4. dist. 6. q. 1. n. 3. ibi: *Generaliter etiam congruum est ab homine viatore conferri Baptismum (eadem est ratio de alijs Sacramentis) & non ab Angelo aliquo; tum quia Christus, qui instituit, homo fuit, tum quia in Sacramento est aliquid sensibile & aliquid spirituale, & per consequens magis congruit ministro, & utenti sensu & intellectu, quam purè intellectuali.*

Cum hoc tamen fiat, quòd ex privilegio & dispensatione divina aliquando Angeli Sacramenta ministraverint & ministrarent, ut ibidem docet Scotus n. 2. ibi: *Dixit autem generaliter suppositum nature intellectuales, quia si bonus Angelus extraordinaria potestate baptizaret in corpore assumpto cum omnibus prædictis conditionibus, tunc supponendum esset verum esse eius Baptismum; quia*

non fieret nisi de præcepto Dei: nec esset ille baptizatus ab Angelo iterum rebaptizandus; sicut Michael prohibuit Episcopo dedicare Ecclesiam suam in monte Gargano, asserens eam à se dedicatam fuisse.

Aliud exemplum magis ad propositum legimus apud Nicephorum lib. 11. histor. cap. 20. ubi narrat. S. Amphilochem fuisse ab Angelis consecratum Episcopum: *Angelos (inquit) Deus misit, qui mysticè & arcanè benedictione, & Episcopali arrogatione eum dignati, intellectuâli modo consecrarunt, & hierarchiam civitatis Iconij renuntiaverunt.*

Si fuit (inquit Card. Lugo disp. 8. n. 1.) intellectualis solum consecratio, non fuit sensibilis, atque adeo nec propriè sacramentalis. Consentio, si verum est quod supponitur, scilicet, consecrare intellectuâli modo idem esse quod consecrare insensibiliter.

At quæ necessitas istiusmodi identitatis? Certè testatur sacra pagina non uno, sed diversis locis, Sanctos Angelos sensibilibus locutos, aliasque actiones sensibiles exercuisse. An ideo vitali ac corporali modo, id est, per organa corporis animati; ad tales actiones propriè destinata? Minimè; quin magis spiritali modo, id est, modo spiritibus proprio, ac quodammodo intellectuâli, id est, solius intellectus Angelici naturali acumine attingibili. Sic loquebantur per solam aëris collisionem & fractionem artificiosam ad corpus assumptum, ad quam sufficiebat virtus motiva secundum locum. Et pari modo comedebant & bibebant, non virtute principij vitæ corporalis, & in ordine ad nutritionem, sed per solum motum localem; cibum ac potum in corpus assumptum demittendo.

Hoc extraordinarium Angeli privilegium non obscure indicat Aug. lib. 2. contra Epistolam Parmeniani c. 15. in fine his verbis: *Nemo ergo accipit sine dante, sed quod pertinet ad Baptismi sanctitatem: adest Deus, qui dat, & homo, qui accipiat, sive per se ipsum donante Deo, sive per Angelum, sive per hominem sanctum, sicut per Petrum, sive per Joannem, sive per hominem iniquum &c.* Adde, sive per Angelum iniquum; ita enim sentit Doctor noster supra, ibi: *Si etiam malus Angelus in corpore assumpto baptizet, & constet, quòd esset de præcepto Dei, talis habendus esset pro baptizato; quia oportet malum Angelum etiam invitum obedire Deo. Sed non esset sine certa revelatione super hoc habita credendum, quòd malus Angelus verè baptizaret.*

Quidquid sit, an Angeli aliquando baptizarent, aut alia Sacramenta, quæ in usu consistunt,

Admini-
stratio Sa-
cramen-
torum in
usu con-
sistens ne-
cessariò est
actio huma-
na.

6.
Ratio prio-
ris partis
Conclusio-
nis est vo-
luntas Chri-
sti;

Quæ nobis
innotescit
ex perpetuo
& communi
usu totius
Ecclesiæ.
Luc. 22.

Matth. ult.

Jac. 5.

Joan. 20.

Heb. 5.

Gen. 2.

Mar. 12.

7.
Ratio con-
gruentiæ ex
deco.

Non obstat,
quòd dispen-
satione di-
vina ali-
quando An-
geli mini-
straverint
Sacramenta.

8.
Nicephorus;

Lugo;

Consecratio
intellectua-
li modo nò
est idè quòd
consecrare
insensibilis
ter;

9.
Extraordi-
nariè illud
Angeli pri-
vilegium in-
dicat Au-
gustinus.

Non offenditur impossibilitas cur nequeant Angeli, etiam sine corpore assumpto, ministrare Sacramenta quæ consistunt in usu.

10.

Sacramentum est signum prae-
teritum gratiae,
quia sensibiliter ma-
teria applicatur & for-
ma profertur à quo-
cumque ministro legi-
timo.

consistunt, ministraverint; fide humanâ ex historijs creditur, interdum administrasse hominibus Eucharistiam. Impossibilitas quoque aliorum non potest offendi, etiam sine corpore assumpto, dummodò applicent materiam, & efforment voces sensibiles, quibus formam essentialem expriment.

Dices cum Lugone supra: Sacramentum nostrum includit verba humana & actiones humanas; immò actiones hominis habentis talem potestatem, Sacerdotalem v. g. vel Episcopalem, quales non sunt actiones Angelicæ; igitur fatendum est, non fieri tunc Sacramentum omnino ejusdem rationis cum nostris; sed poni eundem effectum per aliud medium aliquantulum diversum.

Respondeo negando antecedens; non enim Sacramentum est signum prae-teritum gratiae (quod est tota ipsius essentia) quia materia applicatur, vel forma profertur ab homine, aut per actionem vitalem ordinario vel extraordinario modo (illa quippe omnia impertinentia sunt ad significationem, & per consequens ad causalitatem, quæ ex sola significatione defumitur) sed quia sensibiliter materia applicatur, & forma profertur à quocumque ministro legitimo, ordinario, sive extraordinario; siquidem æqualiter ex communi institutò significat lotio v. g. vitalis, & non vitalis; similiter prolatio formæ per principium vivificans corpus, & per principium dumtaxat assistens. Neque attendit Deus aut Ecclesia ad modum applicandæ materiam aut formandæ verba, sed ad significationem; non quàm habet materia vel forma à profertente, sed ex communi usu aut institutione Christi.

11.

Etenim interrogo, an ille, cui excisa est lingua à Tyranno ob confessionem fidei, possit ministrare Sacramentum, Deo sup-
plente in ipso per miraculum defectum instrumentorum, & dando vocem & loquelam absque lingua? Vel etiam, si edentulus, qui dentibus appositis artificialiter loquitur formatè, sine quibus tamen nequit intelligibiliter formare verba; an hic (inquam) possit baptizare; tamen non loquatur per instrumentum conjunctum? Nemo dubitat quin possit.

Pariformiter discurre de ipsa lotione baptismali, ad quam requiritur ut fiat per ministrum, sive per instrumentum conjunctum quantum ad functionem vitæ, sive per separatam, perinde judico. Enimverò in artificialibus & moralibus multa fiunt per instrumentum non conjunctum, quæ tamen artificij aut alteri causæ morali tribuuntur. Sanè quis credat invalidè eum

baptizare qui ad lotionem non utitur manibus, quæ tamen sunt instrumentum conjunctum & connaturale, quod ad ejusmodi actionem communiter deservit?

Dato quoque quòd actio vitalis ministri requiretetur ad ministerium Sacramenti, id intelligendum est de lege Dei ordinata; non autem de potentia Dei absoluta, seu extraordinaria commissione.

Medium quidem tunc aliquantulum est diversum, sed non formaliter, sive in ratione Sacramenti; nam eodem modo significabit & causabit gratiam, præsertim cum Sacramentum in ratione sua non includat intrinsecè personam ministri; imò nec potestatem ipsius; quàmvis & persona & potestas requirantur, ut ponatur actio sacramentalis, quæ sola immediatè significat & movet Deum ad producendam gratiam. Unde minister non aliter concurret, quàm per ipsum Sacramentum, quod ponit; vocetur causa ministerialis, vocetur moralis mediata, quæstio est de nomine.

Nec video quare Sacerdos medijs verbis potius moraliter concurret ad positionem Corporis & sanguinis Christi sub speciebus panis & vini, quàm minister Baptismi mediâ ablutione & prolatione formæ ad gratiam baptismalem, aut certè persona Sacerdotis in Sacramento Pœnitentiæ ad causandam remissionem peccatorum; quippe tam ad absolutionem, quàm consecrationem, requiritur character Ordinis; & verba prolata nullum sunt habitura effectum, si ab alia persona profertantur: non apparet (inquam) sufficiens differentia; ni fortè in eo, quòd conficiens Eucharistiam sustineat personam Christi, cum non utatur verbis suis, sed Christi, ut dicunt Sancti Patres, & patet ex Canone missæ.

Hactenus de Angelo; & eadem proflus est ratio de anima separata: quia nec etiam ipsa est homo.

Nec obstat, quòd retineat characterem; quippe character (ut diximus sect. 4. conclus. 7.) non est ipsa potestas, sed signum potestatis in via acceptæ, quòd etiam manet in animabus damnatis. Num ideo & ipsa potestas? Negat communis sententia.

Ex qua videtur inferri nec hominem gloriosum, sive animam unitam corpori glorioso in statu comprehensoris, licet retineat characterem, posse esse validum ministrum nostrorum Sacramentorum. Nam in primis (inquit Lugo disp. 8. n. 2.) post diem judicij omnes sacerdotes retinebunt characterem suum, & tamen tunc non poterunt consecrare Eucharistiam, non solùm ex defectu

12.
Dato, ad idem, nem vitali ministri requiri ad ministerium Sacramenti, id intelligendum est de lege Dei ordinata.

13.
Minister aliter concurret ad effectum, quàm per ipsum Sacramentum, quod ponit.

14.
Eadem est ratio de anima separata, quæ de Angelo. Non obstat quòd retineat Characterem.

14.

Lugo.

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 1. 145

ex defectu materiae panis & vini; sed etiam ex defectu potestatis, quam scilicet acceperunt solum ad consecrandum in hoc mundo ante diem iudicii, ut videtur colligi ex Apostolo 1. ad Cor. 11. v. 26. in illis verbis: *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat*; ubi iuxta communem interpretationem explicatur institutio sacrificij Eucharistici facta solum pro tempore hujus mundi duraturi usque ad consummationem saeculi. Haec ille.

Dicaſtillo. Respondet Dicaſtillo disp. 3. n. 41. ex illa Scriptura ad summum probari cessationem omnium Sacramentorum novae Legis post resurrectionem generalem, quando nulli amplius erunt homines viatores, pro quibus solis (ut suo loco patebit) Sacramenta sunt instituta. De caetero dum Sacramenta durant cum sua significatione, & sunt tempora & subiecta capacia significationis & effectus illorum, adhucque eorum viget usus; non video (inquit) cur signum illud sensibile, exhibitum ab homine, quantumvis non viatore, non possit valere.

Ex nullo capite constat hominem non viatorem esse institutum Ministro Sacramenti.

Respondeo: quia neque ex Scriptura, neque ex Concilijs aut Traditione constat hominem non viatorem a Christo assumptum & institutum fuisse ministrum Sacramentorum Ecclesiae militantis: ille autem solus (ut dixi in principio hujus sectionis) est ordinarius & legitimus minister, quem Christus in sua institutione designavit.

15. Et haec est ratio a priori hujus sententiae, quam hjs verbis exprimit Card. supra num. 3. Sacramenta data sunt Ecclesiae ut ministrarentur ijs, qui sunt intra Ecclesiam, ab Ecclesia visibili militante per suos ministros, quales non sunt ij, qui jam sunt extra hunc mundum, & qui nullo modo subjacent directè vel indirectè Ecclesiae. Alioquin Episcopus damnatus cum corpore & anima, ex odio in Deum ad irrogandam injuriam Sacramento, conferret alteri damnato, qui similiter ibi esset cum corpore & anima, Sacramentum Confirmationis & Ordinis, nisi Deus per miraculum impediret. Sed haec instantia frivola est: ut enim statim dixi, Sacramenta non sunt instituta nisi pro viatoribus.

16. Probationem ejusdem Auctoris eodem numero in principio desumptam ex verbis Jac. 5. v. 14. *Inducat presbyteros Ecclesiae, & orent super eum* &c. qui autem non est viator non est Presbyter hujus Ecclesiae, sed fuit; improbat Dicaſtillo n. 43, dicens, esse Presbyteros Ecclesiae triumphantis; quod verò debeant esse militantis,

hoc est quod quarimus, an necesse sit quòd sint in militante; & contendimus satis esse, quòd pro tunc sint in militante, hoc est, cum ijs, qui sunt in militante; & satis etiam est, quòd sint ordinati ab Ecclesia, ut dicantur Presbyteri Ecclesiae. Ita praefatus Auctor.

Sed contra: hoc etiam est quod quarimus, an sufficiat quòd sint Presbyteri Ecclesiae triumphantis, & pro tunc sint in militante. Probet id Dicaſtillo, & jungimus dexteras. Interè certum nobis est Jacobum locutum fuisse de Presbyteris Ecclesiae militantis, & nequidem somniasse de Presbyteris Ecclesiae triumphantis; cum fortè nullus ante generalem resurrectionem, quando cessabit usus Sacramentorum, talis futurus sit. Ut quid ergo Christus talem designasset in ordinarium ministrum suorum Sacramentorum?

Dicaſtillo pro sua opinione (quam praeferat Suarez disp. 13. sect. 1. probabiliorum) allegat auctoritatem D. Thom. q. 64. a. 7. ad 2. Sed (ut bene notavit Cardinalis supra num. 3.) S. Thomas id non asserit, sed permittit in solutione illius argumenti, quia ad propositum parum referebat, cum adhuc eo admisso negari posset consequentia de Angelis, de quibus contendebat argumentum posse administrare vera Sacramenta.

Adde, quòd Doctor Angelicus videatur loqui etiam de animabus separatis, cum de facto non constet aliquem purum hominem excepta Dei genitrice Maria cum corpore glorioso esse in caelo. Verba ejus sunt: *Ad 2. dicendum, quòd sancti, qui sunt in caelo, sunt similes Angelis quantum ad participationem gloriae.* Quis autem ambigat animas gloriosas esse similes Angelis quantum ad participationem gloriae?

Optimè quoque respondet Emin. ad historiam, quam ex alijs Auctoribus refert Thomas Stapletonus in Collectaneo de S. Thom. Apostolo, scilicet anno 1120. Patriarcham quemdam Indorum, Joannem nomine, Romam venisse, ibique Calixto II. Papae & Cardinalibus in consistorio testatum esse, S. Thomam Apostolum omni anno communicare solitum populum suum manu propria dignis porrecta, & retracta ab indignis. Respondet (inquam) quidquid sit de veritate illius historiae, ex illa non haberi quòd Apostolus consecraret Eucharistiam, sed solum, quòd illam distribueret.

Et esto utrumque fecerit, id non ex communi lege, sed ex singulari Dei concessionem fecisse; quod ab omnibus fortasse fatendum erit, cum constare non possit Apostolum

Sed non recte.

17. Qui & pro sua opinione adducit Div. Thomam, sed curve, ut ostenditur ex D. Thomae primo.

Ostenditur secundo.

18. Respondeo ad historiam de S. Thomae Apostolo singulis annis suos communicante.

T cum

cum suo vero corpore comparuisse, totiesque repetito miraculo resurrexisset, & iterum mortuum fuisse. Quare credibilis est, animam solam cum corpore aëreo adfuisse; quemadmodum Angelus in corpore assumpto communicavit S. Bonaventuram, per specialem potestatem sibi à Deo ad illum actum concessam.

19.

Status hominis viatoris est qualitas essentialis ministri ordinarij Sacramentorum.

Igitur, ut transeamus ad alia, quæ sunt majoris utilitatis, status hominis viatoris est qualitas essentialis ministri ordinarij Sacramentorum novæ Legis, quæ tamen extraordinariè sive ab Angelis, sive ab animabus separatis, aut hominibus beatis validè administrantur; quemadmodum ordinarij minister Sacramenti Confirmationis est solus Episcopus, extraordinarij autem ex speciali commissione Pontificis simplex Sacerdos.

Sed cum hæc factis consent, major olim fuit in Ecclesia controversia propter Cyprianum & alios Patres Africanos, qui putabant Baptismum ab hæreticis collatum irritum esse, an similiter bonitas aut fides ministri sit conditio essentialiter requisita ad valorem Sacramenti? Modò inter Catholicos summa est consensus; enimverò omnes unanimiter docent, quòd

CONCLUSIO II.

Nulla fides aut bonitas ministri requiritur ad valorem Sacramenti.

20. Conclusio est definita à Tridentino.

Ita novissimè definiuit Concil. Trident. sess. 7. can. 12. de Sacramentis in genere: Si quis dixerit ministrum in peccato mortali existentem, modò omnia essentialia, quæ ad Sacramentum consiciendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere aut conferre Sacramentum; anathema sit. Et de Baptismo can. 4. Si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum, anathema sit.

ante docuerat Florentinum.

Idem priùs docuerat Concil. Florent. in decreto Unionis agens de ministro Baptismi: Minister (inquit) huius Sacramenti &c. In causa autem necessitatis non solum Sacerdos vel Diaconus, sed etiam Laicus & mulier, imò etiam paganus & hæreticus baptizare potest, dummodò formam servet Ecclesie &c.

21. Contrarius error fuit Joannis Wiclef.

Contrarium errorem defendit Joannes Wiclef, cujus articulus 4. à Concil. Constantiensi sess. 8. damnatus talis erat: Si

Episcopus vel Sacerdos est in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat, non baptizat.

Olim etiam D. Cyprianus, secutus Agrippinum prædecessorem suum in Episcopatu Carthaginensi, cum multis Africa Episcopis constanter asseruit, & suâ eloquentiâ ac eruditione acerrimè propugnavit invaliditatem Baptismi collati ab hæreticis, obfistente sibi Stephano Papa cum universali Ecclesia; quo factum est, ut cæteri tandem Africani Episcopi suum errorem retractaverint, teste D. Hier. dialogo contra Luciferianos.

Cyprianum quoque se ante mortem correxisse docet Aug. epist. 48. ibi: Cyprianus autem sensit alter de Baptismo, quam forma & consuetudo habebat Ecclesia, non in canonicis, sed in suis, & in Concilio lateris inventur. Correxisse autem istam sententiam non invenitur: non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quòd correxerit, & suppressum sit ab eis, qui hoc errore nimium delectati sunt, & tanto velut patrocinio cavere voluerunt.

Et lib. unico de Baptismo c. 13. ibi: Sic etiam in martyre gloriosissimo Cypriano si apud hæreticos vel schismaticos datum Christi Baptismum volebat agnoscere, dum eos nimium detestaretur, quos à Catholica unitate, quam multum dilexit, separatos dolebat, tanta eius merita usque ad triumphum martyrij consecuta sunt, ut & charitatis quæ exercebat luce, illa obumbratio fugeretur, & ut sacramentum fructuosum fieret fructuosius, si quid habebat purgandum, si nullà re alia, certe passionis salce ulcimum tolleretur.

Rationem à priori Catholica veritatis assignat Doctor Subtilis 4. d. 5. q. 1. n. 4. Veritas (inquit) questionis patet ex auctoritatibus multis, quòd quacumque malitiâ minister sit malus, sive hæresis, sive schismatis, sive morum, salvâ unitate Ecclesie, si intendit facere quod facit Ecclesia, & servet modum Ecclesie, verè confert Baptismum; & talis Baptismus verè habet effectum in baptizato non obstante malitiâ ministri, nisi obstat malitiâ suscipientis in hoc quòd recipit à tali ministro. Veritas autem istius solutionis non habet nisi rationem unam propter quod, scilicet quia ita placuit Christo institueri, ut malitiâ ministri non impediret Sacramentum, nec eius effectum. Hæc Scotus.

Porro hoc beneplacitum Christi probatur maximè ex perpetua & constanti traditione Ecclesie, quam contra Cyprianum urisit Stephanus Papa, de qua D. Augustinus lib. 2. de Baptismo c. 7. ita scribit: Nolite ergo nobis auctoritatem objicere Cypriani ad Baptismi repetitionem, sed tenete nobiscum exemplum Cypriani ad unitatis conservationem.

D. Cyprianus propagavit irregularitatem Baptismi collati ab hæreticis.

Qui tamen ante mortem se correxit.

22. Conclusio nis ratio à priori, ex Scoto.

23. Beneplacitum Christi ut malitiâ ministri non impediret Sacramentum, probatur maximè ex perpetua traditione Ecclesie. De qua Augustinus.

Sec. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 2. 147

Nondum enim erat diligenter illa Baptismi quaestio pertractata, sed tamen saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, in ipsis quoque schismaticis & haereticis corrigere quod primum est, non iterare quod datum est; sanare quod vulneratum est, non curare quod sanum est. Quam consuetudinem credo ex Apostolica traditione venientem, sicut multa non inveniuntur in litteris eorum, neque in Concilijs posteriorum; & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata leguntur. Hanc ergo saluberrimam consuetudinem per Agrippinum praedecessorem suum dicit S. Cyprianus quasi cepisse corrigi. Sed sicut diligentius inquisita veritas docuit, quae post magnos dubitationis fluctus ad plenarj Concilij confirmationem perducta est, verius creditur per Agrippinum corrupti cepisse, non corrigi. Hucusque Divus Augustinus qui ex professo in libris de Baptismo contra Donatistas, qui errorem Cypriani resuscitaverant, eum refellit, multis auctoritatibus & rationibus ostendens extra verum Ecclesiam validum conferri Baptismum.

Sacramentorum) non posset conferri nisi à bono, non esset in magnum remedium viatoris, sed quasi communitè in detrimentum; cum enim nullus possit esse certus de bonitate propria, multo magis nec de bonitate alterius: ergo si ex bonitate ministri dependeret Baptismus, nunquam posset aliquis esse certus se verè recepisse Baptismum; quod est inconveniens.

Et si obijcias, quod nec modo potest esse certus, quia nescit dispositionem suam propriam, hoc non obstat; quia satis potest nosse certitudinaliter, sicut requiritur certitudo, quod ipsemet intendit recipere Baptismum, & hoc sufficit ex parte eius. Si dicat, quod non potest esse certus de intentione ministri, hoc non obstat: quia probabiliter presumi potest, quod ministri talem actum exercentes, intendant facere illud, ad quod actus secundum se ordinatus est: sed non ita posset haberi certitudo de bonitate vel sanctitate ministri.

Hanc rationem indicat D. August. lib. 1. contra litteras Petilianj c. 3. ibi: Ergo baptizantur à bonis ut possint fidem percipere, non recatam. Sed quomodo & de istis securi erunt, si conscientia dantis attenditur, quae latet oculis accepturi? Ita secundum eorum sententiam sit salus illa spiritalis incerta, dum contra Scripturas Sanctas, quae dicunt: Bonum est considerare in Domino, quam considerare in homine (Psal. 117.) & : Maledictus omnis, qui spem suam ponit in homine (Jere. 17.) spem baptizantium auferunt à Domino Deo, & in homine ponendam esse persuadent.

Nec satisfacit quod aliqui haeretici respondent, solos publicos infideles vel malos invalidè Sacramenta administrare: nam eadem est ratio de publico & privato, si malitia per se nocet; & saepe qui coram hominibus malus est, coram Deo bonus est. Cur ergo ille cum bona conscientia non validè ministraret? Et cur qui bonus habetur, & interim reverà malus est, non ministraret invalidè?

Accedit, quod Sacramenta habeant valorem ex meritis Christi, & ex opere operato. Cur ergo malitia applicantis officeret? Nam neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus 1. Cor. 3. v. 7. Qui etiam in omni Sacramentorum collatione est principaliter operans, teste D. Aug. tract. 6. in Joan. ante medium, ibi: Quid ergo per columbam dicitur, ne mendax postea inveniretur, quod avertat à nobis Deus opinari, nisi quamdam proprietatem in Christo talem futuram, ut quamvis multi ministri baptizaturi essent, sive iusti, sive iniusti, non tribueretur sanctitas Baptismi nisi illi, super quem descendit columba, de quo dictum est: Hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto. Petrus baptizet; Hic est, qui baptizat.

24. Qui & consilio non luculenter docuit.

Eandem veritatem plurimis alijs locis luculenter docuit, praesertim tract. 5. in Joannem ante medium, ibi: Baptisma rate est, qualis est ille, in cuius potestate datur: non qualis est ille, per cuius ministerium datur. Et paulò post medium: Non exhorreat columba ministerium malorum, respiciat Domini potestatem. Quid tibi facit malus minister, ubi bonus est Dominus? Et circa finem ex illo Joannis 4. versu 21. Quamquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius, colligit Judam validè baptizasse, cum ab eo baptizati non sint iterum baptizati; & addit: Non timeo adulterum, non ebriosum, non homicidam, quia columbam atterdo, per quam mihi dicitur: hic est qui baptizat.

Rursus lib. de unico Baptismo cap. 11. Profusus (inquit) fieri potest, ut aliqui verum habeant Baptismum, & non habeant veram fidem. Quod probat à simili: Sicut fieri potest, ut habeant verum Evangelium, quod non rectè intelligendo, falsi aliquid credant de Deo. Numquid propter ipsam fidei falsitatem, etiam Evangelium, quod verum apud ipsos invenitur, detestandum aut emendandum putabimus? Plura testimonia vide apud Magistrum 4. dist. 5. lit. A. haec sufficiant in re clara & ab omnibus Catholicis (ut dictum est) admessa.

Solum adverto cum Scoto supra n. 4. quod ita fuerit Baptismus instituendus, plures esse rationes congruentiae. Praecipua sumitur ex fine: Quia (inquit Doctor n. 5.) si Baptismus (eadem est ratio aliorum

S. August.

26.

Non satis faciunt haeretici, dicentes solos publicos infideles vel malos invalidè Sacramenta administrare.

27.

Malitia applicantis non officit, cum Sacramenta habeant suam valorem ex meritis Christi. 1. Cor. 3. v. 7. S. August.

25.

Congruentiae talis institutionis; ut non nocet malitia ministri, ex Scoto.

Paulus baptizat; Hic est, qui baptizat. *In-*
das baptizat; Hic est, qui baptizat. Ut sicut
illa determinatio sua (inquit Scotus supra n.
4.) quã tribuit signo esse certum signum, est
ab ipso immediate omnino & primo; ita & as-
sistentia consequens illam determinationem ad co-
operandum sit immediate ab ipso, id est, ex de-
terminatione voluntatis suã; præcedente
omnem conditionem ministri.

Omnino quippe iniustum est (ait idem Do-
ctor n. 5.) alterum pro iniquitate alterius pun-
iri, quando ille alter nullo modo communicat
iniquitati illius, ita ut possit sibi imputari; sed
ille baptizandus disponit se ad gratiam quantum
potest: si ergo malitia ministri impediret, ille
puniretur propter culpam alienam, nullo modo
sibi imputandam. Apposuit D. Chryso-
stomus Homiliã 85. in Joannem sub finem:
Sacerdos & linguam & manus præbet: neque
enim iustum est propter alius malitiam ad salutis
nostre symbola fide accedentes, offendi.

Et tantum abest, ut sit contra honorem
Dei & Sacramentorum, quod valide ad-
ministrantur à malis & infidelibus mini-
stris, ut per hoc Dei bonitas magis eluce-
scat, qui malis bene utitur; & Sacramen-
torum efficacia, quam habent à principali
auctore, magis commendetur.

Audi verba Christi Math. 7. v. 22. &
23. Multi dixerunt mihi in illa die: Domine, Do-
mine, nonne in nomine tuo prophetavimus, &
in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine
tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor
illis: Quia nunquam novi vos; discedite a me,
qui operamini iniquitatem. Et indignum pu-
tabimus Deo & Sacramentis ab ipso insti-
tutis, si ea causaverint gratiam sanctifican-
tem collata à malis ministris? Circumci-
sio Samaritanorum hominum infidelium
(juxta August. lib. 2. contra Cresc. c. 31.)
valebat: & non magis existimabimus Ba-
ptismum valere, qui applicat merita Christi
jam exhibita, cum circumcisio solum ap-
plicaret exhibenda? Hactenus conclusio-
nem probavimus, nunc respondeamus ob-
jectionibus in contrarium.

Et primo quidem occurrit ratio S. Cy-
priani, scilicet: Quod quis non habet,
non potest dare; infideles & peccatores
non habent Spiritum Sanctum sive gra-
tiam sanctificantem; ergo non possunt eam
dare.

Confirmatur primò ex illo Eccli. 34.
v. 4. Ab immundo quid mundabitur? Secun-
dò ex eodem cap. v. 30. Qui baptizatur à
mortuo, quid proficit lavatio illius? Tertio
Psal. 140. v. 5. dicitur: Oleum autem pec-
catoris non impinguet caput meum. Quarto
Deus Malachia 2. versu 2. minatur malis

Sacerdotibus, dicens: Maledicam benedi-
tionibus vestris. Denique Math. 7. v. 18. *Math. 7.*
ipsa veritas Christus attestatur: Non potest
arbor bona malos fructus facere; neque arbor
mala bonos fructus facere.

Respondeo ad rationem Sancti Cypria-
ni cum Scoto supra n. 6. in fine: Baptizans
non dat gratiam, sed Sacramentum, & illud
habet in virtute, quia habet Ordinem. *30.*
Respondetur cum
Scoto,

Etenim consentimus (inquit D. August. *Et D. Aug.*
lib. 5. de Baptismo, c. 22.) Cypriano, ha-
reticos remissionem dare non posse; Baptisma au-
tem dare posse; quod quidem illis & dantibus &
malà fide accipientibus valeat ad perniciem
tanquam tanto munere Dei male utentibus: sicut
etiam maligni & invidi, quos & intus esse testat-
ur, remissionem peccatorum dare non possunt,
cum eos Baptismum posse dare omnes sciamur.
Siquidem (ut idem S. Doctor ibidem
cap. 21. ait) Sacramentum gratia dat Deus
per malos; ipsam verò gratiam non nisi per se
ipsum vel per Sanctos suos; & ideo remissionem
peccatorum vel per se ipsum facit vel per illius co-
lumba membra, quibus ait: Si cui dimiseritis,
dimittentur.

Remissionem ergo peccatorum non dant
mali sive intus sive foris, sed applicant in-
strumenta, quibus infallibiliter afflatur Spi-
ritus Sanctus, qui per se ipsum abluit con-
scientiam. Sic quippe medicus infirmus
per sua pharmaca potest mederi.

Et quamvis per unam partem corporis
humani non possit vita derivari ad alteram,
nisi illa pars derivans prius vivat eadem vi-
tà: attamen non est sic (ait Scotus supra) in
corpore mystico; quod est Ecclesia; quia non est
in eis una vita numero: nec oportet, quod illud
membrum, quod ministerialiter dat vitam al-
teri, sit propinquius principio vite in participando
vitam, sed tantum in gradu ministrandi. Porro
in toto corpore humano vita una est omnium par-
tium, & participatur ab eis ordine quodam, quia
primò in corde, secundo in alijs, secundum quod
propinquius se habent ad illud principium vite.

Accedit virtutem cordis humani esse fi-
nitam, Dei autem infinitam; quæ etiam
per mortuos potest vivificare Figuram ha-
bes Joan. 6. ubi Christus per lutum cæcum
illuminavit, quod aptius est ad excæcan-
dum; & Elizeus 2. Reg. 13. mortuus sus-
citavit alium.

Ad primam confirmationem dico, Scrip-
turam debere intelligi de immundo quã
tal. Unde subdit: Et à mendace quid verum
diceretur? scilicet ut mendax est & pater menda-
cij, coactus dixit verum: Scio qui scis, San-
ctus Dei Mar. 1. v. 27. Et quid vetat immun-
dum per aquas mundas alium mundare? *32.*
Respondetur ad primam
confirmationem,
Mar. 1.

28.
Non est
contra ho-
norem Dei
& Sacramen-
torum, quod
valide ad-
ministrantur
à malis,

Math. 7.

S. Aug.

29.
Objectioni
S. Cypriani.

Confirmat
ex Ecclie-
siastico &
alijs Scrip-
turis.

Psal. 140.

Malach. 2.

30.
Respondetur
cum
Scoto,

Et D. Aug.
lib. 5.

31.
Scotus

32.
Respondetur
ad primam
confirmationem,
Mar. 1.

Ad

33.
Responsio
ad locand.

Ad secundam confirmationem Respondeo per Baptismum intelligi legalem, non autem Baptismum Christi; & illud à mortuo non significat habitudinem causæ, sed ad terminum à quo. Unde vulgata lectio habet: *Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio eius?*

S. Aug.

Ceteroquin, retentâ illâ lectione Donatistarum, attendite quid dicat D. Augustinus lib. 2. contra Cresconium cap. 27. *Mortuos (inquit) intelligamus, sicut dixi, in quorum nomine baptizantur idololorum cultores, ut ab illo quemque intelligas baptizatum, in cuius nomine se credit esse mundatum. Ita enim & illic nullus excipitur, nullus quippe mortuus Deus paganorum mundare potest credentes in se. Si autem hoc loco omnem hominem peccatorem intellexeris mortuum, tanta, qua non vis, te sequentur, ut ipse quemadmodum vivas invenire non possis, dicente Iohanne: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est: ita ut omnino non invenias hominem, à quo baptizetur, si omnem peccatorem devitare volueris. Quamquam si profusus mortuum non intelligeres nisi hereticum vel schismaticum, ut quisquis apud eos baptizatur à mortuo, quid ei prodest lavatio eius: quod vides tam precipiti presumptione sic accipitur, ac si dictum sit, qui baptizatur ab heretico vel schismatico, nec sic contra nos esset, qui fatentur nihil prodesse homini Baptismum Christi, si apud hereticos vel schismaticos baptizetur, eis ipsis tribuens Baptismum, quo baptizatur, sed tunc ei prodesse incipere cum transit ad Corpus Christi, quod est Ecclesia Dei vivi. Tunc enim sub eodem Baptismo, quod & foris Christi erat, sed foris posito nihil proderat mundato, proderit ab eo (scilicet Christo) cuius membris insertus est. Quasi diceret; qui ab impijs baptizatur, non à mortuo, sed à Christo habet, quoddam Baptismus ei prodest.*

34.
Responsio
ad tertiam
ex D. Augustino.

Ad tertiam confirmationem Respondeo ex eodem Aug. eodem loco: *Fuge (inquit) frater ab insano intellectu ad sanum, ut in hoc testimonio de oleo peccatoris, sicut superiora eiusdem psalmi verba præscribunt (utique hæc: Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me) blandam lenitudinem & fallaciam adulatoris intelligas. Ita enim & nullus erit exceptus, & non impiget in angustias insuperabiles malus baptizator occultus. Igitur Sacramentum non est oleum peccatoris, quod in psalmo ponitur, sed est oleum Dei; non enim eorum meritis à quibus ministratur; nec eorum, quibus ministratur, constat Sacramentum; sed propria sanctitate atque veritate propter eum, à quo ministratum est, male utentibus ad perniciem, bene utentibus ad salutem. Ita Aug. de Baptismo lib. 4. contra Cresc. cap. 16.*

Ad quartam confirmationem patet ex contextu, benedictiones ibi significare abundantiam temporalium; immediate quippe præcedit: *Mittam in vos egestatem.*

Ad quartam
35.
Ad ultimam

Ad ultimam confirmationem dico; Sacramentum non esse fructum ministri, sed Dei instituentis, quemadmodum & gratia sanctificans fructus Dei & Sacramenti, non autem ministri, ut ex dictis liquidò constat. Ceterum per arborem malam intelligit Christus hereticos & falsos Doctores, & solùm docet ex eorum doctrina non posse nasci bonos fructus, hoc est, per eam mores non posse corrigi, sed perverti; & ita eorum opera pro maxima parte esse mala, & si quæ bona sint, illa non provenire ex illa doctrina; sed aliunde.

Pro solutione plurimarum aliarum objectionum, quæ desumuntur ex varijs Canonibus juris, notandum est SS. Patres plerumque agere de valore Sacramentorum quoad effectum gratiæ, & docere, quòd illi, qui scienter & sine justa causa Sacramenta ab hereticis suscipiunt, potius polluantur, quàm sanctificentur, ut loquitur D. Amb. libro de ijs qui mysterijs initiantur cap. 4. circa medium: *Est (inquit) in aliquibus aqua mendax, non sanat Baptismus perfidorum, non mundat, sed polluit. Utrique non defectu Sacramenti, sed dispositionis, quia accedunt cum peccato, scienter communicantes cum hereticis, maximè in rebus sacris.*

36.
Notandum
SS. Patres
plerumque
agere de valore
Sacramentorum
quoad effectum
gratiæ

Ad primum (inquit Doctor subtilis supra) dico, quòd aut hereticus baptizatur parvulum in forma & intentione Ecclesie, & nihil obest parvulo, nec quantum ad salutem, nec quantum ad effectum. Aut baptizatur adultum, & adhuc confert sibi Sacramentum & effectum eius, si in adulto non est aliquis malus motus, puta assensus in heresim baptizantis, vel intentio ut fiat discipulus eius: & de tali intelligenda est auctoritas Ambrosii.

S. Amb.,
37.
Notandum
tertio cano-
nes decreti
non esse
majoris aucto-
ritatis,
quàm con-
ditor eorum

Si verò aliquando agant de nullitate Sacramentorum quoad substantiam, vel agunt de ijs hereticis, qui materiam & formam mutant, aut significant hoc esse timendum, ubi est erronea doctrina, uti sæpe experientia docet, etiam in nostri temporis hereticis.

Notandum
tertio cano-
nes decreti
non esse
majoris aucto-
ritatis,
quàm con-
ditor eorum

Notandum præterea Canones Decreti non esse majoris auctoritatis, quàm conditor eorum. Sæpe etiam Ordinationem aliquam dici irritam à jure Canonico; quia ordinatus suspenditur ab usu, executione Ordinis validè suscepti, vel certè quia Ordinatio est illicita.

Ex his facile est respondere ad ea, quæ in particulari ab aliquibus obijciuntur. Sunt autem

Responsio
ad ea quæ in
particulari
ab aliquibus
obijciuntur.

Canon. 46.
2. Cr. 6.

autem : Primò Canon 46. Apostolorum :
Episcopum aut presbyterum hereticorum susci-
piendum Baptisma damnari precipimus. Respon-
deo, qui admittit hereticos ad baptizan-
dum; pro ratione enim subiicitur: *Quæ enim
conventio Christi ad Bethlæ? aut quæ pars fidei
cum infidelis?* 2. Cor. 6. v. 15.

2. Cr. 6.

38.
Objectio se-
cunda ex
canone 47.

Obijcitur secundò Canon 67. ibi : *Qui
enim à talibus (hereticis) baptizati aut ordi-
nati sunt, hi nec fideles, nec clerici esse possunt.*
Respondeo ab ijs, qui non utuntur de-
bità formà. Dicunt hîc aliqui non esse va-
lidum argumentum ex Canonibus Aposto-
lorum, quia ab hereticis quidam apposti
& magna controversia de eorum origine
& numero.

39.

Objectio
tertia ex di-
stinct. 19.
cap. 19.

Tertiò, Dist. 19. cap. 19. dicitur Ana-
stasius Pontifex nutu divino percussus, quia
voluit occultè revocare Acacium hereti-
cum, ibi: *Et quia voluit occultè revocare Aca-
cium, & non potuit, nutu divino percussus est.*
Adde: Et quia approbavit Sacramenta ab
ipso collata, ut patet ex cap. præcedenti;
ibi: *Secundùm Ecclesia Catholica consuetudinem
sacratissimum serenitatis tue pectus agnoscat,
quòd nullum de his, quos baptizavit Acacius,
vel quos Sacerdotes sive Levitas secundum Cano-
nes ordinavit, ulla ex nomine Acacij portio lesio-
nis attingat, quo forsitan per iniquum tradita
Sacramenti gratia minus firma videatur.* Ita
Anastasius II. ad Anastasium Augustum
Epist. 1. cap. 7. & 8.

Quod ibidem probat 6. rationibus quas
ita perstringo verbis Glosse. Prima est, quia
in Sacramentis virtus Christi operatur, quæ
omnem maculam repellit. Secunda est de
radijs solis, qui etsi transeant per loca fa-
tida, tamen non coinquinant. Tertia est de
Juda, qui licet malus fuisset, multa tamen
fecit, quæ rata sunt habita. Quarta est de
auctoritate Domini; qui præcepit verba
Scribarum & Phariseorum servanda & im-
plenda. Quinta ratio est; quòd omne bo-
num à quocumque fiat, fit à Deo. Sexta
denique est, quia in Sacramentis non est
attendendum qualis vel quis conferat, sed quid
conferat; quia incrementum solus Deus
præbet.

Ecce compendium eorum, quæ latius
hâc conclusione deduximus. Non est autem
verisimilè Pontificem propter illam sen-
tentiam, quæ est veritas Catholica, à Deo
punitum fuisse. Quare communiter rejicitur
illa historia ut figmentum à Schismaticis
Laurentianis ad vitam Anastasij additum.
Quod vel inde satis ostenditur; quia Aca-
cius obijt tempore Felicis III. cui successit
Gelafius, & Gelasio Anastasius, ut testatur
Nicephorus lib. 16. cap. 12. & alij. Quo-

Nicephorus,

modo ergo potuit Anastasius de eo revo-

cando tractare, qui jam obierat?

Obijcitur quartò cap. 10. ejusdem dist.
19. quod sic se habet: *Propter totius indi-
sciplinationis eius doctrinam, quæ Constantino-
poli orta est, statutum est, ne Maximus fuisse
aut esse iam putetur Episcopus; neque hi, qui ab
eo sunt ordinati, qualemcumque gradum Cleri-
catus obtineant, omnibus scilicet, quæ circa eum
vel ab eo gesta sunt, in irritum revocatis.* Res-
pondeo: annotatio Gregoriana habet Ma-
ximum illum non fuisse unquam Episco-
pum, & probat ex Epistola Adriani Papæ
ad Basilium Imperatorem. Quid ergo mi-
rum, si ejus ordinationes decernant irri-
tæ?

Obijcitur Quintò cap. 24. 1. q. 7. ibi:
Innocentij Papæ sententiâ constat declaratum,
quòd Nezelon (quem constat ab hereticis ordi-
natum) quia nihil habuit, nihil dare potuit ei,
cui manus imposuit. Respondeo: Nezelon
(ut notat Glossa ibi) ordinatus fuit ab hæ-
reticis in Episcopum præter formam Eccle-
siæ, & sic ordinem Episcopalem non rece-
pit; adedque nihil dare potuit, non propter
hæresim, sed defectu characteris Or-
dinis.

Sextò 1. q. 13. cap. 69. ex Leone Epist.
37. dicitur: *Manifestum est per crudelissimam,
insanissimamque seviriâ (scilicet Arianam)
in Alexandria sede omne caelestium Sacramen-
torum lumen extinctum. Intercepta est sacrificij
oblatio, defecit Chrimatis sanctificatio &c.* Et
cap. 72. eadem Gregorius lib. 3. dial. cap.
31. Eucharistiam ab Arianis Episcopi con-
fectam vocat sacrilegam consecrationem.
Superveniente (inquit) paschalis festivitatis die,
impetente multis silentio ad eum persidius pater
Arianum Episcopum misit, ut ex eius manu sa-
crilega consecrationis communionem perciperet.

Respondeo, solùm illis iuribus signifi-
ficari, hæreticos conficientes & admini-
strantes Sacramenta extra necessitatem gra-
vissimè peccare. Et ita intelligi quod dicit
Pelagius c. Schisma 24. q. 1. *Non est Christi
corpus, quod schismaticis conficit, si veritate
duce dirigimur; quia videlicet schismatico
est iudicium; præmiserat quippe: Quia spi-
ritum non habent corporis Christi, sacrificium
habere non possunt, ad sui & aliorum scienter
cum ipsis communicantium utilitatem.*

Et ideo Joannis 20. antequam Christus
daret potestatem Apostolis remittendi pec-
cata, præmiserat dicens: *Accipite Spiritum San-
ctum, quorum remiseritis peccata &c.* non quia
gratia Spiritus Sancti erat necessaria ad va-
lorem Sacramenti; nam docet Concil. Tri-
dent. sess. 14. cap. 6. *etiam Sacerdotes, qui
peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus
Sancti*

40.
Objectio
quarta ex
cap. 10. dist.
19.41.
Objectio
quinta ex
cap. 24. q.
7.42.
Objectio
sexta ex
q. 1. cap. 69.cap. 1. schi-
ma 24. q. 1.

Joan. 20.

Trident.

Historia de
Anastasio
Pontifice
divino nutu
percussio
conficta est
à schismaticis
Lauren-
tianis.

Sancti in ordinatione collatam tanquam Christi ministros functionem remittendi peccata exercere, sed ne indignè ministrarent.

43. Sic igitur Sacramenta soli Ecclesie data sunt, quia sola vera Ecclesia rectè illis utitur. Attamen multa contra iura dantur intus & foris, nec tamen ideo vel nulla vel non data dicuntur: quin immò omnia Sacramenta cum obsint indignè tractantibus, profunt tamen per eos dignè sumentibus, inquit D. Aug. lib. 2. contra Epist. Parmeniani cap. 10. Qui totam hanc doctrinam tract.

Declaratur doctrina veris comparationibus à D. Aug. no.

8. in Joannem declarat similitudine aquæ transeuntis per lapideum canalem, in quo est non fructificet, eo quòd lapideus sit, tamen prodest areolis ad quas transit. Lib. 3. contra Creconium cap. 8. comparat malum ministrum agricolæ, cuius malicia non obest fructibus ab agro ferendis. Et lib. 3. de Baptismo contra Donatistas cap. 10. assimilat gratiam Sacramenti lumini solis super locum immundum. Atque hinc fit finis hujus controversiæ, quam fortassis plenius discussimus ac festinus quispiam lector desideret. Propero ad alia magis intricata, inter quæ primo loco occurrit intentio ministri.

44. Est autem intentio actus liber voluntatis ad aliquid agendum, distinguiturque ab attentione, quæ est actus intellectus considerantis ea, quæ homo agit. Porro intentionem ministri esse necessariam ad valorem Sacramentorum negant hæretici nostri temporis. Lutherus lib. de Captivitate Babylonica cap. de Baptismo sic ait: Non dubitem si quis in nomine Domini suscipiat, etiamsi impius minister non det in nomine Domini, verè baptizatum esse in nomine Domini, non enim in conferentis tantum, sed etiam in susipientis fide vel usu sita est virtus Baptismi. Et art. 12. inter damnatos à Leone X. Si Sacerdos (inquit) non serid, sed iocè absolvat, si tamen credat se esse absolutum, verisimè est absolutus.

Intentionem Ministri esse necessariam ad valorem Sacramentorum negat Lutherus.

Cui consonat Calvinus.

His consonat Calvinus in Antidoto Concil. Trident. sess. 7. can. 11. ubi sic ait: Quod enim de consecrandi intentione garrunt, à sophistis nullà ratione probabili sunt productum. Et infra: Ego verò sacrosanctæ institutioni Christi tantum desero, ut si Epicureus quispiam intus totam actionem subsamans, mihi cenam hanc Christi mandato, & secundum regulam ab eo datam, ritus legitimo admistraret, non dubitem panem & calicem illius manu porrectum, vera mihi esse Corporis & Sanguinis Christi pignora. Contra hos hæreticos & eorum assecclas tenenda est ut fide certa

CONCLUSIO III.

Ad valorem Sacramentorum requiritur in ministro intentio saltem faciendi quod facit Ecclesia.

Est definita in Concil. Florent. in decreto Unionis ab Eugenio IV. post ultimam sess. sub hac forma verborum: Hac omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ, & personâ ministris conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia: quorû si aliquid desit non perficitur Sacramentum. Et in Concilio Trident. sess. 7. can. 11. qui talis est: Si quis dixerit, in ministris dum Sacramenta conferunt non requiri intentionem, saltem faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit. Idem docet sess. 14. c. 6. ibi: Atque ideo non debet penitens ad eò sibi de sua ipsius fide blandiri, ut, etiamsi nulla illi ad sit contritio, ut Sacerdoti animus serid agendi & vere absolvendi desit, putet tamen se propter suam solam fidem verè & coram Deo esse absolutum.

45. Conclusio est definita in Concilio Florent.

Et Tridentino.

Ratio à priori est voluntas Christi, qui voluit administrationem Sacramentorum esse actionem humanam, ad quam necessaria est intentio. Ita docet Scotus 4. dist. 6. q. 5. ubi n. 2. duplicem insinuat intentionem ministri, ibi: Dico ergo distinguendo de intentione quantum ad obiectum, respectu cuius dicitur intentio, quod minister potest dici intendere vel actum illum quem exercet, vel finem propter quem talis actus est exercendus. Et addit: Secundo magis propriè accipitur intentio, quia magis respicit finem propter quem intenditur.

Ratio à priori est voluntas Christi, ex Scoto.

Qui distinguit duplicem intentionem.

Hoc prænotato n. 3. Respondet ad questionem his verbis: Dico ergo, quod oportet ministrum habere intentionem primo modo, scilicet respectu actus, quem exercet: Cuius (inquit) ratio est: quia intentio requiritur in quocumque homine agente aliquid non fortuito, vel exercente aliquem actum humanum, propriè loquendo de actibus humanis, qui scilicet causantur per intellectum & voluntatem ab homine. Ille autem actus, quem minister debet exercere, debet esse humanus in eo, & non casualis vel fortuitus: est enim actus, ad quem Deus obligavit ministrum ex parte sui & susipientem ex parte sua, actus autem ad quem homo obligatur debet esse humanus, non casualis vel fortuitus, quia super fortuita non cadit obligatio: ipsa etiam obligatio est, ut homo intendat illud ad quod obligatur.

46.

Ita

Ita Doctor de intentione primo modo, quam nemo Catholicorum facile negaverit, imò neque hæreticorum; quippe stat cum joco & irrisione Sacramenti etiam exteriori. Progrediamur ad intentionem secundo modo, in qua reperiemus majorem contradictionem & difficultatem.

Pro hac notat Scotus supra, quòd finis, propter quem actus est exercendus, sit duplex: *Principalis* (inquit) & *remotus*, utpote quod baptizatus (loquitur de Baptismo) fiat filius regni, qualis fieri non potest, si non habeat gratiam, per quam est dignus viâ. Alius est proximus & minus principalis, ut scilicet baptizatus fiat Christianus, sive membrum Ecclesie militantis; & utrumque finem potest aliquis intendere in universali vel particulari. Quod recentiores sic explicant, ut alia sit intentio gratiæ sive effectus Sacramenti, alia ipsius Sacramenti.

Si ergo quaeratur à me, quæ intentio requiratur? Respondeo verbis Doctoris Subtilis supra n. 4. & Dico, quòd intentio finis ultimi nullo modo requiritur in baptizante; quia paganus nullo modo intendit ordinare istum, quem baptizat ad vitam æternam: requiritur tamen intentio finis proximi; & hoc vel in particulari, vel in generali: in particulari, ut si intendat istum intrare legem Christianorum servandam: in generali, si intendat facere circa istum, quod Christiani solent facere circa suos.

Pergit Doctor: Ratio autem quare requiritur ista intentio respectu finis proximi, & non respectu finis ultimi, est congrua: quia scilicet Deus voluit istum actum exercitum à ministro esse humanum in eo, & non tantum ut est talis actus in natura (quia in hoc non distingueretur à quacumque alia balneatione, cum alijs verbis) sed in quantum est actus alicuius ut ministri exercentis signum Dei: habens autem aliquem actum humanum intendit finem illius actus, ut est sibi actus humanus: ergo minister intendit finem proximum istius actus, ut est sibi impositus: sed finis ille ultimus, scilicet ordinare istum ad vitam æternam, non est finis huius, ut est actus humanus, ad quem finem oportet actum istum ordinare ut sit sibi humanus.

Probat à simili n. 5. Si quis (inquit) legislator institueret in sua politia, tactum manus esse signum practicum amicitie, non intendet quòd utentes illo signo præcisè haberent actum humanum circa istud in quantum est tale quid materialiter; sed in quantum est tale signum institutum. Et si disposisset omne tale signum facere servari; non faceret hoc servari, nisi homo exerceret actum istum, ubi est institutus ad talem finem. Ex his liquido constat, quid sit, juxta mentem Doctoris Subtilis, velle facere quod facit Ecclesia. Pro quo sit

CONCLUSIO IV.

Intentio faciendi quod facit Ecclesia, non est voluntas solum faciendi seridò actum illum externum, sed est intentio efficiendi verum Sacramentum, sive utendi verbis illis & rebus secundum institutionem Christi, hoc est, eo modo, quo Ecclesia sive universalis, sive particularis, aut etiam parochus, aut alia persona validè conficiens Sacramentum, illis utitur.

Est communis contra nonnullos Doctores Catholicos, qui videntur docere ad valorem Sacramenti sufficere voluntatem faciendi simpliciter actum externum quem facit Ecclesia, etsi cum animo merè interno non conficiendi Sacramentum.

Hanc opinionem post Concil. Florent. & Trident. novissimè defendit multis pro ea adductis argumentis Joannes Marius Scribonius Gallus in Pantalithia seu Summa Theologiæ disp. 1. de Sacramentis in genere q. 7. non autem q. 6. (quam citat Card. Lugo disp. 8. n. 14.) quippe ibi impugnat sententiam hæreticorum, & solvit argumenta Alphonsi Salmeronis è Societate Jesu, quibus lib. 1. disputationum in Epistolâ Pauli 1. parte disp. 2. probat privatam intentionem ministri, qui aut nihil credit eorum quæ facit, aut derisorie facit, aut contrariam habet intentionem non conferendi Sacramenta aut eorum effectus, etiamsi Sacramentum in forma Ecclesiæ confecta administrat, quibus (inquam) probat hanc intentionem non vitare Sacramentum.

Notat quoque Dicastillo disp. 3. n. 46. Lugonem immeritò taxare Scribonium, quòd jam abolitum & sepultam sententiam conatus fuerit excitare; nam video (inquit) non antiquos tantum, sed recentiores etiam in illam inclinare, illamque ut probabilem & piam, aut etiam veram, sequi. Citat autem Sylvestrum, Catha-

Finis, propter quem actus est exercendus, secundum Scotum, alius principalis est, alius remotus.

47. Requiritur ad valorem Sacramenti intentio finis principalis seu proximi.

Ratio congruentius illius ex Scoto.

48.

49. Conclusio est communis.

Quamvis men post Trid. oppugnat Joannes Marius Scribonius

Non tamen loco à Lugone citatur

50. Notat Dicastillo Lugonem immeritò taxare Scribonium

Catharinum, Angelum, Alensum, Durandum, Gabriëlem, Valentiam, Michaëlem Zanardum, & alios apud Dianam 3. parte tract. 4. resol. 17. Et quod caput est (verba sunt Dicaft.) S. Thom. non semel aut uno in loco, sed iterum ac tertio id vel asserit, vel probabile putat.

Sed minus scit.
Sed reverà hic Auctor vel sibi ipsi non constat, vel non intellexit sententiam Scribonij (& quid mirum, cum fateatur se illum nunquam legisse?) nam num. 53. affirmat plerosque alios Auctores & ipsum D. Thom. non esse contrarios communis doctrinæ assertores; neque enim docent perfici Sacramentum, sed Deum misericordiâ suâ supplere defectum Sacramenti, non faciendum ut Sacramentum sit validum; sed conferendo ex misericordia gratiam, non characterem. Scribonius autem quid? docet (ut apparet) non solum conferri ex misericordia gratiam, sed etiam vi Sacramenti imprimi characterem, sive Sacramentum simpliciter esse validum; salvâ tamen (ut loquitur) Sanctæ Matris Ecclesiæ auctoritate & determinatione, quam & sequi (inquit) usque ad mortem, & sequendam penitus doceo tanquam columnam veritatis.

51. Probatio Conclusionis ex auctoritate Ecclesiæ.
Porro illa auctoritate & determinatione præcipue nititur nostra conclusio: quippe non efficacius probatur, quam ex definitionibus Conciliorum præcedenti conclus. citatis, ex quibus colligimus hanc fuisse divinam voluntatem, quæ est ratio à priori. Certum etenim est, si Deus voluisset, intentio solius actûs externi sufficere. Nunc autem Ecclesia definiens contra hæreticos requiri ad valorem Sacramenti animum seriò & non joco agendi, satis significat ultra actionem externam seriò exercitam, necessariam esse intentionem internam efficiendi Sacramentum.

Non negant hæretici actionem externam, etiam si sit.
Enimvero hæretici non negarunt actionem externam, etiam seriâ (ut patet ex Calvino supra citato) sed censebant confici verum Sacramentum à ministro, *intus* (ut loquitur Calvinus) *totam actionem substantante*. Quamquam non dubitem; quin etiam admiserint validum ministerium cum irrisione externa. Et in hoc ultimo dumtaxat Catharinus, Scribonius & alij videntur ab ipsis differre. Quid enim refert, quòd fiat animo interno irridendi, si non requiritur animus conficiendi?

Respondes cum Scribonio supra q. 7. in principio: Cum homo sit agens liberum, nisi intentionem haberet Sacramentum conficiendi & conferendi, nunquam ad hoc opus procederet, præsertim cum

nullo metu percussus, nullâ pollicitatione illectus, sed spontaneâ voluntate hoc opus conficiendum aggrediatur: in omni siquidem actu humano sive libero est intentio agentis, cum omne agens voluntarium agat ex proposito & intentione.

En primum tuinosum fundamentum, super quo hic Auctor ædificat domum, levissimo vento subvertendam. Quid enim facilius & clarius, quam actum externum, v. g. ablutionem & prolationem verborum, ex sola Christi institutione habere rationem Sacramenti? Sicuti ergo ante institutionem Sacramenti poterat quispiam velle abluere & proferre verba absque intentione Sacramenti; ita & post institutionem liberum unicuique est abluere & proferre verba, sine vel cum animo conficiendi verum Sacramentum. Interrogo siquidem: si paganus aliquis, qui nihil unquam audivit de Sacramento Baptismi, proferret formam & ablueret infantem, num ideo intentionem haberet Sacramentum conficiendi & conferendi?

53.
Dices: In facie Ecclesiæ verè infans ministro Sacramentorum fuit oblatum cum debita parentum intentione ut illi Baptisma conferret, & minister habet intentionem faciendi quod facit Ecclesia, quia de facto facit; & consequenter verè censetur baptizare; quia Ecclesia non judicat de occultis. Ita Scribonius.

Respondeo: non facit de facto quod facit Ecclesia; nam Ecclesia baptizat cum animo conferendi Sacramentum, ipse autem cum voluntate naturaliter abluendi & proferendi ista verba, v. g. ad pecuniam accipiendam, vel alium finem indifferentem. Aut si velit hic Auctor cum actu externo in facie Ecclesiæ necessariò esse conjunctam voluntatem conferendi Sacramentum, jam nihil docet diversum à communi sententia, ut patet. Nihilominus satisfaciamus alijs ipsius argumentis.

Argumentatur itaque secundo: Minister vices gerit Ecclesiæ; sed Ecclesia verè judicat eum esse baptizatum; ergo minister per intentionem internam ipsi Ecclesiæ non conformem (quæ illa præter intentionem non conficiendi Sacramentum?) si habeat externam illi conformem, & faciat quod ipsa facit, Sacramentum irritare non potest; præsertim cum virtus ejus extra actionem externam sese non extendat. Sed rursus petitur principium; jam enim negavi ipsum facere quod facit Ecclesia. Et sanè ubi aut quando Ecclesia judicavit eum verè esse baptizatum, quem minister baptizavit in facie Ecclesiæ absque

52. Responso ad primum fundamentum Scribonij, quod omne agens voluntarium agit ex proposito & intentione.

53.

54. Responso ad fundamentum secundum, quod Minister gerat vices Ecclesiæ, quæ verè judicat eum esse baptizatum.

absque animo conficiendi Sacramentum? Quidem in foro externo habetur pro baptizato; sed quia de defectu intentionis internæ non constat.

Enimverò Ecclesia nonnè iudicat Matrimonium publicè contractum esse validum, quamdiu non constat de defectu consensûs interni? Quis dixerit propterea esse validum in foro interno? Certè universa schola Theologica clamat contrarium. Etiam illi, qui docent ad alios contractus sufficere consensum externum, ad Matrimonium requirunt consensum internum. Et habetur cap. *Tua nos de Sponsalibus*, ibi: *Nos autem quid iuris sit, referribentes: dicimus, quòd si res ita se habuerit, videlicet quòd ille eam non proposuit ducere in uxorem, nec unquam consensit in prædictam personam, non debet ex illo facto coniugium iudicari, cum in eo nec substantia coniugalis contractus, nec forma contrahendi coniugum valeat inveniri: quoniam ex altera parte dolus solummodo affuit, & defuit omninò consensus (scilicet internus) sine quo cetera nequeunt sedus perficere coniugale.*

Cap. *Tua nos*,
de *Sponsal.*

55.
Non pendet
valor Sacra-
menti à ju-
dicio exter-
no Ecclesie,
quando il-
lud judi-
cium innitit
tur falsæ
presump-
tioni.

Scrib.

Non ergo pendet valor Sacramenti à iudicio externo Ecclesie, quando illud iudicium innititur falsæ præsumptioni: præsumit autem Ecclesia ministrum publicè administrantem Sacramenta habere legitimam potestatem & intentionem, atque uti debitam materiâ & formâ. Hinc tamen non sequitur, quin Sacramentum in foro interno possit esse invalidum ex defectu potestatis, materiæ aut formæ; addo ego, & intentionis internæ. Quamvis enim intentio illa non sit pars intrinsecè componens Sacramentum, tamen (ut bene advertit Scotus supra n. 9.) *Sicut causa efficiens requiritur necessario ad ipsum, tanquam causa extrinseca; ita illud quod est quasi principium agendi tali cause effectivæ. Principium autem ultimum determinans agens intellectuale ad agendum est intentio; quia tale agens per imperium voluntatis est causa activa motiva aliarum potentialium, qua subiacent imperio voluntatis.*

Minister
Sacramen-
torum po-
tius est mi-
nister Chri-
sti, quam
Ecclesie.

56.

Lugo.

His accedit ministrum Sacramentorum potius esse ministrum Christi, qui agnoscit defectum intentionis, & iudicat de occultis. Dicitur verò minister Ecclesie, quatenus ab ipsa & in ipsa ordinatus est, ut sit minister Christi.

Præterea licet operaretur nomine solius Ecclesie, adhuc actus foret invalidus ex defectu intentionis internæ, prout accidit in ab solutione ab excommunicatione, quæ datur à Sacerdote nomine Ecclesie. Ita Card. supra n. 53. Cum (inquit) sequatur conditiones condonationum & contractuum.

Et si respondeas cum Scribonio in so-

lutione tertiæ objectionis: si iudex proprius proferat exterius sententiam absolute, reum esse verè absolutum, quantumcumquè interius aliud intendat, dummodò exterius illam fictionem non prodat. Hæc responsio (ait Lugo supra n. 18.) est in primis contra Theologos omnes, qui nullum actum legitimum validum iudicant, quando fit absque interno consensu.

Sed fallitur Emin. nam contractus omnes, etiam gratuitos, valere solo consensu debito, sentit Basilius Pontius de Matrimonio lib. 2. cap. 4. secutus Turrianum disp. 55. dub. 12. Eandem opinionem defendit Dicafllo de Iustitia & Iure tract. 3. disp. 1. dub. 19. num. 457. & sequentibus. Item tract. 4. dub. 4. & in opere de Sacramentis tract. 11. de Matrimonio disp. 1. dub. 4. & 7. cum fundamento, an sine fundamento in re, alibi examinabimus.

Redeo ad secundum argumentum Scribonij, & quod in illo addit; virtutem ministrum extra actionem externam sese non extendere, falsum ostendo vel in hoc unico, quòd laicus possit exercere eandem prout actionem externam, quam Sacerdos; & tamen non conficiet Sacramentum, v. g. Eucharistia; ergo virtus Sacerdotis extendit sese ad valorem, sive ad esse Sacramenti illius actus externi, quod est aliquis effectus moralis, imò & physicus in Sacramento Eucharistia; scilicet Corpus & Sanguis Christi, quæ si non physicè, saltem moraliter mediatè ponit præsentia sub speciebus panis & vini; & idem posset dici de gratia & caractere in alijs Sacramentis. Deinde sufficit, quòd Deus physicè non causet effectum Sacramentalem, nisi positus signis cum tali intentione interna.

Quà responsione facilè satisfat reliquis argumentis istius Auctoris; omnia enim, præter ultimum, supponunt Sacramenta à Christo instituta, non pendere ab intentione interna, vel certè intentionem ministrum contrariam non posse impedire causam principalem, qui est Deus, vel sufficere intentionem faciendi opus externum prout fit ab Ecclesia, quæ omnia aut sunt, aut involvunt, vel certè supponunt id, de quo disputamus, & ad summum probant Christum potuisse sic instituere Sacramenta, quod non negamus; sed dicimus ex Concilijs citatis satis constare, ea ipsa de facto instituta esse dependenter ab intentione interna.

Si petas, ubi Christus requisiverit istam intentionem (quod est ultimum argumentum Scribonij) solum quippe dixit: *Ite, docete omnes gentes baptizantes eos &c.* Et alibi:

Non restè
ait Lugo,
Theologos
omnes val-
idum actum
legitimum
validum iu-
dicare, quòd
fit abs-
que consensu
interno.
Basil. Pontius
Turrianus
Dicafllo.

57.
Virtus mi-
nistrum ex-
tendit se ex-
tra actionem
externam.

58.
Ubi requi-
siverit Chri-
stus inten-
tionem in-
terna.

Exites

Omnes in mundum universum, predicare Evangelium omni creature. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit; ubi nullam prorsus facit mentionem intumæ illius intentionis, quam nos requirimus.

Respondeo, etiam non facere mentionem intentionis faciendi quod facit Ecclesia, & tamen illa requiritur secundum omnes. Eo ipso ergo, quod misit Apostolos suos tanquam ministros ad baptizandum, voluit quod operarentur ut ministri, scilicet ex intentione faciendi id, quod faciunt, non suo nomine, sed mittentis, sive ex intentione faciendi id, quod is, qui eos mittit, instituit, quæ est intentio valida.

Omissis ergo alijs argumentis Scribonij, quæ non difficulter solvi possunt ex dictis & dicendis; contra conclusionem sic explicatam

Objicitur Primò: Athanasius ludens baptizavit, quem Baptismum validum declaravit Alexander Patriarcha Alexandrinus. Respondeo cum ludo posse stare intentionem faciendi actum validum, sive faciendi quod facit Ecclesia; etiam cum fictione externa, dummodo adhibeatur legitima materia & forma.

Quid si enim aliquis fingeret se joco agere propter periculum circumstantis? Estimo validum fore Sacramentum (si cætera adsint) coram Deo, licet fortè ab Ecclesia judicaretur invalidum; neque enim à judicio ipsius (ut supra dixi) pendet valor Sacramenti, cum illud sæpe possit falli.

Ex quo non parum confirmatur communis sententia; quippe si Christus non instituit actum externum serium, id est, qui circumstantibus appareat Sacramentum, quo fundamento asseremus talem actum sufficere? Aut si sufficit; ut quid poenitens dubius, sub conditione animo retentâ, absolvi solet? aut ex pluribus hostijs consecrari una mente tantum determinata? Certè frustraneus est ejusmodi animus interius; quandoquidem Confessarius ita exterius se gerat, ac si absolute absolveret, & consecrans quasi omnes hostias ante se positas consecraret.

Ad propositum igitur, Athanasius adhuc puer baptizavit quidem alios pueros ad ludum & recreationem, interim tamen intendit non simulatè & fictè, sed verè facere, quod viderat Episcopum aut Presbyteros in Ecclesia facientes, prout natura pueroꝝ est actiones seniorum quoad possunt imitari. Cujus rei signum est, quod noluerit baptizare eos, qui jam erant baptizati, omniaque necessaria debite fuerint adhibita.

Simili modo responderi potest ad exemplum Genesij Martyris, quem aliqui asserunt valide fuisse baptizatum, eo quod primò quidem joco, & ad irrisionem Catholicæ fidei; postea verò, mente divinâ gratiâ in melius commutatâ, serio fuerit peritus; & ex parte ministri cum animo irridendi simul adfuerit voluntas, Deo ita suâ omnipotentia cor ejus dirigente; voluntas (inquam) faciendi, quod faciunt Christiani.

Pro quo noto, dupliciter quidpiam joco fieri. Primò ita, ut quis omninò serio faciat aut facere cogitet, tamen id ipsum referat ad jocum & recreationem tanquam finem extrinsecum, sive finem agentis; & de tali joco hinc loquimur, quando asserimus eum posse stare cum seria voluntate administrandi Sacramentum, sive cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia.

Secundò dicitur aliquid joco fieri, quando ita fictè & derisorie exercetur, ut jocus non tantum sit extrinsecus finis facti, sed ipsum factum intrinsicè sit jocus & ludus. Et si tali joco, seu representatione solum comicâ Baptismus exhibitus fuerit Genesio (ut multi putant, & probabilius apparet) dicimus eum fuisse invalidum; ideoque Genesium instar alterius Pauli, non vi Sacramenti, sed ex singulari beneficio, divinâ gratiâ præventum, per contritionem charitate perfectam fuisse justificatum; & ex fidei Christianæ irrisore factum fuisse ejusdem præconem.

Et sanè justificatio adscribi nequit Baptismo, esto validus fuisset; quia saltem fuisset instructuolus sacrilegè suscipienti, nisi quis dicat monitione Angeli (de qua meminit historia apud Vincent. Belluacensem in Speculo hist. lib. 12. cap. 104.) Genesium conversum fuisse, adeoque Baptismum recedente fictione per reviviscenciam effectum suum contulisse.

Sed contra est, quòd illa monitio Angeli præcesserit ipsum Baptismum; sic enim refertur: *Aqua hæc (inquit Angelus) delet omnia ista (peccata) quæ te fecisse cognoscis (quippe in libro omnia & singula scripta legebantur) Cum autem aqua perfusus esset, simul & liber ille perfusus, nive candidior effectus est; ita etiam ut signum scripturæ præterita non demonstraret.* Si ergo valuit Baptismus, etiam primò collatus contulit remissionem peccatorum; vel si peccata per contritionem præcedentem remissa fuerunt, contulit gratiam remissivam peccatorum, & valuit ad expiationem reatus poenæ, qui adhuc supererat.

Quidni potuit Deus illi Baptismo, etsi

V 2

61.
Et Genesio
baptizatoꝝ

62.

Vincent. Belluac.

59.
Responsio
ad argumē-
tum pri-
mum de
Athanasio
baptizante

60.

Pratum spiritui.

etsi apparent tantum, annectere poena remissionem, ut illam imaginem veri Baptismi honoraret? Sic quippe legimus in Prato spirituali c. 176. Judæum quemdam moribundum in deserto à comitibus petiisse Baptismum; cumque aqua deesset, arenam ab illis baptizatum, & statim convaluisset. Porro illa remissio poenarum sufficit, ut dicatur aqua delere peccata. Ita enim Act. 22. dictum est ab Anania Paulo jam per contritionem justificato: *Exurge & baptizare, & ablue peccata tua; utique quoad poenam temporalem.*

Act. 22.

63. Objectio secunda ex D. Augustino.

Objicitur secundò auctoritas D. Aug. lib. 7. de Baptismo contra Donatistas cap. 53. (& refertur cap. 31. de Consecratione dist. 4.) ubi sic incipit dicere: *Soler etiam queri, utrum approbandum sit Baptisma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur, si forte hoc curiositate aliqua didicit quemadmodum dandum sit; & utrum nihil intersit, quo animo accipiat ille, cui datur cum simulatione; an sine simulatione: si cum simulatione, utrum fallens, sicut in Ecclesia, vel in ea, que putatur Ecclesia: an iocans, sicut in mimo? In quibus verbis (ut patet) solum loquitur de simulatione vel fallacia accipientis.*

Equidem in frequentibus agit de fallacia, simulatione & joco etiam conferentis, ibi: *Quid (inquit) profit animus veraciter dantis fallaciter accipienti, non video; sed arbitremur etiam fallaciter aliquem dantem, cum & tradens & accipiens fallaciter agant in ipsa unitate Catholica, utrum hoc magis Baptisma sit acceptandum, an illud, quod in mimo datur. Si quis existat fideliter, subito accipiens commotus, an quantum ad ipsos quidem attinet homines, plurimum distat inter credentem in mimo, & irridentem in Ecclesia, ad ipsius autem Sacramenti integritatem nihil intersit. Si enim nihil intersit ad integritatem Sacramenti in ipsa Catholica, utrum id aliqui fallaciter, an veraciter agant; cur extra intersit non video, quando ille, qui accipit non simulatione palliatus, sed religione mutatus est. An plures valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces, inter quos agitur, quam ad frustrandum illi fallaces, à quibus agitur, & in quibus agitur? & tamen si postea prodatur, nemo reperit, sed aut excommunicando puniuntur illa simulatio, aut puniendo sanantur.*

64.

Ecce proposita quaestio. Sed quæ responsio? Nobis tutum est in ea non progredi aliquam temeritate sententiam, que nullo in Catholico regionali Concilio capta, nullo plenario Concilio terminata sunt; id autem sit cura secunda vocis asserere, quod in gubernatione Domini Dei nostri & Salvatoris Iesu Christi universalis Ecclesie consensione roboratum est. Et continuo

artexit: *Verumtamen si quis forte me in eo Concilio constitutum, ubi talium rerum quaestio versaretur, non praecedentibus talibus, quorum sententias sequi mallet, urgeret ut dicerem, quid ipse sentirem, si eo modo affectus essem, quo eram cum ista dicerem; nequaquam dubitarem habere eos Baptismum (nota bene) qui ubicumque (in Ecclesia vel extra eam) & à quibuscumque (fidelibus sive infidelibus, veraciter sive fallaciter dantibus) illud verbis Evangelicis consecratum sine sua simulatione, & cum aliqua fide accepissent: quamquam eis ad salutem spiritalem non prodesset, si charitate caruissent, quàm Catholice infereretur Ecclesia.*

Ubi nihil affirmat D. Aug. eò quòd nihil illuc usque definitum videret in Concilijs; sed quid dicturus esset, si in Concilio interrogaretur, & eodem modo affectus esset quo tunc, exponit; interim tamen nihil decernens.

Prosequitur autem: *Sicut iam praeferitis maiorum statutus, non dubito etiam illos habere Baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesia ab eis, in quorum societate id accipiunt Vbi autem neque societas ulla esset ita credentium, neque ille, qui ibi acciperet, ita crederet, sed totum ludricè & mimicè & ioculariter ageretur (nempe tam ex parte dantis, quàm accipientis; hoc enim est totum ludricè agi) utrum approbandum esset Baptismus, qui sic daretur, divinum iudicium per aliquis revelationis oraculum concordis oratione & impensis supplicii devotione gemitibus implorandum esse censerem, ita sane ut post me diceros sententias, ne quid iam exploratum & cognitum asserrent, humiliter expectarem: quanto magis ergo nunc sine praedictio diligentioris inquisitionis vel maioris auctoritatis istud dixisse accipiendus sum?*

Quid prudentius, humiliter & securius hoc processu in credendis? Quis ex his non clarissime intelligit, quid August. docuisset, si Ecclesia tunc temporis istam difficultatem determinasset, prout fecit postmodum in Concil. Florentino & Tridentino? Procul dubio usque ad effusionem sanguinis definitionem Ecclesie propugnasset. Profectò si haeretici imitati fuissent hanc summam animi modestiam & submissionem sub Ecclesie iudicio, non utique tunicam inconsultilem sive Ecclesiam Christi tam scèdè dilacerassent.

Card. Lugo disp. 8. n. 45. ne tanto Doctori (ut ait) crassissimam ignorantiam labem concedat, respondet Aug. nomine fallaciter dantis vel suscipientis non intellexisse dantem vel suscipientem absque intentione, sed absque vera fide aut existimatione requisita

65. Responso Lugon.

requisita de veritate Sacramenti, vel cum simulatione, fingendo se aliter sentire, quam reverà sentiat, id est, cum Catholicis simulando se Catholicum, cum hæreticis hæreticum.

Quanta benignitas in interpretanda mente D. Aug. Equidem in principio ejusdem numeri fatetur Aug. in eo capite de multis dubitasse; de quibus modò propter clariorem Conciliorum lucem nobis exhibitam amplius non dubitamus.

66.
Expositio
F. Hauzeur.

Et verò quia locus difficilis est, addo expositionem non multum discrepantem à præcedenti R. A. Parris F. Mathiæ Hauzeur Tomo 2. Anatomix in omnia & singula opera D. Aug. ubi commentans hunc locum, querit cur dubiter de nullitate Baptismi ludricè tantum & mimicè suscepti aut collati absque ulla fide suscipientium aut conferentium, vel intentione quidpiam seriò agendi? Et respondet: quia potest aliquid ludricè vel mimicè geri, & tamen sine intentione contraria institutioni. Porro sicut cause naturales, quamvis joco tantum applicatæ, habent tamen suos effectus con-naturales, nisi impediatur appositione alicujus contrarij; ita & Sacramentum Baptismi videtur habere semper aliquem effectum sue institutionis, nisi obstat obex contrariæ voluntatis. Hæc ille. Quæ sit autem ista contraria voluntas, non explicat. Sanè si intelligat positivam voluntatem non conficiendi Sacramentum, communis sententia Theologorum est non sufficere in ministro ad validum Sacramentum absentiam hujusmodi voluntatis, sed requiri positivam voluntatem conficiendi Sacramentum. Ubi verò illa adest, non video quomodò totus Baptismus ludricè, mimicè & joculariter detur, nisi fortè secundum exterioriorem apperentiam. Profectò cause naturales etiam cum contraria voluntate, imò & à stultis atque pueris applicatæ, suum operantur effectum.

67.
Obiectio
tertia ex D.
Augustino.

Responsio
Scoti.

Obijcitur tertio idem Sanctus Doctor Tract. 5. in Joan. ibi: *Non timeo adulterum (in actu baptizandi) non ebriosum, non homicidam &c.*
Respondet Scotus supra n. 10. *Ad secundum dico, quòd ebriosus est, qui est assuetus ad ebrietatem: & iste non semper est ebrius, quia non semper impeditur ab actu rationis. Verum ergo dicit Aug. Non timeo ebriosum, id est, assuetum generaliter ad ebrietatem; quia consuetudo mala non prohibet, quin Baptismus ab eo collatus sit bonus, non tamen quando est ebrius & hoc dico perfecte, quando totaliter impeditur ratio.*

Quòd ita debeat intelligi S. Aug. manifestè colligitur ex adjunctis: *Non timeo*

(inquit) *adulterum, non homicidam.* An in actu peccatò? minimè; neque enim tunc solent baptizare, sed in habituali; siquidem in eo occupatur isto loco, ut probet malitiam ministri non obesse valori Baptismi: *Quia (inquit) columbam attendo, per quam mihi dicitur: hic est qui baptizat.* Vide supra conclusion. 2.

Obijcitur quartò: Christus potuit instituere Sacramenta independentè ab intentione ministri, & magis congruum est sic fecisse, nè (ut superius ostendimus ex D. Aug. & Chrysostr.) ex sola malitia ministri suscipiens patiatùr detrimentum. Secundo, ad evitanda: continuas anxietates & scrupulos fidelium circa valorem Baptismi & aliorum Sacramentorum.

68.
Obiectio
quarta ex
ratione.

Respondeo etiam contingere posse ex malitia ministri, ut defectu materiæ vel formæ Sacramentum sit invalidum. Quis autem propterea dicit materiæ & formam non esse necessariam, aut Deum supplere defectum materiæ vel formæ? Et tamen potuisset Deus ita instituere Sacramentum, ut valeret in quacumque materia vel forma collatum, dummodò circumstantes & suscipiens bona fide crederent esse legitimam.

Response.

Quin immò faciliùs & sapientiùs accidit invaliditas Sacramenti ex defectu materiæ aut formæ, quam intentionis; nullus quippe minister ignorat necessitatem intentionis, in qua elicienda nulla prorsus est difficultas; adeò ut non habere esset extremæ malitiæ, qualis non debet ulli adscribi. Unde manet moralis certitudo, qualem habemus de multis alijs, de quibus magis rationabiliter possemus dubitare, v. g. quòd simus filij talis patris, cum faciliè fieri possit, & subinde fiat, quòd ex levitate matris, tentatione, aliave occasione, simus filij aliorum. At verò minister & circumstantes interdum, etiam inculpabiliter, ignorare possunt essentialè materiæ & formam, quæ pendet ex mero beneplacito Dei; intentio autem quasi naturaliter & per se connectitur actu externo; eo ipso enim quo minister vocatur ad Sacramenti administrationem (nisi sit omninò perversus aut dæmoni devotus) & vocatus adest, habet aliquam intentionem, consulam saltem, in actu (ut vocant) exercito, faciendi quod fideles petunt, aut quod Ecclesia facit; etsi non habeat adeò reflexam & expressam faciendi quod Christus instituit, aut quod Ecclesia facit.

Sapientia accidit invaliditas Sacramenti ex defectu materiæ aut formæ, quæ intentionis.

etiam propterea nemo anxius est de valore sui Baptismi.

Et tamen propterea nemo anxius est de valore sui Baptismi.

Et sanè cum hæc ita sint, equidem nemo anxius est vel scrupulizat aut dubitat propter defectum materiæ aut formæ de valore sui Baptismi, Absolutionis aut aliorum

Sacramentorum.

Sacramentorum. Aliud est de bonitate ministri (ut ex dictis supra colligi potest) illa enim sapius in ministris deest, sapius de vitæ honestate parum sollicitis.

Neque Deus omnibus inconvenientijs debuit providere, alioquin dicamus etiam infantes in utero solâ fide parentum posse justificari; imò & aliorum, quando ex malitia parentum in utero suffocantur, nè videlicet malitia parentum innocentibus noceat; vel (si placet) excipiamus omnes illos à regula generali, quam expressit Christus Joannis 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Quis hoc asseret absque magna temeritate?

69. Propter raros casus non debuit Deus mutare ordinariū cursum suū providentiæ, aut ita instituire Sacramenta, ut nunquam possint irritè conferri bonâ fide suscipienti. Aliunde verò (inquit Lugo supra n. 50.) congruum erat Sacramentalis actiones esse actiones religiosas & cæremónicas factas, quibus Deus ab hominibus coleretur; atque ad eò oportebat fieri ex intentione exercendi cultum illum: cultus enim non est sola actio externa, sed requirit voluntatem internam colendi.

Sed in oppositum facit, quòd externa collatio Sacramenti possit hominibus apparere ficta ac derisoria, & nihilominus esse validum Sacramentum, juxta eundem Auctorem n. 20. Videtur ergo sufficere, quòd actio Sacramentalis sit cultus aliquis materialis, qui accedente debitâ intentione possit fieri cultus formalis; & talis etiam cultus esset actio externa sine intentione conficiendi Sacramentum.

70. Obiectio quinta ex ratione.

Obijcitur quintò: In alijs actibus humanis, puta contractibus & similibus, sufficit in nuntio vel ministro nuda executio operis; v. g. si ex præscripto Domini emat vel vendat, non requiritur particularis ipsius intentio emendi vel vendendi, ita quòd etsi contrarium intenderet, adhuc dominium rerum per actum externum transferretur.

Responsio.

Respondeo primò cum communiore sententia, tam essentialiter requiri consensum internum ministri pro Domino ementis vel vendentis, quàm ipsius Domini; præterquàm quòd aliquando emptio & venditio valeat, etsi de facto Dominus amplius non consentiat; si v. g. revocatio mandati mandatario non innotuerit, de quo alibi. Aliud fortè est de nuntio, qui non dicitur contrahere nomine mittentis, sed solùm significat consensum & voluntatem ipsius; quæ voluntas si reverà non existat,

vel potius si fuerit revocata, etiam nuntio ignorante, nihil efficitur; sicut etiam si verba nuntiantis sint indifferentia, & proferantur nomine proprio, & non Domini.

In alia sententia, quæ ad valorem contractus non requirit nisi actum externum cum consensu debito, responderetur, saltem quemlibet dominum ita posse dare potestatem ministro pro se contrahendi, ut non valeat quòd actum fuerit, nisi accesserit interna intentio. Porro (ut dictum est) noluit Christus valere Sacramentum absque intentione interna ministri.

Similis est obiectio, quam habet Scotus supra n. 5. *Instrumentum non oportet quòd habeat actionem propriam; quia in actione propria non esset instrumentum, sed principale agens: nec multò magis oportet, quòd instrumentum habeat intentionem respectu finis, sed sufficit quòd dirigatur à principali agente intendente finem: minister est instrumentum Dei; ergo &c.*

Respondet Doctor n. 6. *Quòd aliud est loqui de causa secunda, & aliud de instrumento proprie dicto; causa enim secunda habet formam propriam in esse quieto, quæ est sibi ratio agendi in ordine suo, & hoc respectu eiusdem effectus, respectu cuius agit causa principalis in suo ordine; ita quòd universalius secunda causa proprie accepta effectum principalis cause per formam suam propriam attingit, in virtute tamen causa principalis agentis, quia subordinatur illi. Jam autem (ut ait n. 9.) Minister est causa secunda respectu ablutionis, non tantum ut ablutio est, sed ut Sacramentalis; & tunc habet propriam intentionem, cum sit agens voluntarium & non naturale, illam scilicet quæ pertinet ad cognoscendam.*

Plura alia obijciuntur contra hanc veritatem, sed quia nullius ponderis sunt, ab illis referendis & refellendis superledeo. Quæro autem, an quemadmodùm requiritur intentio conficiendi Sacramentum, ita etiam sit necessarius animus conferendi effectum Sacramenti? Resolutio Doctoris Subtilis est hæc:

CONCLUSIO V.

Cum voluntate non conferendi effectum Sacramenti stat intentio faciendi quod facit Ecclesia.

Dico (inquit supra n. 4.) quòd intentio finis ultimi nullo modo requiritur in baptizante &c. Et n. 9. *Sed respectu principalis effectus*

71. Obiectio sexta ex Scotus.

Cui idem Respondet.

72.

Scotus.

effectus Baptismi, scilicet gratia, potest dici minister instrumentum respectu Dei, eo modo quo agens dispositivum dicitur instrumentum respectu percipientis in secundo modo: & tale agens non habet intentionem respectu termini principalis agentis, sed respectu sui proprii termini; & ita concedo quod non est necesse baptizantem habere intentionem respectu ultimi finis Baptismi.

Ratio conclusionis.

Ratio est manifesta: quia effectus non spectat ad essentiam Sacramenti; ergo possum velle conficere Sacramentum nihil cogitando, vel etiam ignorando ejus effectum; per consequens non intendendo, cum intentio necessarii præsupponat attentionem sive considerationem. Et sanè quomodo administrans Sacramentum indigno, quod probabilius judicat non reviviscere, potest intendere effectum gratiæ, quem scit Sacramentum nunquam habiturum? Impossibile certe nulla est voluntas efficax. Et quid prohibet tali casu habere voluntatem contrariam, videlicet non conferendi effectum?

73. Non est necessaria intentio per actionem externam dependentem à meritis Christi conferendi effectum Sacramenti.

Hercule non video, quomodo generaliter verum sit, quod quidam nuper in The-sibus publicis proposuit: Necessaria est intentio per actionem externam dependentem à Christi meritis conferendi effectum Sacramenti; hoc enim intendebat consecrans in cæna Christus, cujus factum nobis in exemplum est. Ut enim omitam, quod Baptismus à Judeis (qui nec Christum, nec merita ejus recipiunt) collatus in nomine Trinitatis sit validus juxta responsum Nicolai Papæ I. ad consulta Bulgarorum cap. A quodam Iudæo de consec. dist. 3. Quot quæso reperiuntur ministri Sacramentorum, qui in actuali exercitio cogitant de meritis Christi? Credo, quod vix ullus. Ergone omnia illa Sacramenta erunt invalida? Profectò valde malè provisum esset salutem fidelium, si talis explicita intentio, qualem tamen absque dubio Christus consecrans in cæna habuit, requireretur.

Nicolaus Papa I.

Quod si Auctor ille solum loquatur de intentione implicita, quæ semper involvitur in explicita voluntate conficiendi Sacramentum; quandoquidem effectus ex meritis Christi quasi naturaliter consequatur independentem ab intentione ministri, ita ut in potestate ejus non sit posito Sacramento impedire ipsius effectum, optimè convenimus; nam hoc est quod asserimus & contendimus, ministrum videlicet in sua causa semper velle effectum; quod non est aliud, quam intendere ipsam causam, sive Sacramentum causativum gratiæ & actu causans, quando in subiecto adest debita dispositio.

Alioquin scire velim, an Baptismus Lutheranorum, qui non credunt per Baptismum suscipientem justificari, sed per specialem ejus fidem, ad quam Sacramentum excitat, an (inquam) Baptismus ille valeat? Nullus hæcenus dubitavit, dummodò conferatur cum debita materia & debita forma; nec puto præfatum Auctorem contrarium responsum, si interrogaretur. Et tamen quis dixerit hæreticos illos explicitè intendere conferre gratiam per illud Sacramentum dependentem à meritis Christi? Jam jam enim dixi ipsos non credere Sacramentum habere talem effectum.

74.

Si respondeas, sufficere quod intendat effectum in genere, quisquis tandem ille sit. Contra: Christus in cæna consecrans voluit effectum particularem, qui reverà per consecrationem efficiebatur, scilicet corpus & sanguinem sub speciebus panis & vini.

75.

Ad illud autem, quod prædictus Auctor addit: Imò non aliud est, quod intendi possit: in materia enim & forma nihil producitur quod rationem cause sanctificati-væ in actu primo constituat, cum hoc ipsum ex parte ab intentione formaliter habeatur. Respondeo intendi posse, & deberi rationem cause sanctificati-væ in actu primo, quæ nequidem ex parte formaliter habetur ab intentione, sed totaliter à materia & forma ut substanti institutioni Christi; nam (ut ostendi sect. 3. conclus. 1.) intentio non est formale & intrinsecum constitutum Sacramenti, sed causa ejus efficiens.

Intendi debet à ministro causa sanctificati-væ in actu primo.

Intendit igitur minister ponere materiam & formam non ut substantiam, sive ut dependentem à sua intentione, sed ut substantiam institutioni Christi. Voluit quidem Christus ut materia & forma sacramentalis dependentem ab intentione ministri, non tamen ut à concausa formali, verum ut à causa extrinseca efficiente, sicuti dependent ab ipsa persona ministri.

76. Cum intentione non conferendi effectum potest stare verum Sacramentum.

Ex dictis infero etiam cum explicita intentione non conferendi effectum, v. g. in hæretico, qui ex errore putat Sacramentum non conferre gratiam, posse stare voluntatem faciendi quod facit Ecclesia, adeoque verum Sacramentum. Error quippe ille privatus, & intentio desuper fundata, non destruit absolutam intentionem faciendi quod Christus instituit; sed est veluti ex suppositione quod Christus Sacramentum non instituerit cum tali effectum, cujus contrarium si minister cognosceret, voluntatem istam non haberet.

Simili modo hæretici conficiunt Sacramentum,

mentum, si absolute intendant facere quod Christus instituit, aut vera Ecclesia facit, etsi expresse non intendant facere, quod facit Papa, aut quod faciunt papista: hæc enim posterior intentio est ex suppositione sive sub conditione quod hi non servent institutionem Christi, nec faciant veram Ecclesiam.

Aliud dicendum foret, si hæretici intendere expresse non facere quod hi faciunt, etiam si hi essent conformes institutioni Christi aut constituerent veram Ecclesiam: tunc enim posterior intentio priorem manifestè destrueret. Et eodem modo ratiocinandum est, si hæreticus in priori casu nollet conferre Sacramentum, casu quo haberet talem effectum, quem ex errore putat illud non habere. Pro quo

77. Quantam voluntas de duabus ex errore contrariis, fortitur effectum.
Nota, quando aliquis ex errore habet duas voluntates contrarias; v. g. vult consecrare Eucharistiam, & non offerre Sacrificium, quia iudicat illa esse distincta; vult contrahere Matrimonium, & non efficere Sacramentum (supposito quod contractus inter fideles inseparabiliter sit Sacramentum) & idem cernitur in intentionibus mox assignatis in hæreticis; tunc (inquam) illa voluntas fortitur effectum, quæ prævalet; quamvis enim utraque videatur absoluta & efficax, reverè tamen una dumtaxat talis est, illa videlicet, quæ ex suo modo tendendi explicitè vel implicitè est magis universalis, & reflexiva supra aliam.

Porro talis ordinariè censetur voluntas conficiendi Sacramentum, quando quis dicit: *volo omnino conficere Sacramentum*; hæc quippe videtur implicitè revocare omnes voluntates contrarias; siquidem homo ita constitutus est, ut si sciret Eucharistiam v. g. esse verum Sacrificium, adhuc vellet conficere. Si autem aliter affectus est (quod pendet à circumstantiis particularibus) constat apud omnes Sacramentum esse invalidum; jam quippe prævalet posterior intentio, & implicitè vult non conficere Sacramentum.

Unde si aliqui contrahant Matrimonium ex errore indissolubilitatis aliàs non contracturi; neque valet in ratione contractus, neque in ratione Sacramenti; valet autem si absolute & simpliciter contrahant, quamquam speculativè iudicent esse dissolubile: supponitur etenim voluntas contrahendi & conficiendi Sacramentum magis universalis & reflexiva supra aliam, adeoque revocatoria alterius.

78. An voluntas universalior & reflexiva sit formaliter unica.
Quæret fortassis hic aliquis, an illa voluntas universalior & reflexiva sit formaliter unica, an verò duplex? Dicastillo dis. 3. n.

169. existimat necessarium esse, ut volens simul cum intentione & voluntate alicujus objecti, v. g. Sacramenti, habeat aliquam aliam voluntatem revocandi voluntatem contrariam.

Probat à priori n. sequenti ex distinctione objectorum & separatione unius voluntatis ab alia; nam voluntas, quæ quis vult ut aliquid fiat, habet pro objecto id, quod est faciendum, seu effectum illius; voluntas verò quæ vult, ut ea voluntas prævaleat, etiam si fortè haberet prius, vel habeat postea aliam voluntatem in contrarium, habet propriè pro objecto derogationem alterius & stabilitatem oppositam.

Verùm quare voluntas unico actu non potest velle, v. g. Eucharistiam conficere in omni eventu, omni (quantum in se est) sublato obstaculo prius habito vel postea habendo, sicut ex mente ejusdem Auctoris n. 173, potest eadem intentione velle Eucharistiam conficere & non sacrificare? Certè haud scio disparitatem, cum etiam conficere Eucharistiam & non sacrificare fiat objecta distincta, & una voluntas possit ab alia separari. Nam voluntas quæ quis vult ut aliquid fiat, habet pro objecto id, quod est faciendum, seu effectum illius; voluntas verò, quæ vult ut aliquid non fiat, habet pro objecto id, quod non est faciendum; sive non effectum illius. Si ergo voluntas unico actu potest attingere duo objecta contraria, cur non magis duo objecta disparata?

Nec puto quod Dicast. hoc negaret; quia solum oppugnat Lugonem, qui docet universaliorè illam & reflexivam voluntatem non requirere ullam actualem attentionem ad voluntates contrarias præteritas vel futuras, sed satis esse si voluntas ita habitualiter affecta sit, ut si intellectus proponeret aliquod obstaculum, adhuc perseveraret in præsentis volitione. Quod non arbitror improbabile, quidquid Dicastillo contradicat.

Dices primò: Voluntas merè habitualis, & in sola animi præparatione, nihil operatur; v. g. si quis putans occidere feram occidat hominem, non peccat, neque est irregularis; licet occidisset si scivisset. Similiter non peccat, qui ex ignorantia jejuniæ comedit carnes, comesturus etiam si oppositam habuisset scientiam; &c. Ergo in præsentis habitualis ille affectus non potest efficere ut hæc potius, quam illa volitio sit efficax.

Respondeo negando consequentiam. Assigno disparitatem: quia peccatum formale necessariò est actualis difformitas à lege,

Opinio Dicast.

79. Reselline

Probabiliter non requiritur intentio ad voluntates contrarias præteritas vel futuras.

80. Objecto prima.

Responso

lege, quæ requirit voluntarium actuale. Unde non est idem: peccat, & peccasset; sic quippe sapissimè homines deberent dici peccare; quandoquidem si tales vel tales circumstantiæ occurrissent, peccassent. Porro in casu nostro habemus absolutam & actualem volitionem consecrandi v. g. Eucharistiam, & dubitatur dumtaxat de ejus efficacia.

Quemadmodum ergo dispensatio Principis (ut docetur in tractatu de Legibus) censetur inefficax, si Princeps noluisse dispensare errore detecto, ex cap. fin. de filijs Presbyterorum in 6. ibi: *Cum non sit verisimile sedem ipsam cum illo predictum patiente defectum voluisse si hoc fuisset expressum dispensare*; quidni pari ratione voluntas aliqua absoluta possit revocare contrariam ex solo habituali affectu operandi, non obstante quacumque voluntate contraria?

Cap. fin. de fili. Presb. in 6.

81. Obiectio secundæ;

Dices secundò: Operans dubitat quomodo fuerit affectus. Respondeo, vel tunc utramque voluntatem fuisse inefficacem; vel certè efficacia unius dijudicanda est ex communi prudentum judicio in talibus circumstantijs.

Que solvitur in simili.

Accipe simile: contraxit aliquis sponsalia cum errore divitiarum; si error dedit causam contractui, id est, si cognita paupertate noluisse contrahere, liberè potest resilire à contractu sponsalicio; si autem error non dedit causam contractui, id est, si equidem contraxisset, manent sponsalia irritabilia. Quòd si dubitet, an voluisset contrahere, vel non; dico, si quilibet prudens non contraxisset, præsumitur & hunc noluisse contrahere; ac per consequens liberum ipsi est sine alia causa resilire, quia fortissima præsumptio desumitur à communiter accidentibus.

82. Sententia Logonis, quod prævaleret posterior voluntas, si utraque esset æqualis.

Petes, quid si utraque voluntas esset æqualis? Respondet Lugo disp. 8. num. 124. prævaleret posterior: nam sicut posterius testamentum semper prævaleret priori, etiamsi quando sit posterius, non recordetur homo prioris à se facti; sic si heri applicasti sacrum hodiernum pro Petro, & hodie immemor illius voluntatis applices pro Paulo per voluntatem æquè absolutam & efficacem, videtur præferenda hæc posterior: quod tamen intelligendum est (inquit) cum limitatione statim apponenda.

Et quæ ista? Tunc voluntas posterior prævaleret, quando prior solum manet habitualiter, ut in exemplo applicationis sacri crastini; secus si utraque influit in actum. Pono ergo casum, quòd Sacerdos

in principio missæ applicavit fructum Petro, & in actuali consecratione conscius prioris intentionis applicat æqualiter Paulo; cujus erit fructus? Respondet Card. nullius; sicuti si quis unà & eadem intentione vel duabus simul æqualiter vellet consecrare Eucharistiam sine Sacrificio, non fieret Sacramentum, quia voluntas simul vult ponere aliquid impossibile.

Rectè judicasti. At quis indicavit vobis hesternam applicationem non influere in hodiernum sacrum, tamen si solum habitualiter permaneat? Nonnè eadem disp. num. 93. magis tibi probatur sententia Suarij & aliorum asserentium validè applicari Sacrificium per intentionem habitualem? Vel si non influit eo modo, quo applicatio debet influere ut habeat suum effectum; quomodo, si sola esset, influeret?

Et pono casum, quòd die Lunæ applicaverit sacrum celebrandum die Mercurij Petro, die autem Martis Paulo; cum utraque solum habitualiter existat quando celebret, quæro cujus erit fructus? Prætereà, esto non influat habitualis intentio in Sacrificium, dum contraria actualis supervenit; jam non utraque voluntas erit æquè absoluta & efficax, sed actualis efficax, habitualis inefficax.

Hinc probabilius arbitror, utramque voluntatem fore inefficacem; adeoque nec Petro, nec Paulo fructum aliquem ex hujusmodi Sacrificio obventurum, eodem modo ac si simul pro utroque æqualiter & totaliter fuisset oblatum.

Aut, si hoc non placet, accipe Reg. §4. de Reg. juris in 6. *Qui prior est tempore, potior est jure.* Cum ergo secundum Logonem supra num. 99. applicatio Sacrificij sit quasi donatio & dispensatio emolumentum, quemadmodum res duobus in solidum vendita vel donata debetur priori emptori vel donatario, nisi posteriori sit tradita; ita vix dubito, quin Deus iudex justus, cujus est fructum donatum tradere, priorem tempore donatarium, utpote potiozem jure, juxta regulam allegatam, præferet posteriori.

Quòd si respondeas, quia prior donatio fuit revocata per posteriorem. Contra: hoc queritur, an prior donatio inter vivos revocetur per posteriorem, quando procedit ex ignorantia; & faciliùs negatur, quàm affirmatur.

Ad simile de Testamento habes responsionem sect. 3. conclus. 4. Vide ibi dicta.

Et hæc quidem satis prolixè de intentione in communi, quæ dividitur primò

X

83.

84. Sed probabilius utrumque foret inefficax.

vel dicendum prior rem esse efficacem. Reg. §4. in 6.

85. Quid sit intentio directa & indirecta.

primò in directam & indirectam. Prior est, quâ aliquid volumus secundùm se, à qua aliquid dicitur voluntarium directè. Posterior, quâ tantùm in causa; & quod ita volitur, vocatur voluntarium indirectè.

Aliqui per voluntarium directum intelligunt illud, in quod voluntas tendit per actum positivum ordinatum ad illud sive in se ipso, sive in causa: & ita ebrietas secuta ex nimia potatione est voluntaria directè, & volitio nimie potationis est intentio directè ebrietatis. Voluntarium autem indirectum erit, puta interna omisio voluntatis, & illud in quod voluntas non tendit actu ordinato ad illud neque in se neque in causa, ut omisio sacri prævifa in somno vel lusu.

Alij vocant voluntarium directum, quod in se ipso amatur mediatè vel immediatè, ut cum volo ambulare & alium assequi, tam ambulatio, quam assecutio est voluntaria directè. Indirectum, quod potuit voluntas impedire, & non impedivit; v. g. si quis videt alterum erraturum, & non monet, error alterius est voluntarius indirectè. Deinde, si videt effectum secuturum ex sua actione, qui tamen illi displicet, ut homicidium ex ebrietate.

His suppositis de ratione nominis, quaerunt Theologi an sufficiat ad valorem Sacramenti voluntas sive intentio illius in causa? Explico: aliquis scit, se in ebrietate vel somno proferre verba consecrationis; vult ergo, quando est sui compos, per verba postea in somno vel ebrietate prolata validè consecrare. Pro resolutione erit

CONCLUSIO VI.

Intentio Sacramenti debet esse directà, hoc est, collatio Sacramenti debet esse libera in se, & non tantùm in causa, v. g. in ebrietate in illum finem intenta, ut in ea Sacramentum consecratur.

86. **E**st communis; sed efficax ejus probatio non parùm difficilis. Et quidem quando quis se non inebriat eo sine (quamquam prævideat se prolaturum verba Sacramenti, & velit etiam ea esse valida, nec

minùs ipsam ebrietatem) satis constat non confici Sacramentum; quippe verba illa non procedunt ut effectus ab illa priori voluntate ebrietatis, tanquam à causa morali; sed ab ebrietate, ut à causa physica.

Accedit, quòd, ut verba significant, non sufficiat velle me significare, si ea verba protulero; at requiritur quòd ad hunc finem velim ea proferre, atque adeò ut velim ipsam prolationem, & hæc oriatur ex intentione significandi per verba; alioquin non loquor humano modo, cum tamen ministerium Sacramenti debeat esse actio humana, ut ex dictis liquet.

Major difficultas est in casu conclusionis; siquidem tunc verba oriuntur mediatè ex illa intentione priori, & non tantùm sunt volita sive voluntaria in causa, sed etiam directè & formaliter secundùm se ipsa, juxta tertium modum supra relatam; quemadmodùm nepos directè procedit ex avo; quamvis mediatè.

Confirmatur: quia qui effundit aquam in puerum, solum vult abluionem in causa, scilicet in illa effusione; similiter si conjux v. g. projiciat chartam, in qua alteri significat suum consensum. Quidni etiam valeat Matrimonium, si velit significare consensum suum in somno & ebrietate? Propter hæc aliqui censent Baptismum v. g. ita collatum esse validum, sed iterandum sub conditione.

Oppositum docet conclusio, cujus ratio est: quia nec tales locutiones vel actiones sunt humanae; licet enim ad illas non semper requiratur libertas actualis, ut patet in illo, qui distractè consecrat; necessaria tamen est virtualis, id est, actualis præcedens, quæ humano modo adhuc influat in opus præsens, sive (ut loquitur Emin. Lugo disp. 8. num. 103.) licet locutiones illæ sint libere denominativæ, non possunt tamen significare more humano mentem loquentem præsentem, id est, quid sentiat pro tunc de rebus sive præsentibus, sive præteritis, sive futuris. Enimverò ebrius vel dormiens nihil de facto sentit de illis, de quibus loquitur, nequidem virtualiter; porro distractè celebrans exprimit saltem mentem, quam virtualiter habet, id est, derivatam humano modo ex priori mente magis explicata.

Et esto verba possent significare mentem merè præteritam; tamen Christus non instituit nisi verba & actiones, quæ exprimerent mentem præsentem; quippe instituit ea, prout sunt signa humana, & prout significant humano modo & di-

Difficultas
contra
Conclusio-
nem.

87.
Ratio Con-
clusionis.

Lugo.

Christus
non instituit
nisi
verba &
actiones
quæ expriment
mentem
præsentem
& di-

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 6. 163

& directè ex institutione id, ad quod sunt instituta; non quatenus indirectè & à posteriori possunt arguere aliquam causam, quam habuerunt; ad hanc enim significandam non sunt instituta: ab hominibus voces.

88. Hinc qui in ebrietate aut somno emeret, venderet, voveret &c. nihil efficeret, quamvis hæc antea prævidisset, & eo sine se inebriasset; nam volitum solum ut ponendum, quando deest usus rationis, non est voluntarium per modum effectus humani.

Ex his quoque fit, quod perjurium ebrii vel dormientis, etiam prævisum, non habeat malitiam perjurij, nec sit peccatum reservatum; sicut secundum multos est homicidium. Disparitas assignatur; quia iustitia, cui advertatur homicidium & similia, prohibet etiam apponere causam, ex qua talia damna proximo inferuntur; neque enim minus nocet homicidium aut furtum in ebrietate vel in somno, quam cum actuali & plena libertate commissum. Religio autem, cui opponitur perjurium, vetat dumtaxat adduci Deum in testem falsi per verba formalia; illa quippe sola possunt esse vera adductio Dei in testem; talia porro non sunt verba dormientis vel ebrii; unde neque convicta, neque mendacia in huiusmodi hominibus estimantur.

89. Petes, unde cognoscamus differentiam supra positam inter actionem ebrii & distracti? Respondet Emin. Lugo supra num. 106. Experientia ipsa testatur nos diversitatem experiri inter recitationem v. g. cum sola intentione virtuali in vigilia, & illam, quæ fit in somno. Consistit autem non tam ex parte objecti (nam in utroque casu volumus actu tenuissimo & confuso illam convenientiam, cujus confusè recordamur) sed ex parte potentie; quippe in uno casu potentia est integra & soluta; in alio autem ligata somno vel ebrietate; ac proinde in distracto vult illud objectum tota quidem, sed non totaliter propter distractionem ad alia; in ebrio autem solùm est semipotentia, ut sic loquar: non est jam tota anima seu anima vigilans operatur, sed anima dormiens, & tenebrata & exæcata; ex qua diversitate principij refunditur diversitas in actionem, quam experimur, ratione cujus una dicitur humana, alia non; quia scilicet ad hanc non attendit homo ut homo, sed homo ligatus ex parte potentie, similisque brutis in modo operandi.

Hanc responsonem oppugnat Dicastillo disput. 3. num. 123. multis interrogationibus, quarum postremæ sunt: Quæ pars est ista semi seu media, quæ manet? anticane vel postica? dextera vel sinistra? superna vel inferna? ubi latet altera? an una dormit, dum altera vigilat? an una sobria est, & altera ebria, ut non tota potentia operetur, sed semipotentia? Cur ergo ibi totam, & hic non totam operari dicis?

Respondeo absque interrogatione: potentia ebria vel dormiens circa nullum objectum operatur humano modo, sive nullam exercet operationem humanam, sed dumtaxat operationes brutales; & ita semipotentia vocatur, id est, potentia exercens semioperationem, hoc est, imperfectam, & pro tunc proximè incapax operationis perfectioris: potentia autem distracta, quamvis daremus eam non operari humano modo circa objectum à quo distrahitur, nisi adsit levis aliqua & remissa cognitio cum indifferentia (ut vult Dicastillo supra num. 124.) de qua sequenti conclusionem, adhuc tamen operatur humano modo sibi proprio circa alia objecta, ac proinde tota operatur, hoc est, exercet operationem, ad quam tota virtus potentie exigitur, quamquam non totaliter, id est, quamquam non exerat illam virtutem circa objectum, à quo distrahitur.

Cæterum non diffiteor, melius explicari hanc differentiam, si dicamus cum Dicastillone, ad actionem distracti concurrere aliquam cognitionem cum indifferentia; secus ad actionem ebrii vel dormientis. His non obstantibus contra conclusionem

Obijcitur Primò: In recipiente Sacramentum non requiritur tanta libertas, ut patet in Baptismo & Pœnitentia; ergo neque in ministrante. Respondeo negando consequentiam: quippe suscipiens non agit ut minister Christi, nec significat; nec oportet, quod operetur humano modo, sed quod recipiat, seu potius patiat, quod humanâ actione ipsi confertur, vel, ut melius loquar, quod in ipsum minister liberè operatur; siquidem collatio Sacramenti non est propria aliqua donatio, etiam in Sacramento Ordinis, licet Episcopus dicat: *Accipe potestatem*; quod bene notandum est pro alibi dicendis. Probat manifestè: quia Ordo puero collatus valet, cum tamen hic sit incapax acceptationis, quæ necessaria est ad validam donationem.

X 4

Ratio

90. Oppugnata à Dicastillone.

Sed non rectè.

Assignatio differentie à Dicastillone est melior.

91. Objectum prima ex paritate inter recipientem & ministrantem Sacramentum.

Ratio à priori hujus disparitatis inter ministrum & suscipientem est voluntas Christi sic instituentis; congruentia verò, quia in actionibus humanis magis requiritur intentio agentis, quam patientis; & sapiens bene vult bona dispensari amentibus, non tamen ijs vult committere dispensationem.

92.
Cur neuter
conjug va-
lidè contra-
hat matrimo-
nium in
somno?

Ex quo patet; quare neuter conjug validè contrahat matrimonium in somno vel ebrietate (intellige per se, nam per procuratorem valet; quippe consensus ante ebrietatem virtualiter manet in consensu procuratoris, qui quasi est organum vitale; per quod conjug suum consensum manifestat, sed tale ut eodem modo operetur sive mandans dormiat, sive non, de quo plura proprio loco) ratio, inquam, est; quòd uterque contrahens sit simul recipiens & ministrans Sacramentum; actus autem in quantum ministri necessariò debet esse humanus. Ita Sanchez de Matrimonio lib. 1. disp. 8. n. 20. sicut (inquit) si aliquis sui compos audivit confessionem, & factus insanus absolveret, nulla esset absolutio: similiter si tunc baptizaret, quamvis antea id in animo haberet, irritus esset Baptismus.

Sanchez.

93.
Basil. Pontif.

Sed contra arguit Basilii Pontius lib. 4. de Matrimonio cap. 1. n. 13. Res manet inexplicata; id enim est cujus rationem inquiri sub hac forma: Negari non potest in ebrietate manere virtuales intentionem, ut constat in eo, qui ante Baptismum voluit baptizari.

Responsio
ad objectio-
nem Basilij
Pontij.

Respondeo omninò negari debere, ne cogamur concedere in ebrietate quempiam validè posse absolvere, consecrare &c. Siquidem ex communi sententia Theologorum tam antiquorum, quam recentiorum, sufficit ad valorem Sacramenti intentio virtualis. Non remanet igitur in ebrietate vel somno intentio virtualis, sed habitualis, quæ satis est ad susceptionem Baptismi, absolutionis &c. secus ad ministracionem Matrimonij, aliorumque Sacramentorum, propter rationem jam assignatam.

94.
Qui vide-
tur ignorasse
distinctionem
inter consensum
virtuales & ha-
bituales.

Videtur præfatus Auctor ignorasse, aut certè non satis considerasse distinctionem inter consensum virtuales & habituales, quæ tamen, etiam apud veteres Theologos, communis est. Hinc num. 14. sic ait: Alij eidem difficultati respondent ad susceptionem alicujus Sacramenti sufficere virtuales intentionem, quia susceptio non est actus humanus: quare solùm requiritur ne ponat obicem, & si adultus fuerit, ut aliquando saltem habuerit voluntatem,

nunquamque retraxerit. At verò actionem ministri debere esse humanam, ac proinde ex parte ipsius requiri, ut actualis consensus comitetur verba ipsa aut signa exteriora. Atque idem dicendum de quovis alio contractu; quia contrahentes sunt causæ efficientes illius contractus. Hæc solutio omni veritate destituitur. Quamvis enim notum sit discrimen inter susceptionem & administracionem Sacramenti, quòd illa non sit humana actio; hæc autem maxime, & ideo debeat esse ex deliberatione perfecta; at tamen falsum est debere simul cum verbis concurrere actuales consensum, sed sufficere virtuales sive ad rationem contractus, sive ad rationem Sacramenti.

Et quidem in ratione Sacramenti planè constat in Sacerdote consecrante; licet enim non adsit actualis intentio in consecrante, tenet consecratio si præcesserit intentio; eo quòd alijs medijs actionibus virtute continetur, quæ oriuntur ex illa expressa priori intentione. Et de contractu idem dicendum esse constat; quia ad contractus non amplius requiri potest, quam actio humana; ea autem esse potest cum intentione virtuali, ut manifestum est in administracione Sacramentorum. Hucusque Pontius.

Planè actio humana potest esse cum intentione virtuali. Sed nunquid ideo hæc solutio omni veritate destituitur? Minime; nam hujusmodi intentio virtualis est actualis consensus concomitans medijs alijs actionibus verba ipsa aut signa exteriora. Deinde interrogo ego unum verbum: Sacerdos aliquando potest validè consecrare in ebrietate vel somno?

Refert quidem aliquos, sed tacito nomine, Petrus Cabrera in præfenti quæst. 68. art. 7. in comment. art. 1. qui id docent de Baptismo, quam sententiam & ipse probabilem censet: præsertim (inquit) si illa actio, quam dormiens exequitur, ortum habet ex efficaci voluntate conferendi Baptismum, quam in vigilia habuit. Verùm illis Auctoribus annumerari nequit Pontius, qui in eodem capite num. 6. negat in ebrietate fieri contractum Matrimonij, etiam dato, quòd præcesserit consensus & verba tunc profertantur: quia (inquit) ea prolatio verborum non est humana actio, cum non jungantur humano modo cum voluntate præcedente.

Quod colligit à posteriori; quia etiam si quis habuisset animum dicendi convitia in aliquem si inebriaretur, & in ebrietate profert,

95.

Sententia
Petri Ca-
brera.

Cuiusno-
merari ne-
quit Bas-
ilij Pon-
tius.

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 6. 165

ferret, non censeretur injuriam facere, nec convitari; sicut neque censeretur mentiri aut fidem frangere, qui in ebrietate facit oppositum ejus quod promiserat. Ergo idem dicendum, ex mente illius Auctoris, de consecratione, quæ non minus debet esse actio humana, quam contractus; & tamen ad illam ex doctrina ejusdem sufficit intentio virtualis, & negari non potest in ebrietate manere virtuales intentionem. Hæc concilia benigne lector, & eris mihi magnus Apollo.

96. Obiectio secunda quod actio facta in somno non possit esse culpabilis, s. Dionysius.
 Obijcitur secundò: Actio facta in somno non potest esse culpabilis, adeoque voluntaria & humana; ergo etiam Sacramentalis. Respondeo cum Sanchez supra: bonum ex integra causa, malum autem ex singulari defectu, teste D. Dionysio cap. 4. de Divinis nominibus. Cum igitur Sacramenta sint quoddam bonum, exigunt plenam libertatem; at peccatum cum malum sit, satis est quod sit volitum in sua causa, sive (quod in idem recidit) ad malitiam sufficit voluntarium interpretativum. Unde illud peccatum non est liberum ut humana actio, sed ut effectus physicus, quem, quia homo previdit, potuit & debuit vitare. Sic in veteri lege domino imputabatur in culpam, si ejus bos aliquem læsisset, & tamen actio illa bovis propterea non erat humana.

Ut ergo imputeretur omisso aliqua vel actus secutus in ebrietate in culpam, hoc est, ut denominetur culpa à voluntate præterita, in qua tota malitia formalis residet, satis est quoquo modo fuisse volitum sive in se, sive in sua causa; formaliter, sive interpretativè seu virtualiter, ut quidam loquuntur. At (inquit Sanch. supra) cum homo non teneatur vitare sponsalia & matrimonium (eadem est ratio de alijs actionibus Sacramentalibus) non censetur voluntas virtualis circa illa.

97. Bas. Pausan.
 Sed contra opponit Pontius supra n. 13. Ut effectus secutus ex aliqua causa positiva dicatur mihi voluntarius, non est necessarium ut præcepto teneatur, sed satis est, si ego liberè adhibui causam ex qua sequeretur, ut satis constat, licet ut sit peccatum, requiratur ea præcepti obligatio. Hæc ille & alij plures in tract. de Voluntario, quamvis contrarium sit magis commune, de quo nolumus hic disputare; quidquid enim dicatur, certum est effectum secutum non liberè, in somno v. g. vel ebrietate, non esse voluntarium formaliter sive per actum præsentem, sed ad summum moraliter sive interpretativè; quod voluntarium minimè sufficit ad actionem humanam, id est, proximè liberam, qualem ex dictis oportet

esse actionem Sacramentalem.

Et ratio ulterior disparitatis est, quod tota malitia, v. g. homicidij, reperitur in actu interiori, ita ut ille, qui voluntariè ponit causam, puta ebrietatem, æqualiter coram Deo peccet sive sequatur homicidium, sive per accidens impediatur. Porro actio Sacramentalis essentialiter est signum sensibile seu externum, ita quod ratio Sacramenti principaliter & formaliter consistat in actu exteriori. Sicut ergo voluntas occidendi proximè debet esse libera, & sine hac libertate homicidium nullo modo est peccatum formale; ita è converso actio externa Sacramenti proximè oportet sit libera: nec sufficit libera voluntas ministrandi; quia non illa, sed ipsum ministerium est Sacramentum.

Omitto, quod probabiliter docet Vasquez 1. 2. disp. 94. n. 9. opus illud vel omissionem factam in somnis non informari malitia morali, ut idem peccatum morale cum voluntate constituat, sicut informatur actus exterior, quamdiu sub potestate voluntatis perseverat; ac proinde opus illud vel omissionem in somno vel ebrietate solum esse effectum peccati. Hæc ille. Et credam ego voluntatem Sacramenti omnino præteritam constituere seu componere cum opere factio in somno vel ebrietate actionem Sacramentalem humanam seu proximè liberam?

Ex dictis colligitur Sacramentum fore validum, si minister sit compos mentis quando verba profert, quamvis statim antequam audiantur fiat amens; tota quippe illa actio prout à ministro, sive humana. Forma quoque Sacramenti non sunt verba audita, sed prolata. Addit Dicastillo disp. 3. n. 125. & sequentibus, valere Baptismum, quando liberè aqua est effusa, licet antequam aqua corpus tangat, effundens dormiat, vel etiam amplius non vivat; quia jam moraliter ablutio posita fuit à tali ministro: siquidem supposita effusione naturaliter resultat, sine concursu efficientis, qui si viveret, nihil amplius præstaret, quam quod vivus præstitit.

Sicuti quando quis in odium fidei præcipitatur ex turri, censeretur verè precipitatum, esto in martyrio requiratur aliquis inferens mortem in odium fidei, quemadmodum in Sacramento Baptismi requiritur aliquis baptizans. Ratio autem alia dari nequit, quam quod mors in sua causa ante mortem Tyranni posita fuerit. Ita ille Auctor, salvo tamen semper (ut adjungit) meliori judicio, præsertim Sanctæ Matris Ecclesiæ.

98.

Disparitas inter actionem culpabilem & Sacramentalem.

99.

Sacramentum erit validum, si minister dum profert verba sit compos mentis, etiam antequam audiantur, fiat amens. Dicastillo.

Ecclesiæ. Sed casus non sunt morales, ut indigeant ulteriori examine.

100.
Scotus.

Examineda potius venit secunda divisio intentionis, in actualem videlicet, virtuales & habituales, quam Doctor Subtilis 4. dist. 6. q. 6. n. 2. sic explicat: Ille (inquit) dicitur actualiter intendere, qui habet actum elicatum respectu eius quod intendit: ille autem dicitur habitualiter intendere, qui habet habitum inclinantem ipsum ad talem actum.

Subjungit intentionem virtuales his verbis: Si aliquis intendit in principio Missæ celebrare Missam, si postea est distractus, non habet actualem intentionem quando est distractus. Patet: quia non intelligit tunc illud in actu, ergo nec vult illud in actu; nec habet tantum intentionem habituales, quia talem habet dormiens; habet ergo se medio modo. Et hanc eius dispositionem, dico intentionem virtuales; quia scilicet virtute alicuius intentionis prius habita actualiter, facit omnia que facit ex illa tanquam ex radice; ita quod illa intentio actualis fuit principium ordinatum ad omnes istos actus, & habet in se virtualiter intentionem propriam cuiuslibet istorum actuum, sicut intentio finis habet in se virtualiter intentionem propriam cuiuscunque ordinati ad finem: & pro tanto manente intentione cuiuscunque ad finem ordinati, manet ista intentio actualis prima virtualiter in omnibus istis. Ita Scotus.

101.
Quid sit intentio actualis, habitualis & virtualis.

Scotus.

Igitur ex mente ipsius, intentio actualis est, quæ ego actu intendo v. g. baptizare, quando profero verba & effundo aquam. Habitualis, intentio merè præterita non retractata. Virtualis, quæ manet in virtute & influit in opus. Exemplum huius sit: Intendens (inquit doctor supra) ire ad Sanctum Iacobum, ex intentione huius finis ordinat multa alia necessaria ad illum finem; exequens autem illa ordinata, non semper cogitat de S. Iacobo, nec de reverentia eius. Dico tamen quod semper meretur, quia vel habet intentionem eorum quæ sunt ad finem illum, cuius est illa prima intentio, vel habet actus aliquos sequentes ex illis intentionibus, licet cum illis actibus concurrant aliqui actus distractentes & ab intentione illa prima, & ab intentionibus proprijs eorum, quæ sunt ad illum finem.

Hæc est communis explicatio earum intentionum. Controvertitur autem, an quælibet sufficiat ad valorem Sacramenti? Respondeo & dico:

CONCLUSIO VII.

Sola habitualis intentio non sufficit ad validam admi-

nistrationem Sacramenti, quod consistit in usu.

102.
Ratio conclusio ex Scoto.

Ita expressè docet Scotus supra n. 3. ubi sic ait: Ad propositum dico, quod sola intentio habitualis non sufficit in Baptismate. Rationem adjungit: Quia propter istam non dicitur actus eius, licet sit conformis illi habitui, id est, voluntati præteritæ, actus humanus. Nam si aliquis habeat habitum inclinantem ad desiderium sanitatis, si curatur nullo modo intendens sanitatem, sed ad ludum, non dicitur consequi sanitatem per aliquem actum humanum, sed casualiter vel fortuito, non magis quam si non habuisset intentionem ad sanitatem: ergo sola intentio habitualis non sufficit respectu finis actus humani, ut humanus est.

Atque hæc est hodie in omnibus scholis recepta sententia, illa utique ratione; quia Sacramentum debet conferri ex intentione faciendi quod facit Ecclesia; ergo intentio debet proximè vel remotè esse causa Sacramenti. Porro præterita voluntas in nullo suo effectu permanens nequit ulatenus influere in Sacramentum; adeoque Sacramentum non confertur ex vi illius intentionis.

Obijci solet; quia ad applicandum fructum Sacrificij sufficit intentio habitualis; ergo etiam ad valorem Sacramenti.

Vasq. disp. 138. cap. 6. n. 74. negat antecedens. Etenim Sacerdos non alia potestate applicat & alia offert, sed eo ipso quo potestatem habet offerendi, habet etiam applicandi; siquidem alteri applicare valorem Sacrificij, est ei per Sacrificium prodesse; hoc autem facit Sacerdos eo ipso, quod pro illo offert: atqui præterita illa voluntas, puta quam heri habui, non est sufficiens ut Sacrificium hodiernum pro illo offerri dicatur; ergo neque ut valor ei applicetur. Minor probatur: quia Sacrificium non minus est actus humanus, quam Sacramentum; quippe secundum rem idem sunt: ergo sicut Sacramentum necessariò pendet ex ministri præteriti actuali voluntate vel virtuali, ita etiam oblatio Sacrificij.

103.
Responsum Suarez.

Suarez disp. 13. sect. 3. conclus. 2. quem alij communiter sequuntur, admissò antecedente, negat consequentiam. Et hoc videtur magis conforme menti fidelium, qui putant se satis validè applicare fructum Sacrificij si præterenti die applicent, licet postea non recordentur, dum tamen voluntatem illam non retractent. Do rationem differentie: quia intentio efficiendi Sacrificium aut Sacramentum, est intentio factiva operationum realium, quæ sunt in Sacrificio

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 7. 167

ficio aut Sacramento; v. g. intentio proferendi verba consecrationis, vel in alijs Sacramentis abluendi, unguendi &c. quæ actiones reales non possunt fieri nisi ex intentione physice existente aut in se, aut in aliquo effectu ex illa derivato. Intentio verò applicandi valorem Sacrificij non est factiva alicujus actionis realis, quæ debeat ex ipsa intentione procedere; sed tantum est applicativa valoris: ad hoc autem sufficit quod voluntas præcesserit, & non sit revocata.

Unde (ut bene notat Suarez supra) voluntas habitualis conficiendi Sacramentum non comparatur voluntati quasi de præsentibus absoluta, & ex tunc applicanti fructum Sacrificij crastinâ die offerendi; sed voluntati quasi de futuro, ita ut nunc tantum sit propositum applicandi postea Sacrificium tali personæ, quemadmodum ergo hæc voluntas non sufficit, si postea tantum maneat in habitu, & non accedat alia voluntas quæ offeratur & applicetur Sacrificium tali personæ; ita etiam non sufficit sola habitualis voluntas ad Sacramentum.

105.
Alia ratio
disparitatis
ex Lugone.

Lugo supra n. 99. aliam assignat rationem disparitatis: quia applicatio Sacrificij est quasi donatio & dispensatio emolumentum, atque ideo sequitur naturam donationum & dispensationum, ad quarum valorem in humanis sufficit voluntas habitualis. At verò Sacramentum est actio sacra, quæ dum fit, debet fieri ex intentione saltem implicita operandi nomine Christi; atque ideo debet procedere ex tali intentione, ut sit actio humana. Hæc ille.

An sufficiat ad valorem donationis voluntas habitualis.

Porro ad valorem donationum inter homines sufficere voluntatem habitualem, probatur ex donatione facta sub conditione; hæc quippe impletâ sine novo consensu donatio est valida. Cur ergo similiter applicatio seu quasi donatio (siquidem non esse propriè donationem constat, quia non requiritur acceptatio donatarij) fructus Sacrificij nunc facta sub conditione crastinæ consecrationis hæc impletâ sine novo consensu coram Deo non habeatur rata? Nam & Deus & Ecclesia ratum habent Matrimonium sub conditione contractum eo ipso quod impletur conditio, non expectato novo consensu contrahentium, dummodo prior consensus non fuerit revocatus.

An sacerdos sit dominus vel quasi dominus fructus Sacrificij.

Quod autem sacerdos sit quasi dominus fructus Sacrificij, aut meliùs applicationis fructus, vel inde profectò liquet; quia in ordinatione sua accipit potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missasque celebrandi tam pro vivis, quam pro defunctis; ergo jus habet ex concessione veri Domini, Christi

scilicet instituentis hoc Sacramentum & Sacrificium, pro libitu suo disponendi de fructu Sacrificij, huic vel illi eam applicando; quod magis propriè est habere dominium ipsius applicationis, quam fructus qui applicatur; sicut dispensator dicitur habere dominium sive jus ad bona distribuenda, manente tamen dominio eorum penes dominum.

106.
Obiectio.

Sed contra: dispensator non potest dispensare bona quæ non habet; ergo neque Sacerdos fructum Sacrificij nisi in actuali consecratione, cum tunc solum illum habeat.

Responsio.

Respondeo distinguendo antecedens: quæ non habet nec in re nec in spe, concedo; quæ non habet in re, sed in certa spe, nego antecedens: sic quippe dominus agri vendit hodie fructus illius post annum speratos, ergo similiter hodie potest Sacerdos dispensare fructus Sacrificij crastini infallibiliter obventuros.

Vel aliter: quia dominus agri non ita vendit fructus proventuros, quam bene ipsam spem fructuum, quæ de facto existit; aliter (inquam) respondeo: non potest dispensare bona pro tempore quo non habet, concedo; pro tempore quo habiturus est, nego antecedens. Sacerdos autem non applicat efficaciter fructus pro nunc, sed nunc validè, efficaciter solum pro tempore Sacrificij futuri: idque ut minister Christi in actu primo, quando applicat validè; in actu verò secundo, quando efficaciter, id est, quando voluntas præterita sortitur suum effectum, in actuali nempe consecratione.

Lugo supra n. 95. existimat Sacerdotem non solum esse ministrum Christi dum actu sacrificat, sed etiam quando extra altare applicat fructum Sacrificij futuri; dedit enim ei potestatem applicandi & dispensandi fructum Sacrificij, ut rem propriam (meliùs dixisset, ut rem alienam; nam, ut mox audivimus, dispensator non est dominus rerum, quas dispensat) cui voluerit: & hæc potestate uti poterit, etiam extra actionem sacrificandi. Sed hoc est quod quaeritur, ut notat Dicastillo disp. 3. n. 135. & quod à Vasquesio supra negatur.

An Sacerdos sit minister Christi, etiam extra altare applicans fructum Sacrificij futuri.

107.

Addit Emin. n. 96. licet voluntas illa haberetur quando minister adhuc Sacerdos non est, posset postea non retractata habere effectum, v. g. si cras consecrandus Presbyter, hodie dicat: *Ex nunc applico Sacrificium crastinum pro meo patre*; habebit cras effectum, si non retractetur. Sicut si Petrus antequam sit dominus libri, dicat:

Volo

Volo ut, si liber ille fiat meus, sit post unum annum Ioannis. Si eras eligar in Prelatum, ex nunc pro tali die concedo tibi licentiam. Si eras accipiam a Pontifice facultatem designandi centum imagines cum certis indulgentiis, hodie communico tibi viginti, quas eras poteris designare.

In his omnibus exemplis efficacia quidem voluntatis sive effectus procedit à potestate vel dominio; sed non propterea ipsa actualis & valida voluntas, cum existat antequam potestas vel dominium habeatur. Ergo similiter efficacia voluntatis Sacerdotis aut non Sacerdotis antecedenter applicantis fructum Sacrificij procedet à potestate à Christo accepta, licet non ipsa voluntas valide applicans. Et hoc est quod dixi superius, Sacerdotem agere ut ministrum Christi in actu secundo quando efficaciter applicat fructum.

Responso
ad funda-
mentum
Valquez.

Ex quo facile solvitur fundamentum Valsq. supra relatum: enim verò nil aliud probat, quam Sacerdotem non prodesse alicui efficaciter, nisi in ipsa & per ipsam sacificationem, quæ essentialiter est oblatio; non reflexa, sicuti est illa voluntas hodierna, quæ volo & peto à Deo ut Sacrificium seu oblatio crastina huic vel illi proffit, sed directa, sive actio, quæ fit Sacrificium.

108.
Objectio.

Restat unica obiectio, quæ videtur habere non modicam difficultatem: nam ex dictis (supposita eorum veritate) videtur sequi, hodie validè contrahi Matrimonium cum impedimento dirimente sub conditione: *Si Pontifex dispenserit.* Quæ quidem controversia non est propria huius loci; quia tamen Em. Lugo & Dicastillo hinc eam tractant, paucis libet nostram opinionem apponere, longiorem tractatum in proprium locum reservando.

Responso
Lugonis,

Respondet itaque Em. n. 98. ad objectionem propositam negando sequelam: quia (inquit) in hoc casu voluntas hodierna non solum non est efficax, sed neque est valida in ratione voluntatis propter incapacitatem subiecti, quod iura reddunt incapax ad habendam illam voluntatem; atque adeò perinde existimatur, ac si hodie nullam prorsus haberet voluntatem, eò quòd positivè iura irritam & nullam eam reddunt.

109.
Quæ non
placet Di-
castilloni;

Hæc responso minimè placet Dicastilloni. Unde n. 139. sic incipit arguere: Imprimis falsò distinguit non efficacem & non validam; nihil enim aliud est in re præsentis non esse efficacem, quam non esse validam voluntatem; illa enim dicitur non valida, quæ non valet efficere & causare effe-

ctum, quem vult causare: atqui hoc ipsum est eam voluntatem esse inefficacem.

Sed videtur sui oblitus, fortè ex affectu contradicendi sententiæ Lugonis; nam n. 136. approbat exempla Card. statim à nobis allata tanquam vera, in quibus tamen, ut ad oculum patet, Em. accipit voluntatem efficacem pro illa, quæ de facto efficit & sortitur effectum; consequenter inefficacem pro ea, quæ de facto non causat, quam validam vocat, si nata est efficere pro tempore, in quod refertur ejus effectus; invalidam verò si pro nulla reputetur, hoc est, si nec jam, nec unquam postea possit habere aliquem effectum. Cur ergo inimulat Em. falsæ distinctionis?

Præterea (inquit Dicastillo) hoc ipsum sive distinctum, sive non distinctum, reperitur in hoc casu nostro, & in exemplis à Lugone allatis. Sicut enim habens impedimentum Matrimonij non est capax conferendi jus corporis sui ad generationem, & admittendi jus in corpus alterius interim dum durat impedimentum; ita Petrus non est capax conferendi librum Joanni, interim dum non est dominus libri.

Ecce rursus hallucinatur, non attendens unam incapacitatem oriri ex jure naturali, quod dicitur neminem posse donare quod suum non est; adeoque non irritat voluntatem absolute & simpliciter, sed solum pro tempore, quo res est alterius: alteram autem ex jure positivo, quod, ut Lugo supponit (quamvis falsò) reddit consensum contrahentium, etiam sub conditione dispensationis, absolute & simpliciter nullum, ac si nunquam fuisset.

Explico: jus naturale ad contractum Matrimonij requirit consensum utriusque conjugis; hodie unus consentit: peto, an ille consensus sit validus antequam accedat consensus alterius? Nemo dubitat. Interrogo iterum, an etiam sit efficax? Si per efficacem intelligis, qui pro nunc causat contractum, omnes negant: si verò ad efficacem sufficiat, quòd natus sit causare obligationem matrimonialem cum advenit consensus alterius partis, indubiè est efficax.

Pergamus: jus positivum annullat Matrimonium inter consanguineos; consentiunt absolute: inquiri, an consensus sint validi, ita quòd accedente dispensatione Pontificis sine novo consensu utriusque partis Matrimonium sit perfectum? Quis audeat asserere? Et tamen pro tunc personæ sunt capaces. Ergo fieri potest, quòd per jus positivum ita annulletur aliqua voluntas, ut nec pro præsentis, nec pro futuro possit

Sed immo-
rito.

110.

Dicaſtillo poſſit habere aliquem effectum; ut etiam Dicaſtillo num. 142. admittit in caſu Matrimonij ante legitimam ætatem contracti, de quo ſtatim.

111. Præmitto hanc objectionem: Neque donatio rei alienæ valida eſt, ſi non expreſſè referatur ad tempus, in quo erit mea; ergo (ut vult Dicaſtillo) eadem eſt ratio donationis libri, qui pro nunc non eſt meus, & contractus Matrimonij cum impedimento, etiam jure tantum humano dirimente; quippe ſi conſanguinei referant ſuum conſenſum ad tempus habile, ſublati ſcilicet impedimenti, etiam tunc Matrimonium ſine novo conſenſu perficietur.

Reſpondeo negando antecedens: cum enim donatio ſit voluntas dominium rei in alterum pro perpetuo transferendi, aſſero (ſalvo meliori) donarium ſine novo conſenſu donantis poſſe rem retinere, etſi ſciat tempore donationis non fuiſſe donantis, dummodò conſtet ad eum pertinuiſſe tempore intermedio, & interea voluntatem non fuiſſe revocatum.

Ducor ratione ſupra aſſignatâ: quia jus naturale non declarat talem voluntatem nullam & invalidam; ſed dumtaxat oſtendit non poſſe habere effectum, ſive eſſe inefficacem pro tempore, quo res manet ſub alterius dominio. At verò jus poſitivum declarat Matrimonium abſolutè & ſimpliciter contractum inter conſanguineos, declarat (inquam) irritum & nullum veluti ſi nunquam ullus conſenſus extiſſet.

Simili modo jus naturale declarat irritum Matrimonium inter cognatos in quocumque gradu lineæ rectæ; cognatio quippe illa immutabilis eſt; dominium autem rerum facillimè transfertur ab uno in alterum.

112. Et dato quòd eſſet paritas inter donationem libri & Matrimonium contractum cum impedimento conſanguinitatis, ſaltem eſt diſparitas juxta Dicaſtillonem inter donationem libri & Matrimonium contractum ante legitimam ætatem, quo tempore (inquit num. 142.) adeſt impedimentum pro tunc dirimens ſeu annullans Matrimonium, etiam reſpiciendo tempus poſtea habile; quia illa voluntas imperfecta, quantumvis perſeveret, fuit ab initio invalida, tanquam procedens à principio incapaci ex parte ſua. Quæ doctrina ſecundùm illum Auctorem locum habet in omnibus caſibus in quibus inefficacitas & invaliditas provenit ex parte principij vo-

luntatis ſeu habitus eum actum voluntatis; ſecus quando oritur ex parte rei voluntæ per illum actum.

Unde ſi Petrus ſit minorennis, quando voluit, ut liber, qui ad dominium illius veniret, poſt annum obveniret Joanni; etiamſi tempore, quo Joannes habiturus erat librum, jam Petrus eſſet majorennis, non valebit illa ceſſio vel donatio ex vi prioris voluntatis. Eodem modo ſi Superior vel Prælatus futurus non haberet ætatem, aut aliquid aliud ex parte ſua requiſitum, ut ea voluntas ex nunc pro tunc eliciatur validè, ſemper erit invalida, quantumvis perſeveret, & nunquam convaleſcet: non ſecus atque in exemplo teſtamenti, in quo ſi impeditus facere teſtamentum ſit incapax incapacitate ſe tenente ex parte ipſiuſmet perſonæ, ſive propter defectum plenæ deliberationis, ſive emancipationis &c. voluntas ipſius non convaleſcet, etiamſi poſtea veniat ad ætatem plenæ deliberationis, aut aſſequatur emancipationem; atque hoc, quantumvis in hoc & præcedentibus, quando elicit actum, ſe referat ad tempus habile, propter rationem dictam. Ita Dicaſtillo; verè an falſò, judicent prudentes.

Vellem ego ſcire, quare non emancipatio potiùs ſe teneat ex parte perſonæ non emancipatæ, quàm conſanguinitas ex parte perſonæ conſanguinæ: & per conſequens, cur minùs valeat Matrimonium impuberum ſub conditione: *ſi Pontifex diſpenſet*, quàm Matrimonium cum conſanguinea.

Dico ergo (ſalvo meliori) vel omne Matrimonium inter inhabiles, ſub conditione: *ſi Pontifex diſpenſaverit* (ſuppoſito quòd aliquando diſpenſet, & adituſta cauſa diſpenſandi) valet, vel nullum. Quæ autem pars eligenda ſit, an validitas, an invaliditas, videbimus proprio loco ubi de Matrimonio conditionato. Certum mihi eſt jus poſitivum potuiſſe irritare omnem talem conſenſum; quòd verò fecerit, nullibi in jure lego.

Quidquid ſit de hac controverſia, probabilius exiſtimo cum Suario, aliam eſſe rationem Sacrificij, aliam Sacramenti, & ad applicationem Sacrificij ſufficere intentionem habitualem, minimè verò ad valorem Sacramenti. Sed nunquid requiritur intentio actualis? Reſponſio erit

1134

Vel omne Matrimonium inter inhabiles, ſub conditione: ſi Pontifex diſpenſaverit, valet, vel nullum.

Y

CON

CONCLUSIO VIII.

Ad valorem Sacramenti non requiritur intentio actualis, sed sufficit virtualis.

114. Ante probationem adverte, non ita controverti inter Doctores de veritate hujus conclusionis, quam bene de ratione quiddam intentionis virtualis, aliquibus exigentibus tenuissimum ac consulum actum intellectus & voluntatis, qui vix percipiatur (sicut in expedito cytharado) quo volumus recitare verba vel operari: alii asserentibus continuari actionem sacramentalem cum solis actibus imaginativæ & appetitus materialis.

Scotus. Conclusionem docet Scotus 4. dist. 6. quæst. 6. num. 3. ibi: Nec requiritur in baptizante semper intentio actualis. Probat: quia non obligavit Deus hominem ad impossibile vel nimis difficile, cuiusmodi est non distrabi: quia secundum D. August. 3. de lib. arbit. cap. ultimo: Non est in potestate nostra, quin visis tangamur, nec etiam plis obligavit ministrum in illo actu, quam in exequendo actus aliorum Sacramentorum. In consiçiendo autem Eucharistiam, qua est excellentissimum Sacramentum, non obligavit hominem ad non distrabi, quin prius intendens celebrare, licet in proferendo verba sacramentalia distractus sit, vere tamen conficit.

Probatio Conclusio- nis ex iudicio totius Ecclesie. S. August.

Atque hoc est iudicium totius Ecclesie; ex quo optimè post Scripturam colligitur voluntas instituentis, quæ est ratio à priori. Siquidem (ut ait Aug. Epist. 118.) Illa qua non scripta, sed tradita custodimus, qua quidem toto terrarum orbe servantur, dantur intelligi ab ipsis Apostolis, vel plenarijs Concilijs, quorum in Ecclesia est saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri.

115. Scotus. Ex his concludo (inquit Doctor Subtilis supra) quod sufficit in baptizante intentio virtualis, quam sic notificat: hoc est, quod aliquando habuerit intentionem actualem, ex qua descendit nunc verè actus baptizandi; sive in illo actu habeat intentionem actualem vel aliquam ex ea descendentem, sive non. Intellego autem, quod descendit iste actus absque omni motu voluntatis contrario interveniente. Igitur ex mente Scoti destruitur virtualis intentio per voluntatem contrariam, vel etiam per nimis longam interruptionem sive temporis moram, quæ æquivaleret retractioni; aut sapè per huiusmodi statum hominis, qui

Intentio virtualis destruitur per nimiam interruptionem, quæ æquivaleret retractioni.

non compatitur actionem humanam, puta somnum, ebrietatem, amentiam &c.

Neque enim per motum contrarium voluntatis intelligit Doctor solam expressam revocationem prioris voluntatis (quippe cum illa neque permanet intentio habitualis) sed omnem motum impossibilem cum isto actu, tam habitualem, quam actualem.

Colligo ex simili quod subjungit: Sicut (inquit) si induens se ad missam, intendens celebrare secundum usum Romana Ecclesie, & ex isto procedat continue, forte secundum aliquem habitum devotum in phantasia, cum magna distractione, vere facit ea, quæ necessaria sunt ad istum actum sacramentalem, qui est conficere.

Constat autem Sacerdotem interrompere suam intentionem per somnum, ita ut amplius non maneat virtualiter, etsi hoc faceret ut melius posset celebrare, quia v.g. jam non est bene dispositus. Ratio est: quia celebratio subsequens non descendit ex intentione illa actualem per actum aliquem humanum; quamquam sit moraliter impossibile, ut homo sanæ mentis & alicujus conscientie absque intentione actualem aut virtuali sacras vestes induat, ad altare accedat, & alia ad Sacrificium pertinentia peragat.

Interrumpitur per somnum.

Sed contra: Per somnum non interruptitur exterior actio hominis querentis suum inimicum, ut eum occidat: ipsum enim quiescere (inquit Arriaga disp. 43. de Vitijs n. 28.) iudicatur deservire ut melius possit deinde exequi intentum, id est, querere hostem. Similiter (ut ibidem docet hic Auctor) Sacerdos non interruptit suam volitionem celebrandi, etsi in via non nihil detineatur interrogando obvium amicum, quomodo valeat, & quid novi audiatur.

116. Obiectio.

Incipio ab ultimo, & respondeo: confabulatio de rebus impertinentibus tam protracta posset esse, ut etiam intentionem interrumpere; alioquin quod modicum est in moralibus, pro nihilo reputatur.

Responso prima.

Contra: Modicus somnus interruptit. Respondeo: fortè non. Deinde per somnum (ut dixi) homo constituitur in statu, in quo nequit proximè clicere actum humanum.

Unde dico ad primum, probabilius videri per ordinarium somnum moraliter discontinuari actiones ordinatas ad eandem v.g. occisionem, ita ut jam sint plura numero peccata specialiter in confessione explicanda, quæ, somno non intercedente, unicum dumtaxat constituerent.

117.

Respondeo II. negando consequentiam: plus enim videtur requiri ad intentionem virtuales necessariam pro valore Sacramenti

Responso secunda.

menti, quàm ad intentionem requisitam ad moralem continuationem plurium actuum externorum ad eundem finem tendentium; hæc siquidem continuatio pendet à morali hominum iudicio; plures autem docti iudicant somnum ad eundem finem conducentem non interrompere moraliter cæteras causas ejusdem effectus.

Porro ad Sacramentum requiritur talis intentio ex institutione Christi, quæ sufficiat ad operandum humano modo; ergo ad minus requiritur talis dispositio, cum qua possit consistere actio humana, non solum quando actio sacramentalis exercetur; sed etiam tempore intermedio. Et quamvis hæc disparitas evidenti & convincenti ratione non possit probari, sufficit nobis communis sensus Ecclesiæ, qui in his, quæ spectant institutionem Sacramentorum, maxime spectandus est, quando deest auctoritas Scripturæ, Traditionis & Conciliorum.

118. Hæc ergo erit ratio congruentiæ: quia videlicet intentio virtualis, quam asserimus, sufficit ad operandum humano modo; ad orationem quoque, vota, contractus, eorumque valorem ac meritum: ergo etiam ad consecrationem Sacramenti; & alioquin fideles infinitis perplexitatibus, & Sacramenta ipsa innumeris exponerentur sacrilegijs, quoniam (ut supra ex Scoto dixi) moraliter impossibile est non distrahi ob diversissima objecta occurrentia, & humani ingenij volubilitatem.

Studiosè tamen curare debet Sacramenti minister ut etiam actualem intentionem adhibeat, ita exigente devotione & reverentiâ debitâ rebus sacris ac divinis: non quod requiratur actus elicited, quo velit v. g. consecrare, distinctus ab ipso actu consecrationis; sed sufficit quod intellectus advertat actum consecrationis, & voluntas eum velit ac approbet; applicando potentiam executivam. Cæterò quin continuò dicere ore vel mente: volo consecrare, & similes scrupulosæ reflexiones potiùs devotionem & reverentiam impediunt. Age igitur attentè quod agis, ac de illo cogita, non de extraneis, ut rectè notat Bellar. lib. 1. de Sacramentis in genere c. 27.

Bellar.

119.

Quænam sit natura intentionis virtualis.

Sed cum in his satis conveniant Theologi, dissentiunt tamen in elucidanda natura intentionis virtualis, ut in principio conclusionis notavi. Ratio dissentionis est: quia (ut jam dixi) intentio virtualis talis esse debet, ut sufficiat ad operationem humanam; qualem utique esse Christus voluit omnem actionem sacra-

mentalem. Porro si dixerimus cum Scoto, in distracto neque inveniri intentionem primam actualem, neque aliquam aliam imperantem, v. g. consecrationem, quæ à distracto perficitur; non apparet quomodò illa consecratio sit operatio humana; quippe actio externa libera requirit attentionem & intentionem præsentem, ut sibi objicit Dôctor Subtilis supra num. 4. si queratur (inquit) quomodo potest aliquis effectus, qui modo est, reduci in illam intentionem primam sicut in causam, si nunc non est ista intentio, neque alia imperans istum actum?

Respondet: Dicitur, quod est per quamdam virtutem impressam virtuti motiva, per voluntatem actualiter intendentem; & quamdiu manet illa virtus impressa, illa virtus motiva movet: ut si aliquis intenderet ire ad aliquem locum, & post in via cogitet de alijs, in illa actuali volitione fiebat actualis impressio in potentiam motivam, & quamdiu illa impressio manet, movet ad terminum volutum, & procedit homo. Paulatim autem minuitur ista impressio, & tandem desinit, & cessat homo à motu; & tunc dicitur ab istis, quod homo non habet intentionem virtualem, nisi dum habet effectum impressum à voluntate actu intendente in potentiam aliquam inferiorem. Ita Dôctor ex Richardo hîc q. 3. art. 1. in solut. 2. arg.

Contra quam solutionem arguit in hæc verba: Sed mirum videtur, quomodò voluntas possit esse virtus factiva causans talem formam in ista potentia organica; mirum est etiam, quod si causaretur ibi, unde paulatim desiceret.

Hinc ex propria sententia aliam subiungit explicationem, inquiens: Potest ergo dici, quod in appetitu sensitivo sive phantasia est aliqua dispositio, secundum quam movet, cessante actu voluntatis imperantis eis. Vel aliter ad propositum, quod sive voluntas actu intendens aliquid relinquat in potentijs inferioribus, sive non, ordinatè tamen habet suas volitiones respectu finis, & eorum, quæ sunt ad finem: & cum ad aliquam istarum pervenerit, & actum potentie inferioris correspondentis imperaverit, potest ille actus inferior imperatus manere, licet intentio nec prima nec secunda maneat: & dum manet ille actus, voluntate quantumcumque distractâ dicitur manere intentio virtualis.

Exinde ad argumentum concedit, quod aliquis actus requiritur ad hoc, quod effectus sit, & ille actus potest dici, quo producit effectus extra. Sed si queratur (inquit) aliquem actum, secundum quem sit operatio immanens agenti, talem non oportet dare tunc manentem, quando effectus exterior elicitur: sicut manifestum est, quod multi

Scotus

Richardus

120. Explicatio intentionis virtualis ex Scoto

multi effectus actu causantur, quando actualis motio cause agentis per intellectum, a quo producantur, non manet.

Ponit exemplum in naturalibus: Quia proiecto lapide in aqua, primus circulus est causa secundi, & sic demceps; non tamen semper manet primus quamdiu ceteri. Ita etiam universaliter in motu projectorum prius cessat pars motori propinquior, quam remota.

Hanc sententiam sequitur Suarius disp. 13. sec. 3. post 2. conclusionem. Vasq. disp. 138. n. 78. & sequentibus, ac plures alij. Lugo disp. 8. n. 87. ait: Si aliquis contendat continuari actionem sacramentalem cum solis actibus imaginativæ & appetitibus materialis, non est quod in hoc immoremur: hoc enim sufficit ad declarandum, quomodo intentio & voluntas præterita maneat virtualiter, & influat in actionem præsentem. Dicastillo disp. 3. n. 100. ait probabilior sibi videri sententiam Gabriëlis 4. dist. 6. q. 1. art. 1. notabili 3. nullam scilicet esse intentionem virtuales, quæ non sit simul actualis, & actu inhærens in voluntate respectu alicujus objecti: Sed non (inquit Gabriël) respectu eiusdem; quia est actualis respectu medij, & virtualis respectu finis, quem actu non intendit.

121.
Quam sequuntur Suarius, Vasquez, &c.

Scotum sequitur Gabriël, quem immerito pro altera sententia citat Dicastillo.

Neque Scotus id negat, quem sequitur Gabriël supra conclus. 5. ipsissimis ejus verbis citatis. Sic enim concludit: Sufficit ergo in baptizante, quod aliquando habuit intentionem actualem baptizandi, ex qua descendit actus baptizandi, sive in illo actu habeat intentionem actualem baptizandi, vel non: quia forte intendit circa actum lavandi, ut est talis actus in natura, aut aliquod impertinens. Intelligendum tamen est, quod descenderit ille actus absque omni motu voluntatis contrario: sicut si induens se ad missam intendit celebrare secundum usum Romane Ecclesie, & ex illo procedat continue, forte ex aliquo habitu devotiō in phantasia cum magna distractione; ita tamen quod faciat ea, quæ necessaria sunt ad consecrationem, verè conficit Eucharistie Sacramentum. Hæc Scotus. Si ergo Dicastillo amplectitur sententiam Gabriëlis, immerito recedit à sententia Scoti, eamque impugnat duplici argumento, uno Theologico, altero Philosophico. Expendumus utrumque.

122.
Argumentum Dicastillonis contra sententiam Scoti.

Theologicum est: Virtualis intentio sufficit ad continuandum meritum & augendum illud pro ratione plurium operum, quæ fiunt ex vi præcedentis intentionis; sed sola operatio externa, consequens ex alia propter applicationem potentie executivæ, non sufficit ad meritum; ergo &c. Majorem probat: quia alioquin in oratio-

nibus, in professione religiosa, in multis alijs operibus religionis, misericordia, justitiæ cessaret meritum toto tempore, quo quis illa exercendo inculpabiliter desinit elicere expressè & explicitè actum intentionis, occupatus in attentione ipsius operis pij, quod ex tali intentione incepit agere; quod durissimum esset. Minor probatur: quia ad meritum requiritur libertas; actio autem illa externa sine ulla advertentia mentis, non magis est libera, quam si fieret à dormiente.

Respondeo ex Scoto negando Minorem; ut enim vidimus superius, existimat Doctor cum intentione virtuali hominem semper mereri, confirmans exemplo Martyris: Fortè (inquit) Martyres in actu sumendi Martyrium non habuerunt intentionem, nisi istam virtuales; quæ immensitas penarum absorbebat fortè usum rationis (circa finem) ista tamen perceptio penarum erat quidam effectus derivatus ex intentione servandi fidem Dei: & ideo dum durabat passio, durabat semper ista intentio virtualiter, sicut in effectū.

Hinc ad probationem minoris dico, actionem illam externam sacramentalem, derivatam ex libera intentione conficiendi Sacramentum, sufficientem ex ea participare libertatem ad rationem meriti saltem externi, sive ad denominationem meriti; nam formalis ratio meriti (secundum communiorem sententiam) non reperitur nisi in actu interiori, qui solus formaliter est liber (prout hæc supponitur esse primus actus intentionis) adeo ut actus externus, etiam cum plena advertentia procedens ab illa intentione præsentem, per se loquendo nihil addat de merito, neque actus malus de demerito.

Quamvis igitur in illis actionibus externis distractis non sit perfectissima libertas, quæ requiritur ut actus internus voluntatis sit verè meritorius, tamen ab omnibus habentur pro actibus humanis, & denominantur merita à voluntate interna præterita perfecte libera, ex qua mediatè proveniunt.

Aliud est, ex communi hominum sensu, de actibus externis dormientium, qui non procedunt à voluntate interna præterita, ne mediatè quidem; neque aliquis judicat ipsos esse humanos, cum subjectum omnino prorsus actu humano destituatur, imò proximè ejus sit incapax; adeoque prima volitio non manet in aliquo suo effectū: vel enim homo solùm determinatur ab appetitu, vel non humano modo à voluntate, quia cum imperfecto usu intellectus, aut verius cum solo usu phantasia, quemad-

Respondeo.

Scoti.

123.

124.

Distinguitur inter actus dormientium, & actiones distractorum.

modum bruta animalia. In homine autem distracto certum est quod & voluntas & intellectus operetur, si non circa objectum à quo distractitur, saltem circa aliquod. Et esto operaretur etiam circa actionem distractam, v. g. consecrationem, ablutio- nem &c. (ut vult Dicastillo) tamen adeo remissè, ut homo nequeat id scire.

Sicuti ergo illa advertentia talis qualis non sufficit ad peccatum mortale (nam reperitur in motibus secundò primis, ac varijs animi passionibus, quæ tamen, communi calculo Doctorum, non imputantur defectu deliberationis in gravem culpam) ita etiam se solâ insufficientis est ad meritum; quippe (secundum multos) tanta deliberatio requiritur ad merendum, quanta ad votendum: porro ut votum obliget (secundum communem sententiam) exigitur deliberatio requisita ad peccandum mortaliter.

125. Igitur admittenda illa exigua advertentia, adhuc recurrendum est, ut actus externus voti obliget, & ut sit meritorius, ad primam actualem volitionem perfectè deliberatam, quâ voluit se obligare Deo per externam v. g. professionem: similiter ut consecratio distracta sit meritoria; dato etiam quod sit aliqua imperfecta libertas, recurrere debemus ad primam volitionem efficacem consecrandi per verba à Christo instituta. Si ergo illa prima volitio potest communicare consecrationi libertatem requisitam ad meritum (quam de se non habet) quando imperfectè est libera; cur non etiam quando nullo modo in se est libera in quantum actus sacramentalis, puta si homo nullam habeat omnino cogitationem Sacramenti, dummodò saltem (ut Gabriel ait) intendat circa illum actum, ut est talis actus in natura, aut aliquid impertinens?

Unde falsò Dicastillo ex sententia Gabrielis requirit tenuem illam attentionem ex parte objecti seu finis intenti, cuius certè nullibi meminit hic Auctor; quamvis etiam expressè non neget huiusmodi attentionem ordinariè adesse, sicut nec Scotus. Perfectò non satis apparet quomodo actiones subsequentes possent fieri, nisi directè ab actuali intellectione, & consequenter imperatè ab actuali volitione: nam phantasia sæpe non potest cognoscere rationem actionum quæ sunt, utpote dependentium à notitia intellectuali; nec est naturalis inter actiones v. g. missæ continuatio, ut una alteram necessariò sequatur.

126. Interim absolutam necessitatem non convincit argumentum propositum; præsertim cum Deus potuerit sic ordinasse, ut

minor libertas sufficeret ad meritum continuandum, quàm incipiendum; ad continuationem actus humani, quàm ad primam positionem, estque consonum sensui communi id factum esse. Enimverò omnes judicant in votis, contractibus &c. sufficere & requiri, quod plenè deliberatè inchoentur, etsi interea evagatione mentis humanitè semper interveniente, præsens libertas actualis operationis continuatè turbetur: quippe perseverando in actione externa priùs propòsita, manet satis idem propositum in ordine ad effectus morales; secus quàm in incidente in somnum, in quo status libertatis (ut jam sæpe dixi) velut in actu primo tollitur seu interrumpitur.

Adeoquè licèt concederemus parvam illam & confusam attentionem in homine distracto, quam requirit Dicastillo, sufficere ad meritum vitæ æternæ etiam inchoandum, ut multi docent (quamvis contrarium indicet Scotus 3. dist. 39. n. 4. ibi: *si autem fiat perivium indeliberatè, quantumcumque frequenter fiat, cum actus meritorius requiratur, quod sit plenè humanus, & hoc est esse ex plena deliberatione &c.*) adhuc non satis clarè ostenditur necessitas ejusmodi attentionis ad valorem & meritum actionis sacramentalis continuatæ, quæ cum plena & perfectà deliberatione est inchoata, ejusmodi (inquam) attentionis præsertim circa finem Sacramenti.

Quod solum videtur velle Scotus (ut colligo ex verbis ejus supra relatis ad calcem conclus. 6.) explicans enim intentionem virtuales, ponit exemplum peregrinantis ad S. Jacobum, confirmans exemplo Martyris. Et de primo dicit: *Ex intentione huius finis ordinat multa alia necessaria ad illum finem; exequens autem illa ordinata, non semper cogitat de S. Iacobo, nec de reverentia eius. Quis autem dubitet eum cogitare de suo itinere, in quo de facto laborat?*

Sicut laborans in vinea tota die propter mercedem ad alendam familiam, quamvis non continuò cogitet de isto fine aut de labore suo propter istum finem, indubitatè tamen advertit & vult laborem corporalem, in quo actualiter occupatur.

Similiter quamquàm Martyres propter immensitatem penarum fortè non haberint semper perfectum usum rationis, quo continuò adverterent ad finem priùs deliberatè intentum, videlicet fidem Deo servandam; non videtur tamen ordinariè ita usum rationis in ipsis fuisse extinctum, ut nullo modo adverterent ad

libertatem ad meritum continuandum, quàm incipiendum.

Admittenda sufficientia attentio tenuis ad inchoandum meritum, non ostenditur ejus necessitas ad valorem Sacramenti præsertim circa finem Sacramenti.

127. Quod solum intendit Scotus.

Falsò Dicastillo ex sententia Gabrielis requirit tenuem illam attentionem ex parte objecti.

126. Potuit Deus convincit argumentum propositum; præsertim cum Deus potuerit sic ordinasse, ut

Qualiter vi
tormento-
rum, usu ra-
tionis sopi-
to, mereantur Marty-
res.

Scotus.

materialia tormenta, quæ patiebantur. Quod si aliquando vi tormentorum adeo usus rationis fuerit sopitus, ut essent instar dormientium, tunc eo modo meriti sunt per illas passiones, quo modo quis demeretur, qui plenè deliberatè disponit se ad fornicandam, etsi fornicatio in somno perficiatur, ut existimat Doct̃or Subtilis 3. dist. 15. n. 18. ibi: *Et si obijciatur, quòd tunc fortis politicus non virtuosè exponit se talibus passionibus excessivis, quia in eis non potest uti virtute propter vehementiam earum, & ita privat se virtute. Respondeo ipsum pati tales dolores, est obiectum bonum eligibile propter bonum finem: & ideo electio habens illud pro obiecto bona est adhibitis circumstantiis debitis circumstantibus eam, licet bonus actus formaliter, qui est electio voluntatis, non maneat cum talibus tormentis, passionibus coniunctis, ad quæ se exponit. Ita etiam exponens se fornicationi, si in momento summa delectationis non utatur ratione, nec per consequens voluntate; peccat tamen mortaliter exponendo se illi passioni, in qua non potest uti ratione: quemadmodum aliquis potest meritorie vel demeritorie exponere se dormitioni propter bonum finem, in qua non potest uti ratione. Itaque in illa circumstantia rerum, permissio pœnarum in Martyre potius erit effectus meriti, quàm meritum formaliter, sicuti fornicatio illa non est peccatum formaliter, sed effectus peccati.*

128.

Accedit ad propositum nostrum, quod habet Doct̃or. 2. dist. 41. n. 2. ubi assignans triplicem modum, quo actus aliquis possit referri ex charitate in finem ultimum, his verbis describit relationem virtualem: *Alio modo virtualiter, sicut ex cognitione & dilectione finis devenit ad volitionem huius entis ad finem; puta ex cognitione & dilectione Dei pertinentem ad portionem superiorem, portio inferior considerat talem actum, puta penitentiam, esse assumendum, & postea illum exequitur volendo, non tamen tunc referendo in finem, quia nec tunc actualiter cognoscitur, nec diligitur. Similiter ergo Scotus ab intentione virtuali non separat omnem prorsus advertentiam & volitionem, sed dumtaxat advertentiam & volitionem finis, præsertim perfectam illam & omnino deliberatam, quæ fuit incipiendi seriem certarum actionum ad eundem finem conducentium.*

129.

Hæc satis superque pro solutione argumenti Theologici. Examinemus Philosophicum, quod est tale: Quando operatio est tempore interrupta, non solum ab ipsa intentione, quæ in se jam cessavit, verum neque ab ipso effectu externo, qui cum tali intentione incipit, potest procedere: atqui in administratione Sacramentorum

sæpe interveniunt aut saltem possunt intervenire actiones omnino impertinentes; ergo &c.

Respondeo: tot & tam graves actiones indifferentes possent intercurre, quòd intentio virtualis non maneret; ac proinde nisi prior intentio post illas actiones resumeretur, Sacramentum minimè conficeretur. Cæterum quod parum est, in moralibus pro nihilo reputatur. Porro actio Sacramentalis quamvis in rigore physica sit; non tamen nisi compositum aliquod morale, quod moraliter causat suum effectum, ex institutione & juxta voluntatem Christi. Potuit autem Christus instituire Sacramentum independentem ab intentione ministri, ergo etiam ut sufficiat intentio actualis moraliter continua, licet physicè interrupta.

Et certè ita Christum de facto instituisse, colligimus ex communi sensu Ecclesiæ, quæ expressè nunquam requisivit à ministro Sacramenti tenuem illam & confusam advertentiam. Nec mirum, cùm minister (ut vult Dicast. sup. n. 100.) non discernat se operari cum tali advertentia aut intentione, ut videre (inquit) est in ijs, qui ex habitu pulsant instrumentum aliquod musicum. Nam cùm artificiosè satis & perfectissimè ludant fidibus, necessariò id præstare debent cum advertentia mentis & motione voluntatis, & tamen nec in ipsa actione versantes sæpe advertunt se advertere, nec suæ advertentiæ postea recordantur.

Sed nunquid aliquando advertunt? Quis ambigat? Et nonne in somno posset quis artificiosè pulsare cytharam, legere, cantare, scribere &c? Unde igitur scit se advertere in vigilia, si non advertat se advertere?

Profectò asserendum est vel semper in homine distracto reperiri illam confusam advertentiam, vel certè quocumque aliquis distractè administravit Sacramentum, dubius erit & anxius de valore sui actus, quod magnum esset inconveniens; ut proinde non existimem Deum, qui suaviter omnia disponit, plus exigere ad valorem Sacramenti, quàm intentionem virtualem, ut Scotus & alij veteres Scholastici eam explicant, quamvis fortassis non adesset illa confusa advertentia, quam nemo scire potest se habuisse. Equidem vix dubito, si talis minister interrogaretur, quare v. g. abluit & proferat huiusmodi verba, quin statim responderet, utique ad conficiendum Sacramentum: contrarium certò certius eveniret in homine ebrio aut dormiente.

Et

Respon-
sio ad argu-
mentum
Philosophi-
cum.

130.

131.

132. Et hæcenus quidem de secunda divi-
sione intentionis. Sequitur tertia in inten-
tionem absolutam & conditionatam. No-
ticiam terminorum suppono; Theologis
enim scribo. Neque est Theologus, qui
dubitet de sufficientia intentionis absolute.
Et cum triplex sit conditionata, de præ-
senti, præterito & futuro, satis convenit
inter Doctores conditionatam de præsentem
& præterito ratam esse in omni Sacramen-
to; pro solo autem Matrimonio, etiam de
futuro, Sic itaque

CONCLUSIO IX.

**Omnia Sacramenta validè mi-
nistrantur sub conditione
de præsentem vel præterito:
solum Matrimonium reci-
pit conditionem de futuro,
id est, suspensivam valoris.**

133. Sacramenta debent ministrari absolute,
hoc est, sine appositione alicujus condi-
tionis extrinsecæ, id est, quæ de jure non
inest; puta: Si pater consentiat: Si es prædesti-
natus: Si Christus mortuus est pro nobis &c.)
nisi subit justa causa. Quod luculenter pro-
bat universalis praxis Ecclesiæ, à qua non
receditur saltem sine peccato veniali, sub-
inde etiam non absque peccato mortali, ut
patebit ex dicendis. Hoc prænotato

Sacramenta
valide mi-
nistrantur
sub condi-
tione de
præsentem
vel præterito
naturaliter
cognoscibi-
lii.
Juri. de
verb. oblig.

Prima pars conclusionis est communis,
intellecta de conditione naturaliter cognos-
cibili. Ratio patet: quia talis intentio con-
ditionalis transit in absolutam, juxta illud
Inst. de Verb. oblig. §. 7. *Conditiones que
ad præsens vel præteritum tempus referuntur,
aut statim infirmant obligationem, aut omnino
non differant. Veluti: Si Titius consul fuit, vel
Si Mævius vivit, dare spondes? Nam si ea
ita non sunt, nihil valet stipulatio: sin autem ita
se habent, statim valet. Quæ enim per rerum
naturam sunt certa, non morantur obligationem,
licet apud nos incerta sint. Ita jus civile, quo
utitur Ecclesia, nisi sacris Canonibus con-
tradicat, cap. 1. de Novi operis nuntiatione
ibi: Quia verò sicut leges non delignantur
sacros Canones imitari, ita & sacrorum statuta
Canonum Principum constitutionibus adiuvan-
tur.*

Cap. 1. de no-
vi operi nuntia-
tione.

Cap. 2. de
Baptismo.

Quia immò jus Canonicum expressè
decernit Baptismum conditionatum cap. 2.
de Baptismo, dicens: De quibus dubium est,
an baptizati fuerint, baptizantur his verbis
præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo; sed

si nondum baptizatus es, ego te baptizo &c.
De valore ergo hujus Baptismi non est am-
bigendum.

Dubitatur autem, an valeat Sacramen-
tum sub conditione naturaliter inco-
gnoscibili? v. g. baptizat aliquis sub con-
ditione: Si suscipiens est prædestinatus. Quæ-
ritur (inquam) an talis Baptismus sit vali-
dus ex hypothesi, quòd suscipiens sit præ-
destinatus? Asserit Suarez disp. 13. sect. 3.
ante conclus. 4. se non invenire sufficien-
tem rationem, quæ convincat ad dicendum,
ex hac intentione in re ipsa non confici
Sacramentum, si conditio posita in re ipsa
existit, quamvis ignoretur. Censeo tamen
(inquit) imprimis talem modum esse ini-
quissimum, & gravissimum sacrilegium
continere; utique propter incertitudinem
& periculum nullitatis.

Addit, tale Sacramentum esse iterandum
(saltem sub conditione) quia & simplici-
ter dubium est, an intentio sub tali con-
ditione sit sufficiens, & saltem hinc & nunc
in tali persona est incertum, an in re ex-
istat talis conditio. Cum tamen, licet for-
tasse contingat non esse prædestinatum, ni-
hilominus baptizari debeat. Quod verum
existimat, etiam in casu, quo ex eventu
futuro constare posset de existentia condi-
tionis pro tempore Baptismi collati, puta
si conditio fuerit: Si Deus sciat te hoc anno
victurum. Rationem assignat: quia non de-
bet homo esse suspensus & dubius de susce-
pto Sacramento.

Sed nescio, quare hic Auctor simpliciter
dubitet de validitate istius Sacramenti, si
conditio in re existat, cum nullam adde-
rat rationem dubitandi præter incertitudi-
nem & indecentiam, quæ ex illa oritur. Et
licet propter illam indecentiam aliquibus
videatur, Christum, qui prudentissimè in-
stituit Sacramenta, non voluisse pro illo
casu valere Sacramentum; equidem facilli-
mè responderetur, multa nobis apparere im-
prudenter facta, quæ tamen in judicio Dei
sunt prudentissima.

Quid enim imprudentius apparet hu-
manæ ratiocinationi, quàm Deum homi-
nem in excelsum montem, vel in sanctam
civitatem à diabolo assumi? Mens refugit
credere (verba sunt S. Gregorij Papæ ho-
mil. 16. in Evangelia) humane hoc audire
atres expavescent. Qui tamen non esse incredi-
bilia ista cognoscimus, si in illo & alia facta pen-
samus. Certè iniquorum omnium caput diabolus
est, & huius capitis membra sunt omnes iniqui.
An non diaboli membrum fuit Pilatus? an non
diaboli membra Iudei persequentes, & milites
crucifigentes Christum fuerunt? Quid ergo
mirum

134.
An valeat
Sacramen-
tum sub
conditione
naturaliter
incognos-
cibili
Sententia
Suarez.

135.

136.
Non rectè
dubitat
Suarez de
validitate
Sacramenti,
si conditio
in re existat.

S. Grego.

mirum, si se ab illo permisi in montem duci, qui se percutit etiam à membris illius crucifigi?

137.

Hæc & similia apparent humano intellectui irrationabilia, quæ tamen in confistorio SS. Trinitatis, prudentissimè sunt disposita. Et quis dubitet multa alia magis indecentia ex malitia hominum fieri in administratione & consecratione Sacramentorum, quæ propterea non reddunt Sacramenta irrita? Christus igitur prudenter instituit, ut generaliter Sacramentum valeat sub conditione de præsentis & præterito, quamvis per accidens ex malitia hominum inde sequatur aliquod inconveniens. Hinc omnes docent valere Sacramentum, quod confertur sub conditione de præsentis, quam minister suâ culpâ ignorat in re existere, licet mortaliter peccet sic administrando.

138.

Suarez.

Et sanè (ut bene advertit Suarez supra) sæpe quis baptizatur sub hac conditione: *Si non es baptizatus*, quamvis illa conditio sciri non possit.

Non est differentia inter has conditiones: *si non es baptizatus*, & *si es prædestinatus*, nisi quoad licitum.

Dices: Magna est differentia inter hanc conditionem, & illam: *si es prædestinatus*, tum quia est de re humana, quæ per se loquendo & sciri potest, & per accidens est occulta; tum maximè quia licet propter talem conditionem incertum sit, an præsens Baptismus sit validus; tamen simpliciter est certum, hunc hominem manere baptizatum vel præsentis Baptismo, vel præterito: secus quando conditio naturaliter est incognoscibilis; tunc siquidem & ipse Baptismus, qui sub tali conditione confertur, incertus est; & simpliciter dubium est, an talis homo sit baptizatus. Cùm ergo illa conditio sit omninò aliena ab humana cognitione, præter humanum operandi modum est aliquid sub ea velle efficere.

Respondeo: Illa differentia solùm probat ministerium illicitum, non autem invalidum; etenim secundùm jus Canonicum cap. *Ad Apostolicam* 16. de Regul. *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roborem firmitatem.* Accedit, quòd Deus, cuius est habere ratum vel irritum Sacramentum, optimè noverit adimplerionem vel non adimplerionem conditionis.

Cap. Ad Apostolicam de Regul.

139.

Obiectio.

Dices: Ergo Sacerdos validè applicabit fructum Sacrificij pro illo, quem Deus novit primò petiturum. Respondeo concedendo totum, si pro necessitate aliqua jam nunc existente, v. g. pro aliquo jam nunc defuncto.

Responso.

Instantia.

Sed contra: Congregatio Cardinalium Concil. Trident. interpretum, & ex ejusdem congregationis sententia Paulus V. hujusmodi consuetudinem Sacrificia applicandi tanquam periculosam, fidelium scan-

dalis & offensionibus obnoxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimium abhorrentem expulsi ac improbatum, mandavitque Cardinali de Guevarra Archiepiscopo Hispalensi, talem usum abolere & prohibere Excommunicationis atque alijs pœnis.

Respondeo Primò: Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roborem firmitatem. Hæc autem verba prohibitionem tantùm sonant, non etiam irritationem aut invaliditatem, de qua hic solùm disputamus.

140.

Responso

Respondeo Secundò, declarationem non expressè loqui in nostro casu quando offertur Sacrificium pro necessitate præsentis, idque sub conditione præsentis Dei, ut patet ex verbis quæ generalia quidem sunt, distinguenda tamen, ubi ratio sufficiens distinctionis occurrit. Meritò autem generaliter Pontifex illam consuetudinem prohibuit tanquam periculosam & c. quia sæpiùs occurrere potest, ut necessitas illa, pro qua postea prima Missa est petenda, non sit præsens, & per consequens non profit illi, qui postmodum offert stipendium.

Responso

141.

Præterea fieri potest, ut subjectum pro tunc non sit capax fructus Sacrificij, utpote in peccato mortali, vel quia non indiget satisfactione; aut certe si indiget pro aliquibus venialibus, nondum tamen de illis dolebat, & per consequens non poterat liberari à reatu pœnæ per Sacrificium; non enim pœna remittitur ante culpam.

Adde, ex parte offerentis stipem minui fructum; nam petendo missam & offerendo stipendium, concurrimus suo modo, & offerimus illud Sacrificium cum Sacerdote, cui oblationi correspondet partialis fructus, ut videbimus agentes de fructu Sacrificij. Propter hæc itaque fatentur omnes, jure meritissimo illam consuetudinem esse prohibitam à Pontifice, & in praxi à Prælatibus inferioribus debere prohiberi. Auctores pro una & altera parte vide apud Dianam Tract. de Celeb. Miss. resol. 15.

Dian.

Hucusque de prima parte conclusionis. Discutiamus secundam, quæ duplicem habet exponentem. Prima sit: Matrimonium recipit conditionem suspensivam valoris. Secunda: nullum aliud Sacramentum illam admittit. Utraque est certa & recepta in praxi; non defuit tamen modernus aliqui Theologus (inquit Lugo de Pœnitentia disp. 13. n. 108.) qui speculativè probabile esse dixerit, valere absolutio-nem Sacramentalem sub conditione de futuro, v. g. *Si cras restitueris*, quâ adveniente, incipiat absolute habere effectum.

142.

Matrimo-

nium reci-

pit condi-

tionem sus-

pensivam

valoris de-

quillo ali-

quod Sacra-

mentum illam

admittit.

Lugo.

Quod

Conditio
de futuro
non suspen-
dens valo-
rem, potius
est de prin-
cipio.
Instit. de
verb. oblig.

Quod addo: quia conditio de futuro, quæ non suspendit valorem, v. g. *Si Deus videat te crastina die restitutum quæ iniuste rapuisti*, non ita est de futuro, quàm de presenti. Quin imò sola conditio suspensiva propriè in iure vocatur conditio, Instit. de verb. oblig. §. 5. *Sub conditione stipulatio fit, cum in aliquem casum differtur obligatio: ut si aliquid factum fuerit vel non fuerit, committatur stipulatio.*

Quid si ergo Confessarius dicat: *Absolve te pro nunc, si cras restitues?* Sanè illicita est absolutio, quia contra consuetum modum: interim apparet valida, quia impresentiarum verum est (quamvis ignotum) id, ad quod sententia restringitur: siquidem sufficit impleri conditionem pro illa temporis differentia, pro qua minister intendit.

Nec verò repugnat valorem presentem pendere à futuro, prout patet in emptione inita cum pacto legis commissoriæ factò verbis directis, sic ut si conditio de futuro postea non impleatur, v. g. si intra certum tempus pretium non solvatur, contractus sit nullus, atque adeò res ab initio inempta. Quod ipsum admittendum est mediàtè contingere in collatione Sacramenti sub hac conditione: *Si Deus futurum noverit*; quandoquidem prævisio divina, est præsens, præsupponat objecti futurationem.

143.
Cur Matrimo-
nium re-
cipiat con-
ditionem
suspensivam
valoris.

Sed (ut progrediamur) quæ putas est ratio primæ exponentis? Existimo, quia cæteri contractus recipiunt conditionem suspensivam, nisi aliter legibus instituti sint: nullibi autem jus generaliter prohibet apponere conditionem contractui matrimoniali; quin imò pluribus locis significat aliquando id licere, ut suo loco videbimus. Porro quæ contractus, eadem est ratio Sacramenti; nam Christus non immutavit naturam contractus, sed dumtaxat eam ad dignitatem Sacramenti elevavit.

Hinc in multis non valet argumentum à Sacramento Matrimonij ad Baptismum, Confirmationem &c. ut nec in presenti materia. Ratio est: quia Christus hæc Sacramenta non reperit quoad suum materiale, sed prout voluit, instituit: instituit autem ut valerent tunc, quando poneretur materia & forma, ut liquidò constat ex consensu omnium DD. qui hæc de Sacramentis scripserunt. Insuper instituit pro formâ verba propriè dicta, cum tamen in Matrimonio sufficiant æquivalentia.

144.
Cur cætera
Sacramenta

Hæc ergo est probatio secundæ exponentis, de qua sic discurro: Sacramenta

tunc valent & conferunt effectum, quando ponitur materia & forma; atqui in Baptismo & cæteris omnibus, præter Matrimonium, vel ponitur materia & forma ante conditionem impletam, vel nunquam ponitur; ergo vel tunc valent, vel nunquam. Probatur minor, quæ sola habet difficultatem: quia materia, v. g. Baptismi, est realis ablutio; forma, verba realia, *Ego te baptizo* &c. atqui quando impletur conditio suspensiva, neque ablutio realis, neque verba realia amplius existunt; ergo &c.

non reci-
pian talem
conditio-
nem.

Dices: Existunt virtualiter in relatione ministri ad tempus futurum, seu potius in conditione futura; quemadmodum existit consensus matrimonialis, qui est forma Sacramenti Matrimonij.

145.
Objectio

Respondeo: Ad alia Sacramenta non sufficit virtualis existentia materiae & formæ, seu materia & forma virtualis, sed requiritur materia & forma actualis seu realis. Ratio voluntas Christi, quæ ostenditur per continuum usum totius Ecclesiæ, in qua nunquam legitur aliquod Sacramentum, præter Matrimonium, collatum fuisse sub conditione suspensiva; sed semper Ecclesia iudicavit, & adhuc iudicat non esse in potestate ministri suspendere effectum Sacramenti positâ materiâ, formâ & debitâ intentione: alioquin dicamus Sacerdotem posse consecrare, aut Confessarium absolvere pro crastina die.

Responsio

Contra: Minister non intendit nunc absolute ministrare Sacramentum. Esto: ergo efficiet positâ conditione, cum jam intentio ejus conditionata transferit in absolutam, nego consequentiam; sola quippe intentio non est causa Sacramenti, sed insuper legitima materia & forma: v. g. in Baptismo realis ablutio, & realia verba: *Ego te baptizo* &c.

146

Instas: Neque minister Matrimonij potest suspendere effectum Sacramenti positâ materiâ, formâ & legitimâ intentione. Respondeo concedendo totum: sed disparitas est, quòd forma Sacramenti Matrimonij (quæ est consensus absolutus quocumque signo externo expressus, actualis aut virtualis) tunc solum ponitur, quando conditio adimpletur; secus formæ aliorum Sacramentorum.

147

Unde in rigore loquendo nequidem Sacramentum Matrimonij ministratur sub conditione, sed potius contractus matrimonialis incipit; perficitur autem tam in ratione contractus, quàm Sacramenti, impletâ conditione; hoc est, impletâ conditione, vel quando jam impletur

In rigore
nequidem
Sacramen-
tum Matri-
monij mi-
nistratur
sub condi-
tione.

verum est dicere : *Nunc est Sacramentum Matrimonij, & antea non fuit.* Quare sufficit ne contrahentes peccent, quod sint in statu gratiæ, quando adimpletur conditio. Alias difficultates differo in proprium locum.

148.

Non valet argumentum à sententia judiciali extra Sacramentum ad sententiam Sacramentalem.

Ex his factis colligitur, non rectè deduci argumentum à sententia judiciali extra Sacramentum ad sententiam Sacramentalem, quam de novo Christus instituit, & essentialiter voluit consistere in verbali absolutione. Sicut ergo non sequitur : sententia extra Sacramentum potest ferri scripto vel in absentem, igitur & in Sacramento; ita etiam ex valore sententiæ conditionalis de futuro extra Sacramentum, malè inferitur valor hujusmodi sententiæ in Sacramento; nisi idem velimus dicere de Sacramento Ordinis, in quo confertur potestas; quia & aliæ collationes potestatum sic fieri possunt, quod est inauditum. Itaque Christus non instituit in nova Lege sententiam utcumque, sed taliter prolatam, per talem ritum & formulam verborum, non æquivalentium, sed formalium & realium. Plura in materia de Pœnitentia.

Ad alia festino, & quæro ultimò, an intentio debeat ferri super materiam determinatam? Pro responsione instituitur

CONCLUSIO X.

Intentio faciendi quod facit Ecclesia, necessariò debet esse circa materiam determinatam.

149.

Est communis & certa. Colligo ex verbis formarum : *Egote baptizo, absolvo &c. Hoc est corpus &c. Confirmo te: Indulgeat tibi Deus: Accipe potestatem: Accipio te in meum, vel meam.* Quæ omnia significant determinatam materiam ex qua aut circa quam Sacramenti. Et quid mirum, quandoquidem intentio ministri operativa sit & efficax, actiones autem sint circa singularia?

Determinationi materie qualiter non obstat error privatus.

Porro huic determinationi non obstat error privatus, quo quis existimat se solum habere unam hostiam consecrandam, cum sint plures; aut quo putat se baptizare, confirmare, absolvere, inungere, ordinare Petrum, & est Paulus; si modò habuerit intentionem generalem consecrandi omnes hostias ante se positas, simi-

liter baptizandi, confirmandi &c. personam presentem, quæcumque illa sit, aut quomodocumque vocetur. Et hæc censetur ordinaria cujlibet intentio in his Sacramentis, quando non constat de contraria, ne Sacramentum absque ratione exponatur nullitati.

Dico: *In his Sacramentis*, quia in Matrimonio regulariter minister alligat suam intentionem ad hanc particularem personam, non autem ad quamlibet presentem. Do disparitatem: quia multum interest ministro Matrimonij, cum qua persona contrahat; parum autem vel nihil ministro aliorum Sacramentorum, quam personam confirmet, baptizet &c.

Cæterum, si contrahens Matrimonium dicat: *Accipio in meam coniugem personam hic presentem quæcumque tandem sit*, error personæ non invalidabit contractum; quippe speculativus solum est, & non practicus, id est, contractus non dirigitur illo errore: & è converso, si consecrans v. g. intendat hanc hostiam quam posuit, & nullam aliam, error circa materiam reddet consecrationem irritam, utpote quæ illo errore dirigitur; idem est de Baptismo, Confirmatione &c. si minister adstringat suam intentionem ad certam personam.

Petes, an ergo sit invalida Ordinatio eorum, qui accedunt cum legitimo aliquo impedimento, puta irregulares, aut carentes patrimonio & beneficio, vel legitimis litteris dimissorijs &c? solet namque in aliquibus locis Officialis Episcopi ante Ordinum collationem publicè protestari, Episcopum non habere intentionem eos ordinandi.

Respondeo affirmativè, si reverà Episcopus habeat talem intentionem. Putant tamen aliqui, protestationem illam solum fieri ad terrendum; Episcopum autem habere absolutum animum ordinandi eum qui accedit, quicumque ille sit; tum quia in Pontificali non invenitur talis protestatio, sed formula dumtaxat, quæ ordinandi moneantur ab Episcopo, vel ex parte ejus, nè accedant cum aliquo impedimento; tum etiam propter inconvenientiam, quæ nata sunt sequi ex tam generali, restricta & conditionata voluntate; facile siquidem contingere potest, ut quis habeat impedimentum & nesciat, vel non recordetur: item potest oriri dubium, an reverà habuerit impedimentum. Non debet autem res adeò gravis exponi tam facili periculo nullitatis & reordinationis. Quidquid de hoc sit; Lugo disp. 8. sect. 7. in fine consultit eo modo

Ordinato

150. Quid dicitur de materia Matrimonij.

151. Utrum sit invalidum dicitur de materia Matrimonij.

Ordinato cum impedimento, ut adeat Episcopum, ejusque exploret intentionem; vel si id fieri nequeat, recipiat iterum sub conditione Ordinem, ne maneat in illo dubio cum periculo invaliditatis aliorum Sacramentorum, quae ex Ordinatione pendent.

152. Cur contra-
sus Matrimo-
nij non
sit aequè va-
lidus, ac
contractus
emtionis,
et si alia res
numero
substituatur.

Petes rursus, cum contractus emtionis communiter valeant, et si alia res numero, ejusdem tamen speciei & aequalis bonitatis, substituatur; cur (inquam) contractus Matrimonij non sit validus, si persona quae substituatur, sit aequè bona, pulchra &c. Pro responsione

Nota ex tract. de Justitia & Jure, quemlibet contractum irritari per errorem in substantia rei; v. g. qui vendit vitrum putanti esse gemmam, non facit validam venditionem. Ratio est manifesta: quia deest consensus in talem rem; nihil quippe volitum, nisi cognitum: porro consensus est essentia contractus.

D. 9. ff. de
Contrah.
empta.

Et ita decernitur ff. de Contrah. emptione L. 9. In venditionibus (inquit) & emptionibus consensum debere intercedere, palam est Si igitur ego me fundum emere putarem Cornelianum, tu mihi te vendere Sempronianum putasti; quia in corpore dissensimus, emptio nulla est. Et infra: Inde queritur, si in ipso corpore non erratur, sed in substantia error sit, ut puta si acetum pro vino veneat, ac pro auro, vel plumbum pro argento, vel quid aliud argenti simile, an emptio & venditio sit? Respondet Ulpianus: Si vinum non acuit, sed ab initio acetum fuit ut embanma, id est, intinctus; aliud pro alio venisse videtur: in re-teris autem nullam esse venditionem puto quotiens in materia erratur. Porro quis audeat vel leviter suspicari, non errari in materia Matrimonij, si una persona pro alia obrudatur? Equidem variatio personae in hominibus aequivalet variationi speciei in alijs rebus.

Molina.

Unde etiam (secundum Molinam de Justitia Tomo 2. disp. 340. n. 21.) talis variatio facit irritam emptionem servi & ancillae, juxta legem civilem mox allegatam, ibi: Idem est, si ego me Stichum, tu Pamphilum absentem vendere putasti: nam cum in corpore dissentiantur, apparet nullam esse venditionem. Quanto potiori jure emptionem (ut sic loquar) conjugis, ex cujus variatione maxima resultat diversitas ad intentum Matrimonij, & vitam communem perpetuam?

153.

Rationabiliter ergo contrahens Matrimonium censetur suam voluntatem alligare ad hanc personam, etiam magis, quam emens aurum alligat suam voluntatem ad aurum. Contrarium evenit in emptione

vini, vestis & similibus rerum; parum enim refert ad intentum ementis si hæc, sive alia numero, aut etiam aliquando specie diversa detur, dummodò sit aequè bona.

Contra: Etiam alia uxor poterit esse aequè bona, imò fortè melior. Respondeo hanc aequalitatem aut meliorationem non posse ab hominibus prævideri, cum pendeat ex quàm plurimis circumstantijs, ut placeat conjugii vel displiceat. Quare meritò quisque non alieno, sed suo vult judicio fidere in re tanti momenti.

Non obstat
Conclusio-
ni uxorem
non inten-
tam posse
esse intentam
meliozem.

Hucusque de conditionibus necessarijs in ministro ad validam administrationem Sacramenti. Ad licitam verò insuper requiritur, Primò sanctitas sive status gratiæ. Sed nunquid sub gravi obligatione?

CONCLUSIO XI.

Peccat mortaliter qui absque necessitate conficit Sacramentum in malo statu, prefertim si ex officio ad id est consecratus.

Quòd sit aliquod peccatum absque urgenti necessitate conficere Sacramentum in peccato mortali, nemo dubitat. Testis est D. August. lib. 2. contra Epistolam Parmeniani cap. 10. post medium, & habetur 1. quæsti. 1. cap. 78. Omnia (inquit) Sacramenta cum absint indignè tractantibus, prosunt tamen per eos digne sumentibus. Testis Nicol. I. ad consulta Bulgarorum cap. 71. & habetur 16. q. 8. cap. ultimo, ibi: Porro qualicumque Sacerdos sit, quæ sancta sunt comminare non potest. Idcirco ab eo, usquequo iudicio Episcoporum reproberetur, communitio percipienda est, quoniam mali bona administrando se tantummodo ledunt; & circa sax accensa sibi quidem detrimentum præstat, alijs verò lumen in tenebris administrat; & unde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet.

154.
Peccat con-
ficiens Sa-
cramentum
in malo
statu,
S. Augusti

Nicolai I.

Accedat testimonium Concilij Trident. sess. 13. cap. 7. Non decet (inquit) ad sacras ulla functiones quemquam accedere nisi sanctè. In quibus verbis pro fundamento hujus obligationis sive decentiæ statuit Concilium sanctitatem operis. Unde subdit: Cerè quò magis sanctitas & divinitas celestis huius Sacramenti (Eucharistiæ) viro Christiano competere est, eo diligentius cavere ille debet, nè absque magna reverentiâ & sanctitate ad id

Triam.

percipiendum accedat. Addere possumus: Et ad conficiendum. Quemadmodum ergo ad minus venialiter peccat, qui suscipit Sacramentum in malo statu, præcisè propter Sacramenti sanctitatem; ita etiam pari ratione, qui conficit.

155.

Isaia 52.

Et certè si ministros Sacramentorum veteris Legis oportebat esse mundos, juxta illud Isaia 52. v. 11. *Mundamini qui fertis vasa Domini*; quantò magis convenit ministros Sacramentorum Legis Evangelicæ esse mundos & sanctos? Quippe in tantum perfectione, dignitate & sanctitate Sacramenta novæ Legis excedunt Sacramenta antiqui testamenti, in quantum sanctitas vera, id est gratia sanctificans, per quam homo constituitur filius Dei adoptivi, excedit gratiam sive sanctitatem legalem, quæ non consistebat nisi in mundiua quadam corporali aut remotiore quarumdam legalium irregularitatum.

156.

Sentiant multi propter causalitatem moralem gratiæ sanctificantis, peccare mortaliter administrantes Sacramentum quodcumque in malo statu, est ad hoc ex officio non specialiter consecratos; ita Vasquez, Lugo & alij.

S. Dionysius.

Profectò tanti æstimatur à multis causalitas illa moralis gratiæ sanctificantis, quæ propria est Sacramentis à Christo institutis, ut propter illam solam non dubitanter asserant, reos esse peccati mortalis, qui Sacramentum quodcumque ministrant in malo statu, etiam si ad hoc ex officio specialiter non sint consecrati. Ita Vasquez disp. 136. cap. 3. à num. 26. cum alijs, quos citat & sequitur Emin. Lugo disp. 8. num. 149. Licet enim (inquit num. 148.) testimonia jam allegata non explicant malitiam peccati mortalis, sed solam malitiam & culpam, ex hoc tamen inferitur, hanc posse esse culpam gravem quando materia est gravis, qualis videtur esse collatio Sacramentorum, quæ est res omnium sanctissima & gravissima; ut enim referri solet ex Dionysio Areopagita de Ecclesiastica Hierarchia: *Omnium divinarum divinisimum est cooperari Deo in salutem animarum.*

Joan. 20.

Et ideo Christus tribuens discipulis potestatem remittendi peccata per infusionem gratiæ sanctificantis, præmisit Joan. 20. v. 22. hæc verba: *Accipite Spiritum Sanctum*, volens significare necessitatem Spiritus Sancti inhabitantis eum, qui alios sanctificat.

157.

Ratio Conclusionis ex sanctitate actionis.

Ratio itaque à priori hujus sententiæ rigidioris, est sanctitas illius actionis. Enimverò apparet valde indecens, quòd minister Sacramentorum, sive huic muneri specialiter deputatus sit, sive non, gerens personam Christi in illa actione, quæ confert alijs gratiam sanctificantem, sit mancipium diaboli & inimicus ipsius Christi, sive (ut loquitur Vasq.) quòd minister gratiæ neque con-

cordet cum principali auctore gratiæ, neque cum instrumento.

Rationem à posteriori assignat Vasq. supra num. 36. ex Gabriële 4. dist. 5. quæst. unica art. 3. dub. 2. Si quis in actuali ministerio peccaret peccato odij, aut alio genere peccati mortalis, etiam peccaret mortali peccato sacrilegij contra Sacramentum, indignè nimirum illud tractans; atqui eadem est ratio peccati actualis, & habitualis; ergo &c.

Respondet Dicastillo disp. 3. num. 228. Primò, Majorem eadem facilitate negari posse, quàm asseritur. Secundò, gratis concessâ majore, negat minorem; probabile quippe est peccare veniali sacrilegio qui recipit Eucharistiam in actuali peccato veniali, secùs in habituali.

Sed contra: disparitas est, quòd moraliter homo non fit sine peccato habituali veniali; adeoque Deus non censetur illam dispositionem requirere, bene sine peccato veniali actuali, & mortali habituali.

Ceterùm, quamvis ex auctoritate & ratione hæc sententia sit probabilis, non tamen reddunt illam certam. Nec ego (inquit Joannes Poncius in Cursu suo Theologico disp. 41. quæst. 9. conclus. 1.) existimarem conveniens reddere jugum Domini gravius, quàm ipsemet expressit aut per se, aut per Ecclesiam suam, sive in Concilio generali aliquo, sive ex declaratione alicujus Pontificis. Unde refundem hanc obligationem in jus positivum significatum sufficienter per communem consensum DD. consentiente Ecclesia, & confirmatum consuetudine communi omnium ministrorum Sacramentorum non laborantium ignorantia, qui omnes existimant se peccare mortaliter. Ita hic Auctor.

Verùm ubi legerit communem illum consensum DD. vel quis indicaverit ei communem illam consuetudinem omnium ministrorum, ignoro; hoc scio, quàm plurimos DD. contradicere ipsius conclusioni (quæ generaliter affirmat, quemlibet ministrum peccare mortaliter) omnes (inquam) qui docent solum ministrum ad id specialiter consecratum peccare mortaliter; nec aliud communis consuetudo ministrorum declarat.

Quare signanter in conclusione addidi: *Præsertim si ex officio &c.* Et de illo dumtaxat loquitur Paulus V. in Rituali Romano Titulo de ijs, quæ in Sacramentorum administratione generaliter servanda sunt, ibi: *Cùm igitur in Ecclesia Dei nihil sanctius aut utilius, nihilq; excellentius*

Ratio à posteriori assignata à Vasquez ex Gabriële

A Dicastillo longe opposita

Adfirmat

158. Concilio ex auctoritate & ratione probabilis, non tamen certa. Joann. Poncius. Non nulli refundunt Poncium obligationem positivam in jus positivum

159. Cur sit positum Concilio nisi præsertim si ex officio, &c. Rit. Rom.

416

aut magis divinum habeatur, quam Sacramenta ad humani generis salutem a Christo Domino instituta; Parochus, vel quisvis alius Sacerdos, ad quem eorum administratio pertinet, meminisse in primis debet, se sancta tractare, atque omnifere temporis momento ad tam sancte administrationis officium paratum esse oportere. Quamobrem illud perpetuo curabit, ut integre, caste, pieque vitam agat: nam etsi Sacramenta ab impuris conquinari non possunt, neque a pravis ministris eorum effectus impediunt; impure tamen & indignè ea ministrantes, in aeterna mortis reatum incurunt. Sacerdos ergo si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde poeniteat: sed si habeat copiam confessarij & temporis locique ratio ferat, conuenit confiteri.

Non dixit: debeat confiteri; quia tale præceptum divinum vel humanum non reperitur ad aliud Sacramentum, etiam recipiendum, præter Eucharistiam, de qua specialiter id constituitur vel declaratur à Concilio Trident. sess. 13. cap. 7. potius in ordine ad passivam illius receptionem, quam ad administrationem. Sufficit ergo contritio; quam si bonâ fide putat se sacerdos elicuisse, poterit à novo peccato mortali per istam bonam fidem excusari.

Atque hæc sententia sic restricta est communissima, fundata in lumine naturali, quod dicat graviter aduersari reverentiæ Deo ac rebus sacris debitæ, quod hostis Dei ac Christi permanens voluntariè in statu tam indigno, tractet res tam sacras, quibus sanguis Christi siue ejus merita, ac vera sanctitas suscipienti communicatur, per actionem, ad quam ritè obeundam sit consecratus, & specialem potestatem ac sanctitatem acceperit.

Solus, quem scio, Reverendissimus P. Marchant in suo Tribunali Sacramentali nullâ innixus auctoritate & debili ratione permotus, videri posset velle refragari. Nam tomo 1. Tract. 2. tit. 5. q. 1. conclusionem quartam, quæ talis est: *Qui in peccato mortali actu existens confessiones audit & absolvit poenitentem, mortaliter peccat*, sic explicat: Notanter (inquit) dixi (qui in peccato mortali actu existit) id est, qui in eo voluntate remanet, siue per actuale, vel virtuale malitiosam voluntatem, siue per complacentiam aut negligentiam; non enim illum actu in peccato mortali existere censeo, quem reverà de peccato mortali poenitet, & jam ab illo averlus, voluntatem plenè ad Dominum conversam habet: etsi tamen, ob motum adhuc insufficientem ad perfectam contritionem, in peccati reatu existat.

Et q. 2. hanc ponit conclusionem secundam: *Nec confessarius tenetur ad perfectam contritionem, ita ut illius sit conscius, saltem opinative & probabiliter.* Ratio (inquit) iterum est: quia non extat tale præceptum; præterquam etiam quòd sæpe fit in multis casibus moraliter impossibile: quis enim viâ ordinariâ se perfectè contritum judicare aut verè æstimare potest? sæpe etiam contingit, ut quis citò ad infirmum evocetur, ita ut non detur tempus aut medium, quo hujusmodi contritionem excitet, mente alijs fortè, quæ ad hoc ministerium spectant, distractâ.

Quæris autem; ad quid ergo Confessarius teneatur? Respondet, & est conclusio 3. *Confessarius per se non tenetur nisi ad bonum & verum motum cordis, quo quantum in se est, de peccato doleat, sique totaliter averlus ab omni voluntate peccaminosa cum conversione ad Deum, & proposito opportune confitendi.* Ratio est: quia hoc sufficit ut dicatur se verè præparare ad gratiam, & facere quod in se est juxta præsentem obligationem. Hæc Marchantius, cui in omnibus non possum subscribere, ut patebit ex dicendis.

Sanè quod attinet casum necessitatis: *Nemo potest ad impossibile obligari* Reg. 6. de Reg. Juris in 6. Hinc in conclusione, ex communi sententia, addidi illam restrictionem: *Absque necessitate*; quippe cum Sacramenta instituta sint in salutem animarum, non est irreverentia, si in extrema necessitate, ut subveniatur proximo, qui aliàs sine Baptismo aut Absolutione moreretur, ministrantur à peccatore. Sic enim videmus multa fieri circa personam Regis vel Principis in casu necessitatis, quæ extra illum gravissimam irreverentiam continerent. Præceptum ergo charitatis proximi periclitantis præponderat præcepto Religionis; non quòd possit in necessitate irreverenter tractari Sacramentum, sed quia ratione ipsius cessat irreverentia, quæ alioquin fieret.

Ex quo tamen malè inferitur conclusio generalis, hoc est, id etiam esse licitum extra necessitatem, ut prædictus Auctor videtur argumentari, & ante ipsum Vasq. 1. 2. q. 63. cap. 2. n. 9. in fine: *Quis* (inquit) *dicere audeat licitum non esse ministrare Sacramentum absolutionis petenti illud in articulo mortis per sola signa contritionis, etiamsi sint contraria de hac re opiniones? quòd si licitum est ita succurrere existenti in periculo mortis, signum est alioqui sine tali necessitate licitum esse.*

161. Idem.

Idem.

162. Qui impugnetur. Reg. 6. in 6.

Ex licito in necessitate non rectè inferitur licitum extra necessitatem: Quod tamen videtur fecisse Vasquez.

Quæ isthæc consequentia? Similis planè illi: licitè ministratur agonizanti Sacramentum Baptismi in materia dubia, quando certa nequit haberi: ergo etiam sano homini & bene valenti, quando certa potest haberi. Quis Theologus sic argumentatur? Certè falsissimum est, ut ostenditur ex innumeris casibus in hac & alijs materijs moralibus, illud semper licere extra necessitatem, quod licet in necessitate.

163.
Responsio
ad ratio-
nem Mar-
chantij.

Porro ad rationem Marchantij Respondeo, extare virtutem Religionis, quæ suppositâ institutione Sacramentorum, jure naturali obligat ad dignam ac reverentem eorum ministrationem & susceptionem. Vel ergo non requiritur contritio existimata ad dignam susceptionem Confirmationis, Extremæ Unctionis, Ordinis & Matrimonij, quod est contra torrentem DD. sine ullo fundamento, & ab ipso Marchantio supra conclus. 3. negatur; vel etiam requiritur ad reverentem ministrationem.

Respondes cum Auctore allegato negando paritatem; disparitas enim (inquit) magna est: qui Sacramenta vivorum suscipere debet, si peccati mortalis sit conscius, urgetur præcepto speciali de non ponendo obicem Sacramento & ejus effectui: unde necessariò aut confiteri debet aut conteri. Ita Ille.

164.

Ast interrogo, ubi extat tale præceptum? Faciliùs dicitur, quàm ostenditur. Sanè hæcenus nemo aliud produxit, quàm quod legitur apud Apostolum 1. Cor. 11. v. 28. & 29. *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini.*

1. Cor. 11.

Præterea: minister tenetur facere quod vel quantum in se est, ut in gratia ministrare possit: potuit autem confiteri cum attritione, & conteri cum proposito confessionis. Ita sibi objicit Marchantius supra. Respondet autem: Illud (*quod vel quantum in se est*) non debere intelligi quoad omnia media, sed quoad ea tantum, quæ sine superaddito gravamine in ejus potestate sunt, nimirum juxta modum, quo communiter peccatores à peccato averti solent, ubi singulare præceptum non est. Hic autem modus non est nisi per bonum cordis motum in Deum, & aversionem à peccatis, cum proposito opportuno tempore confitendi. Neque enim absque gravamine ad præceptum confessionis obligari quis potest, quod in sola perceptione Eucharistiæ obligare declaravit Ecclesia; neque contritionis necessitate, quæ non est in potestate hominis omni tempore, etiamsi præceptum de au-

dienda confessione penitentis urgeret. Hucusque Marchantius.

Contra: Non magis est in potestate hominis elicere contritionem, quando urget præceptum suscipiendi Eucharistiæ, quàm dum instat præceptum administrandi Sacramentum Pœnitentiæ; ergo si peccator propter impossibilitatem excusatur ab irreverentia ministrando Sacramentum Pœnitentiæ in malo statu sine contritione existimata, etiam excusabitur suscipiendo Eucharistiæ, cum tamen Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. declaret, eam probationem necessariam esse, *ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione ad Sacram Eucharistiæ accedere debeat.*

Ergo supponit Concilium hominem obligari saltem ad contritionem; adeoque eam esse possibilem cum gratia Dei, quæ non deest facienti quod in se est, juxta commune Theologorum proverbium: *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam*, maxime ad actus supernaturales, quando alioquin jure naturali vel divino præcipiuntur; nam (ut habet Regula Juris supra relata) *Nemo potest ad impossibile obligari*. Igitur si Deus obliget me ad actum supernaturalem, debet subministrare gratiam necessariam ad actum illum eliciendum, alioquin omisio illius non imputabitur mihi in peccatum. Proinde viâ ordinariâ, qui facit quod in se est ad eliciendam contritionem, verè & certò moraliter potest judicare & æstimare se perfectè contritum.

Nec aliam dispositionem exigit communissima & verissima sententia ad ministrationem & susceptionem Sacramentorum: non quòd nostra æstimatio aliquod conferat ad rem & sanctitatem, si vera contritio non sit; quin imò contingere posset, quòd qui magis contritus est, minus se æstimet contritum; sed quia hæc æstimatio possibilis est (scit enim unusquisque ob quod motivum doleat de peccatis) & reverentia debita Sacramentis videtur eam requirere tum ob sanctitatem ipsius Sacramenti, tum ob sanctitatem ministri, qui ad illud munus obeundum specialiter Deo est consecratus, & specialem à Deo accepit gratiam.

Ex dictis hac conclusione sequitur Primò, peccare mortaliter contra Religionem, Sacerdotem in malo statu consecrantem, absolventem, inungentem; Episcopum quoque, aut alium Sacerdotem ex commissione Papæ ordinantem vel confirmantem. Similiter Sacerdotem aut Diaconum ex commissione ejus solempiter baptizantem,

165.

166.

167.

Sacerdos in malo statu consecratus absolvens &c. peccat mortaliter.

Dico

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 11. 183

D. Thom.

Dico solemniter: quia in articulo necessitatis (ait D. Tho. 3. parte q. 64. a. 6. ad 3.) non peccaret mortaliter baptizando in casu, in quo etiam posset laicus baptizare: sic enim patet quod non exhiberet se ministrum Ecclesiae, sed subveniret necessitati patientis. Qui à fortiori idem diceret de laico. Contrarium tamen non est improbable, & sequitur manifestè ex sententia Vafq. Lugonis & aliorum, qui (ut diximus supra) existimant sufficere sanctitatem Sacramenti, quæ eadem dubio procul invenitur in Baptismo sive à Sacerdote, sive à laico, sive solemniter, si privatim ministrato.

Supposita necessitate specialis consecrationis ad graviter peccandum, plurimi adhuc docent graviter peccaturum baptizantem non solemniter.

168.

Imò verò etiam multis ex illis, qui docent necessariam esse ad graviter peccandum specialem consecrationem, displicet illa sententia D. Tho. idque quia tales acciperunt gratiam Ordinationis ad baptizandum, etiam non solemniter. Quid si enim Ecclesia non instituit Baptismum solemnem, sicut potuit non instituire, an ideo Sacerdos extra necessitatem baptizans in malo statu non peccasset mortaliter? Potest quidem in necessitate conferri Baptismus à non consecrato; si tamen confertur à consecrato, quidni & consecratio & specialis gratia concurrant? Ceterè ideo Sacerdos Diaconus, Diaconus ceteris debet præferri, ut infra videbimus, ubi de ministro Baptismi.

Ex eadem diversitate sententiarum oritur, utrimque probabile esse, peccare scilicet, & non peccare novo peccato mortali contrahentes Matrimonium in malo statu, præcisè in quantum sunt ministri. Equidem à prudenti pendet iudicio, quæ in præsentia æstimari debeat gravis irreverentia, & quæ levis: multi autem prudentes iudicant talem ministracionem esse irreverentiam gravem, multi etiam levem. Omnes conveniunt Parochum tali Matrimonio assistentem & sponfos benedicientem, non graviter inhonorare Sacramentum; quippe qui illud non ministrat, sed assistit tantummodò tanquam testis, sive notarius publicus ex voluntate Ecclesiæ essentialiter requisitus. Et hinc

169. Sacerdos probabilis non peccat mortaliter audiendo Confessionem in peccato mortali, modò contritus absolvat.

Sequitur Secundo, Sacerdotem probabilis & verius non peccare mortaliter, audiendo confessionem in peccato mortali, modò contritus absolvat; quia ad mentem Doctoris Subtilis in sola absolutione essentialiter consistit Sacramentum Pœnitentiæ. Per confessionem quidem applicatur materia absolutionis, sed à penitente, confessario se habente merè passivè; posset siquidem absolvere, etsi præter intentionem audivisset. Quamvis ergo auditio latè

fit actus judicialis, strictè tamen non est actio confessarij, sed potius effectus actionis pœnitentis. Unde per illam auditionem non operatur aliquam gratiam, sed est quid requisitum, ut per absolutionem, quæ est propria ejus actio, suo modo sanctificet. Cùmque pœnitens pro tunc non debeat esse in gratia, imò nequidem attritus (sufficit quippe, quòd ante absolutionem doleat) cur id requiratur in alio, qui materiam istam admittit?

Ita interrogat quidam recens Scriptor, & prosequitur: Materia ista non est ita collativa gratiæ uti forma: nam si esset, cur pœnitens non deberet esse pro tunc in gratia? sicut in Baptismo videtur debere Sacerdos esse in gratia & dum abluit & dum formam profert, cùm utrumque sit æquè collativum gratiæ. Alioquin dici posset sufficere, ut sit in statu gratiæ instanti collationis gratiæ sive prolacionis ultima syllaba. Equidem quis convincet ita dicentem? Tamen amplius refutatur, quia minister debet esse in statu gratiæ quatenus ex officio confert gratiam, quod facit etiam dum incipit ponere partem: nam omnes partes æquè sunt collativæ gratiæ; neque ipse confert gratiam, nisi quatenus conficit signum gratiæ, quod æquè competit toti Sacramento. Hactenus ille.

170.

At contra: quando pœnitens absolvitur, quando baptizatur infans vel adultus, non debent esse in gratia, & tamen in absolvente vel baptizante ex officio id requiritur.

Præterea, esto confessio sit pars essentialis Sacramenti, adeoque causativa gratiæ; num ideo bene sequitur: absolvens debet esse in statu gratiæ; ergo etiam confitens? Minimè. Et si causam quæris, audi quare: confitens ponitur in statu gratiæ per ipsum Sacramentum; secùs absolvens. Quid si enim quispiam se ipsum validè posset baptizare aut absolvere, numquid requiretur status gratiæ ante completum Baptismum aut Absolutionem? Quomodò ergo erunt Sacramenta mortuorum? Communicet aliquis se ipsum, nonne ante communionem debet se probare per confessionem, aut saltem per contritionem? Quis ambigat? quippe Sacramentum est vivorum, quod per se non confert primam gratiam, sed præsupponit illam in subiecto.

Sic ergo Sacramentum Pœnitentiæ aut Baptismi præsupponit quidem gratiam in conferente, sed non in suscipiente. Optima igitur disparitas inter ablutionem & confessionem est, quòd in ista Sacerdos habeat se activè, in hac verò (ut dixi) solum passivè.

passivè: vel in sententia Scotistarum, quòd Baptismus essentialiter consistat in ablutione & prolatione formæ, Pœnitentia autem in sola absolutione.

171.
Sacerdos
extra statum
gratiæ Eucharistiæ
distribuens,
peccat mortaliter.
Est contra
Vasquez
Lugonem
&c.

Sequitur tertio probabiliter peccare mortaliter Sacerdotem, qui extra statum gratiæ distribuit Eucharistiæ, etsi ab alio consecratam. Ita passim Theologi, reclamante Vasq. disp. 136. cap. 3. n. 39. quem sequitur Em. Lugo disp. 8. n. 155. cum nonnullis alijs, quos refert Diana tomo 1. de Celeb. Miss. resol. 23. probabiliter contrarium opinantibus, eò quòd non consecrat Sacramentum, nec proxime sanctificet tanquam minister Christi, uti in alijs Sacramentis; sed solum localiter applicando Sacramentum, quod eodem modo daret gratiam etsi applicatum fuisset à laico vel amente. Neque enim communicans alios est causa moralis gratiæ, id est, movens Deum ad dandam gratiam; quamvis alio sensu minùs proprio possit dici causa moralis, quia videlicet applicat Eucharistiæ ex intentione sanctificandi; sicut qui inducit Presbyteros ut ungant infirmum, appellatur causa moralis illius unctionis.

Nec obstat, quòd Sacerdos ad hoc sit consecratus, quia (secundum illos Doctores) consecratio per se non inducit obligationem, saltem gravem. Admittunt eundem actionem illam, quia aliquo modo sancta, proveniens à ministro ad illam ordinato, exigere aliquo modo sanctitatem ministri; non tamen ita graviter, ut ipsa consecratio Sacramenti. Hæc pro sententia Vasquesij.

172.
Probatio ex
auctoritate
presterim
Pauli V.

Contraria (quæ est communior in scholis) specialiter fundatur in auctoritate: nam cap. fin. 16. q. 8. Nicol. 1. expressè agit de ministrante Eucharistiæ. Vide verba in principio hujus conclusionis. Verùm (ut superius notavi) Pontifex ibi non explicat malitiam mortalem, de qua sola hic controvertitur. Melius ergo probatur auctoritate Pauli V. in Rituali Rom. Titulo supra citato, ubi postquam de indignè ministrantibus Sacramenta generaliter dixisset: *In æterna mortis reatum incurram; §. Ceterum*, specificando Sacramenta, de quorum ministerio in generali egerat, & de quibus in speciali deinceps restabat in Rituali agendum, inter cætera enumerat Eucharistiæ; utique ejus distributionem: nam illa sola Parochis propria est: *Ceterum* (inquit) *illorum tantum Sacramentorum, quorum administratio ad Parochos pertinet, ritus hoc opere prescribuntur; cuiusmodi sunt Baptismus, Pœnitentia, Eucharistia, extrema Unctio & Matrimonium.*

Et infra tractans particulariter de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento statim in principio Tituli majorem exigit venerationem in ejus administratione, dicens: *Omnibus quidem Ecclesia Catholica Sacramentis religiose sanctèq; tractandis magna ac diligens cura adhibenda est, sed præcipue in ministrando ac suscipiendo Eucharistiæ Sacramento, quo nihil dignius, nihil sanctius & admirabilius habet Ecclesia Dei, cum in eo contineatur præcipuum & maximum Dei donum, & ipsemet omnis gratiæ & sanctitatis fons auctoreq; Christus Dominus.* Atque illa erit ratio hujus probabilis opinionis, puta, quia Sacerdos sustinet personam Christi (cui proprium est nos pascere corpore & sanguine suo) in munere augustissimo, id est, in administratione dignissimi Sacramenti, ad quam specialiter est consecratus.

Propter eandem rationem putant aliqui idem dicendum esse de Diacono ministrante Eucharistiæ ex commissione Sacerdotis: nam (inquit) Diaconus etiam ordinatur, ut ex commissione Sacerdotis ministret Eucharistiæ: *Diaconum quippe oportet ministrare ad altare, baptizare & predicare.* Ubi sub ministerio altaris comprehenditur potest distributio Eucharistiæ.

Alij excusant Diaconum à peccato mortali, causantes ipsum ad hoc non ordinari jure divino, seu vi Sacramenti Diaconatus, sed solum assumi ex concessione Ecclesiæ à Sacerdote committente: à quo (si id veller Ecclesia) etiam posset delegari idem ministerium Subdiacono, qui tamen ideo non esset ad hoc ordinatus à Christo vi Subdiaconatus; & olim dabatur Eucharistia singulis laicis servanda in tempus opportunum, & tunc proprijs manibus ori ingerenda: quod & modò fieri posset, si Ecclesia judicaret expedire.

Itaque ad hoc munus jure divino solus ordinatur Sacerdos juxta illud hymni matutinalis officij SS. Sacramenti: *Sic sacrificium istud instituit, cuius officium committeri voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit ut sumant & dent cæteris: sic tamen, ut Deus non prohiberet id alijs rationabiliter communicari;* prout de facto Ecclesiæ ita permittere, Sacerdos necessitate occurrente dispensationem Dominici corporis committere potest Diacono, quemadmodum olim Sixtus Pontifex commiserat dispensationem Dominici sanguinis B. Laurentio, ut legitur in divino officio Festi, Responso 4. *Experire* (inquit) *utrum idoneum ministrum elegeris, cui commisisti Dominici sanguinis dispensationem.*

Non itaque ex sua ordinatione habet potestatem

173.
An eodem
sit ratio obligationis
Sacerdotis
& Diaconi.

174. Diaconus non habet ex sua ordinatione potestatem distribuendi Eucharistiam, uti habet potestatem baptizandi.

potestatem distribuendi Eucharistiam, uti habet potestatem baptizandi, sed duntaxat præ cæteris aprior est ad hoc ministerium, quia peculiariter consecratus in ministrum immediatum Sacerdotis, adeoque ad serviendum in rebus dignioribus; Subdiaconus autem ordinatur ad ministrandum in alijs minus dignis, ut proinde Diaconus ministret soli Sacerdoti, Subdiaconus autem Diacono. Et ita major causa requiritur ut in hoc ministerio Sacerdos utatur operâ Subdiaconi vel Laici, quàm Diaconi. Igitur per ministerium altaris quod ex vi Ordinationis suæ competit Diacono, propriè intelligitur cantatio Euangelij, & alia munia, quæ ordinario jure Diaconus obit in Sacrificio Missæ.

En probabilitas hujus opinionis magis speculativæ quàm practicæ, cum rarissimus hodie occurrat casus, in quo Diacono datur commissio ministrandi hoc Sacramentum.

Quæstio magis practica est, an Sacerdos supposito quòd peccet mortaliter, tot committat peccata mortalia numero distincta, adeoque in confessione explicanda, quot sunt homines, quibus uno actu continuo & successivo distribuit Eucharistiam. Sed quia decisio non est hujus loci, elige quod placet; nam utraque pars est probabilis.

Afirmativam tenet Dicastillo disp. 3. n. 234. & plures alij, eò quòd singulæ distributiones sint diversæ actiones terminatæ & completæ, non componentes unam, sed omninò separatæ: sicut si quis plures homines occideret diversis ictibus, continuo tamen & successivè: similiter si pluries, sed continuo fornicaretur, nemo dubitat quin committeret plura peccata numero distincta sigillatim in confessione explicanda; imò (secundùm illos Auctores) etsi plures unico ictu occideret.

Nihilominus negativam partem docent Tannerus, Henriquez, quos refert & sequitur Diana parte 1. Tract. de Circumstantijs resol. 41. Eandem sustinet Marchantius Tomo 1. sui Tribunalis Tract. 3. Tit. 4. quæst. 2. conclus. 2. Reg. 2. vocans aliam opinionem intolerabilem. Ratio ipsius est: quia omnes illæ distributiones ad unum numero ministerium integrale, sive ad unam actionem moralem spectant. Distributio enim illa sive ministerium naturâ suâ non determinatur ad unam hostiam, quemadmodùm occiso aut fornicatio; sed per modum cœnæ & convivij postulat, ut omnibus ad mensam se presentantibus eodem ministerio sacratissimus cibus apponatur. Unde Christus Apostolis accumbentibus dicebat per mo-

dum unius ministerij: *Comedite ex hoc omnes: bibite ex eo omnes*, etsi successivè singuli, etiam de manu ejus, acciperent.

Probat à simili: Caupo qui mensam apponit in tempore prohibito, vel prohibitis cibis instructam, cum per modum unius convivij apponat, ex ratione ministerij, etiam viginti homines accumbant, tantum unum peccatum committit.

Simile profectò nimium claudicans. Enimverò apponere mensam est actus de se indifferens, & peccatum duntaxat scandalosi, idque indirecti, nisi caupo positivè intendat violationem jejuniij, aut inciter vel urgeat ad comedendum, quo casu admittit Marchantius esse plura peccata. Dico (inquit) ex vi ministerij & appositionis; aliud enim est si singulos ad comedendum incitaret aut urgeret. At cur hoc? Nonne etiam ad rationem ministerij spectat invitare convivas ad comedendum & bibendum?

Dices: Quia invitando est positiva causa cur singuli illi peccent. Esto; etiam apponens mensam est causa, saltem negativa, cui imputantur omnia illa peccata, quæ à comedentibus committuntur, quia potuit & debuit impedire, & non impedivit.

Respondes, appositionem esse unicum actum moraliter. Sed contra: etiam invitatio potest esse unicus actus; nam possunt omnes simul una voce invitari: deinde quamvis singulatim omnes invitarentur, cum sit unicum convivium, moraliter erit una invitatio.

Assignet ergo Auctor ille differentiam inter appositionem & invitationem, cur magis hæc sit multiplex peccatum, quàm illa; & fortè eadem reperietur inter appositionem & distributionem Eucharistiæ in malo statu, quæ est actus intrinsecè malus, & multiplex numero saltem physicè.

Ceteroquin cum ipsa expositio Venerabilis in loco ordinario communicantium sit quasi appositio mensæ, etsi quis distinctis horis Eucharistiam distribueret, unicum solum committeret peccatum; quod negat Marchantius supra in fine istius Regule, dicens: Si pluribus vicibus moraliter à se invicem distinctis se præsentet, sicut censetur in peccato mortali multiplicare ministerium, sic censetur multiplicare peccata. Sicut si quis in Natali Domini tres Missas in peccato mortali celebraret, ter peccatū mortale committeret. Similiter qui tribus distinctis temporibus se distributioni Sacræ Communionis, aut Cœlestinis audientis in peccato mortali exponeret, pro ratione triplicis ministerij distincti

177. Reprobatur simile.

177. Reprobatur simile.

178.

175. An Sacerdos, supposito quòd peccet mortaliter, tot committat peccata mortalia numero distincta, quot sunt homines, quibus uno actu continuo & successivo distribuit Eucharistiam.

176. Negativa sententia Tannerii, Henriquez, Diana, Marchantij. Probatur ex ratione.

tria peccata mortalia incurreret. Hæc ille.

Sed quæro ego : quæ sunt illa tria tempora? Altum silentium. An forsitan tres distincti dies? An tres horæ? an tres quadrantes unius horæ? Quid si per triduum continuum maneat Sacramentum expositum? An toties peccabit, quoties de novo egreditur? Quid si ergo maneat per totum diem in altari & primâ horâ accedat unus, secundâ alius; sicuti manens in sede confessionali nunc unum absolvit, post quadrantem alium? Num recessus à sede erit necessarius ad multiplicationem peccatorum? Quid si Sacerdos in Natali Domini tres Missas celebret uno actu continuo & successivo non recedens ab altari?

Et (ut revertamur ad cauponem) quid si mensâ stratâ & cibis apposis, singulorum convivantium ori cibos ingereret, essetne unum numero peccatum? Quid si hæc horâ unus accederet, sequenti horâ alius; annè pluries peccasset caupo? Quid si plures successivè accederent indignè ad hoc Sacramentum, numquid minister absque multiplicatione peccatorum multiplicabit distributiones?

179.
Doctrina
Marchantij
de eo qui in
statu pecca-
ti mortalis
exposuit se
ad audien-
das confes-
siones.

Sed pergamus cum Marchantio : Idem (inquit) censendum est de eo, qui se exposuit ad audiendas confessiones; etiamsi centum successivè se præsentent, & ab eo in peccato mortali existente absolvantur, unum tantum peccatum mortale committit: quia ministerium & actionem naturâ suâ communem omnibus accedere volentibus exercet, quam explicamus per verbum: *pro tribunali sedere: iudicium facere: causas dicere.*

Confirmata
duobus ex-
emplis, æ-
que dubijs.

Confirmat Primò, exemplo iudicis secularis. Secundò, exemplo Baptismi, in eo, qui per modum aspersionis plures simul baptizaret. Verùm hæc exempla æquè dubia sunt, & tam facilè asseritur in illis committi plura peccata, quàm unum. Ponamus quippe iudici alicui inferiori prohibitum esse per superiorem ullam causam iudicare; nihilominus sedet pro tribunali, iudicat decem; quidni committat decem peccata? Certè non video rationem convincentem contrarium, cum sint iudicia omnino distincta.

Dato quoque in tali Baptismo non reperiri nisi unicum peccatum, adhuc disparitas est, quòd unicus solùm sit actus, qui an possit habere plures malitias numero distinctas, alio loco à DD. disputatur probabiliter in utramque partem; in casu autem principali sunt plures numero distributiones: sicut quando plures successivè baptizantur,

sunt plura Baptismata: quidni etiam plura peccata, si minister solemniter baptizans non est in statu gratiæ?

Eodem loco præmemoratus Auctor docet, celebrantem Missam in peccato mortali, non peccare tribus peccatis ex eo quòd in mortali consecret, in mortali communicet, & in mortali illam populo distribuatur, sed tantum uno: quia hi omnes actus eisdem numero ministerij & celebrationis seu actionis sacræ partes sunt, quibus perficitur quoad integritatem. Unde sufficit Sacerdoti explicare, quòd Missam in peccato mortali celebraverit.

Similiter (inquit) qui Baptismum administret solemniter, est plures actus Sacramentales concurrant, ut Exorcismi, Uñctiones, Ablutio &c. tantum unum peccatum committit, quia illi actus ex institutione Ecclesiæ actionem principale Baptismi concomitantur.

Sed quis non videat discrepantiam inter actus concomitantes Baptismum ex una parte, & consecrationem, sumptionem ac distributionem Eucharistiæ ex altera? Nam actus concomitantes Baptismum, ut Exorcismi, Uñctiones &c. seorsim sumpti non sunt materia peccati mortalis: at verò consecratio seorsim sumpta constituit peccatum mortale, similiter sumptio & distributio Eucharistiæ. Atque contingere potest, ut quis in peccato mortali consecret, non autem communique seipsum aut populum; & vice versa ut non consecret in mortali, licèt communique seipsum vel populum in mortali. Cur ergo non peccet triplici peccato, qui in eadem Missa consecrat in mortali, communicat in mortali, & distribuit Eucharistiam in mortali?

Fateor: sufficienter constituetur Sacerdos, qui consecravit & sumpsit Eucharistiam in mortali, dicendo: Celebravi Missam in peccato mortali; siquidem absque consecratione & sumptione non celebratur Missa: ergo etiam qui consecravit, sumpsit & distribuit Eucharistiam in peccato mortali, sufficienter constituetur dicendo: Celebravi Missam in peccato mortali; negatur Consequentia: nam sine distributione Sacrificium essentialiter & integraliter est completum, & hodie frequentissimè celebratur Missa absque distributione Eucharistiæ; ergo Confessionarius ex istis verbis non intelligit distributionem in peccato mortali, est intelligat consecrationem & sumptionem. Hæc longius, quàm res hoc loco postulet. Transco ad alia.

Sequitur 4. non esse peccatum mortale in statu peccati mortalis elevare cum reverentia

180.
An celebrans Missam in peccato mortali peccet triplici peccato.

181.
Discrepan-
tia inter
actus con-
comitantes
Baptismum
ex una parte,
& consecra-
tionem, sum-
ptionem ac di-
stributionem
Eucharistiæ
ex altera.

182.
Non est
peccatum
reverentia

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 11. 187

mortale elevare in mortali hostiam factam à sacerdoti

rentia hostiam sacram à terra ; veluti si quis peccator Christum degentem in terris vidisset lapsum , & cum reverentia porrectâ manu eum levasset. Præterea transferre de loco ad locum , aut cum eadem benedicere populum . Ratio patet : quia hæ actiones non sunt administratio Sacramenti. Ex qua ratione.

183. Nec benedicere Corporalia &c.

Sequitur 5. Episcopum extra statum gratiæ benedicentem corporalia, consecratem Ecclesias aut calices, non peccare mortaliter ; quia etsi ad ista munia sit consecratus, non conficit tamen verum Sacramentum nomine Christi.

Nec consecrare sacrum Chrifti, cui tamen contradicit Lugo.

Idem dicitur de Episcopo conficiente sacrum Chrifti, vel benedicente oleum pro infirmis , quidquid contradicat Card. Lugo supra n. 156. motus hæc ratione : quia licet per consecrationem Chrifti & benedictionem olei non perficiantur Sacramenta Confirmationis vel Extremæ Unctionis, incipiunt tamen fieri per illas ; quippe constituitur oleum in ratione materiæ validæ, sicut per formam Baptismi constituitur aqua in ratione materiæ Baptismi. Sicut ergo consecrans Eucharistiam debet esse in statu gratiæ, licet tunc Sacramentum non applicet ; quia nimirum ponit materiam proximam, quæ postea quando applicatur dat gratiam : ita etiam Episcopus consecrans Chrifti, ponit materiam Sacramenti, quæ postea dat gratiam ; etenim postea non datur gratia solum intuitu verborum vel unctionis, sed etiam intuitu Chrifti vel olei benedicti ; atque adeo intuitu benedictionis præteritæ : ergo Episcopus benedicens non minus sua actione concutit ad sanctificationem eorum qui unguuntur, quam Episcopus vel Presbyter ungens.

184. Disparitas inter Sacerdotem ungentem & Episcopum conficientem Chrifti.

Respondeo negando consequentiam ; quid enim clarius, quam Presbyterum ungentem conficere Sacramentum , quod proximè & per se sanctificat ; Episcopum verò benedicentem preparare dumtaxat materiam remotam, quæ non sanctificat, neque est pars Sacramenti, nisi quando novâ & distinctâ actione à Presbytero applicatur ? Quæ ergo similitudo inter aquam Baptismi, quæ per formam constituitur actualis pars Sacramenti , & oleum benedictum, quod fortè nunquam causabit gratiam defectu unctionis ? Certè perexigua.

Item inter consecratem Eucharistiam & benedicentem oleum.

Et minor, imò nulla, inter consecratem Eucharistiam, & benedicentem oleum ; nec enim ideo consecrans debet esse in statu gratiæ, quia Sacramentum applicatum est causativum gratiæ sanctificantis ; sed quia actu conficit Sacramentum, causans mora-

liter omnis gratiæ fontem, Corpus scilicet & Sanguinem Christi sub speciebus panis & vini.

Sequitur 6. patiformiter dicendum esse, cum DD. communiùs, de Clericis minorum Ordinum exercentibus in malo statu munia suorum Ordinum ; quemadmodum etiam de Subdiacono canente Epistolam, aut Diacono canente Evangelium & ministrante Sacerdoti ; quamquam oppositum de Clericis majorum Ordinum, de Diacono præsertim, non sit improbabile, cum hic ex sua ordinatione valde propinquè concurrat ad tremendum illud Sacrificium, etiam tenendo pedè calicis, & cum Sacerdote offerendo.

Nihilominus irreverentia non videtur excedere latitudinem peccati venialis ; quia isti verè non ministrant Sacramentum. Idque verum existimamus (secluso scandalo & contemptu) etsi sapiùs fieret ; quippe nec multiplicatio venialium, nec voluntas plura peccata venialia committendi, facit mortale, nisi objecta coalescant, quod hic non fit ; vel nisi imminet periculum proximum peccandi mortaliter, quod utique abesse potest.

Et ita intelligendus est D. Aug. Epist. 108. ad Seleucianam, ubi in fine sic ait : *Neque enim ea nobis dimitti volumus, quæ dimissa non debuit in Baptismo, sed illa utique, quæ humana fragilitati, quamvis parva, tam crebra subrepunt. Quæ si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt & oppriment, sicut unum aliquod grande peccatum, ad quod disponunt.* Etenim (juxta D. Gregor. parte 3. Past. ad mon. 34.) *Fit plerumque ut mens assueta malis levioribus, nec graviora perhorrescat, atque ad quamdam auctoritatem nequitia per culpas nutrita perveniat.* Teste siquidem Ecclesiastico cap. 19. v. 1. *Qui spernit modica, paulatim decider.* Unde D. Aug. verbis jam citatis subjungit : *Quid enim interest ad navis agium, utrum uno grandi fletu navis operiatur & obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta, impleat navem atque submergat ?*

Quod alijs verbis sic explicat lib. 50. Homil. Homil. ultima c. 8. (aliàs cap. 3.) *Quæ (peccata venialia) quamvis singula non lethali vulnere ferire sentiantur, sicut homicidium & adulterium, vel cetera huiusmodi, tamen omnia simul congregata, velut scabies quo plura sunt necant, & nostrum decus ita exterminant, ut ab illius sponsi speciosi formâ præ filijs hominum castissimis amplexibus separent, nisi medicamento quotidiana penitentia differantur.*

Non quod Sanctus Doctor velit, plura illa venialia per se esse mortalia secluso scandalo, contemptu & periculo gravioris peccati,

185. Non peccant mortaliter Clerici minorum Ordinum, nec Subdiaconus aut Diaconus ministrans.

Posito quòd peccent suprapositi venialiter & taliter solum delinquent sæpe repetendo.

186. Qualiter intelligendus sit D. Augustinus de repetitione actus venialiter peccaminosi.

S. Greg.

Ecl. 19.

peccati, ad quod sunt proxima dispositio: sed quia (ut loquitur Ser. 41. de Sanctis)

Idem. Licet illis peccatis occidat animam non credamus, ita tamen eam velut quibusdam pustulis & quasi horrenda scabie replentes deformem faciunt, ut eam ad amplexus illius sponsi caelestis aut vix aut cum grandi confusione permittant. Et ideo continuis orationibus & frequentibus ieiunijs & largioribus elemosinis, & praecipue per indulgentiam eorum, qui in nos peccant, assidue redimantur, ne forte simul collecta cumulum faciant, & demergant animam.

Demergant (inquam) nonne in infernum? Nequaquam; sed in ignem Purgatorij, de quo ibi agit Aug. addens: *Quid enim de istis peccatis a nobis redemptum non fuerit, illo igne purgandum est, de quo Apostolus dicit, quia in igne revelabitur. Et si cuius opus asserit, detrimentum patietur.*

Et sane si venialia multiplicata per se constituunt mortale, assignet aliquis certum numerum illorum peccatorum; alioquin semper erimus incerti an mortaliter peccemus, otiose v.g. mentiendo, imò semper peccabimus mortaliter, quia semper exponimus nos periculo mortaliter delinquendi, quae sunt haecenus inaudita. Itaque si semel aut bis cantare Euangelium in malo statu non est grave delictum, neque erit centesima vice, nisi (ut dixi) ratione scandali, aut certe periculi gravioris mali.

Cæterum Vasq. disp. 136. cap. 4. n. 45. dicit se non videre, quâ ratione, si nullum de hac re extet præceptum, venialis etiam peccati rei sint Diaconi & Subdiaconi, qui in peccato mortali ministrant. Neque ego video; nam omne peccatum (ut ibidem Vasq. notat) est transgressio legis.

Præterea (inquit) si alicujus peccati rei essent, mortalis culpæ reatum incurrerent; neque enim levis actio censeretur debet cantare solemniter Epistolam aut Euangelium; alioquin Diaconi & Subdiaconi suspensi aut excommunicati non peccarent mortaliter, nec consequenter incurrerent irregularitatem, si semel aut iterum solemniter fungantur suis munijs, quod est contra omnes.

187. Non videt Vasquez. cur Diaconus ministrans in mortali peccato venialiter, si nullam de illare extet præceptum. Non ictu tamen sentit, si alicujus peccati rei forent, mortalis culpæ reatum incurfuros.

183. Respondeo solemniter cantare Epistolam vel Euangelium esse materiam levem in ordine ad præceptum naturale religionis de non ministrando rem sacram in statu peccati mortalis, propter minorem sanctitatem, quam in se habet; hoc tamen non obstat, quin jure positivo possit graviter prohiberi. Neque enim omnem obligationem lex naturalis per se determinavit, sed hominibus data est potestas ut, ubi etiam nulla est obligatio naturalis, positivam sub

mortali imponant; magis, ut gravem superaddant levi præexistenti. Enimvero distractio voluntaria per longum tempus in recitatione officij non præcepta, est solum culpa venialis; quia continet levem irreverentiam contra sanctitatem illius actionis: equidem accedente præcepto humano fit materia gravis, sufficiens ad peccatum mortale.

Simile reperitur in peccatis factis in loco sacro, quæ quidem ex sanctitate loci contrahunt aliquam malitiam venialem sacrilegij, raro tamen mortalem, ubi specialis prohibitio legis Ecclesiasticæ non intervenit: propter quam utique placita secularia, & alia quæ referuntur in Cap. Decet de Immunitate Eccles. in 6. sacrilegia sunt mortalia vel venialia pro ratione materiæ in se consideratae antecedenter ad aliquam legem. Fieri autem potest, ut materia in se gravis, respectu diversarum legum gravis sit & levis, v.g. auditio Missæ est materia gravis respectu legis Ecclesiasticæ, quia multum conducit ad profectum spirituales uniuscujusque, qui est finis istius legis: & idem esset si in aliqua Religione talis auditio singulis diebus præciperetur. Porro si præcipiatur per legem civilem tantquam medium ad bonam gubernationem Reipublicæ, censetur materia levis, quia licet finis gravis sit, tamen illa auditio parum conducit ad ejus consecutionem. Quid si ergo & ipse finis esset levis?

Sic igitur in presenti solemniter cantare Euangelium vel Epistolam, ex se est materia sufficiens & capax gravis obligationis, tanquam principalis actus Ordinis Diaconatus aut Subdiaconatus; cumque plurimum conducatur ad finem legis Ecclesiasticæ suspensionis aut excommunicationis (ut consideranti liquet) dubio procul graviter delinquit Diaconus vel Subdiaconus exercens talem actum sibi per suspensionem vel excommunicationem prohibitum: è contra verò lex naturalis, cum solum respiciat sanctitatem actionis, dicit parvam esse irreverentiam actionem istam exercere in statu peccati mortalis, quia sanctitas ejus parva est in comparatione actionum sacramentalium, quæ sunt causæ efficaces gratiæ sanctificantis.

Objicies Primò: Graviter prohibetur omnibus Clericis ministrare in Ordinibus susceptis ante poenitentiam de peccatis gravioribus, c. ultimo de Temp. ordin. *Quæstrum est* (inquit Gregor. IX.) *de Sacerdotibus vel alijs Clericis, qui post reatum adulterij, periurij, homicidij vel falsi testimonij, bonum conscientia recta perdididerunt. Et infra Respon-*

189. Obiectio prima ex jure gravi ter inhibetur Clericis ministrare ante poenitentiam. Greg. IX.

Secl. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 11. 189

demus ... si non penituerint, monendi sunt, & sub interminatione divini iudicij obtestandi, ut in testimonium suae damnationis, in susceptis etiam Ordinibus non ministrent. Et cap. ultimo de Cohabitatione Clericorum, idem Pontifex ad eandem quaestionem sic respondet: *Verum est quilibet pro mortali peccato, quoad se ipsum constet esse suspensum &c.*

12m.

190.

Respondeo, Pontificem ibi specialiter talem ministracionem non prohibere (ut patet ex verbo monitionis) sed indicat solum obligationem naturalem non ministrandi; non quod in singulis actionibus singulorum Ordinum sit novum peccatum mortale (quis enim credit Acolythum portantem cereos, & Ostiarium aperientem ostia templi peccare mortaliter?) sed quod sit aliquod peccatum, & quidem grave ex genere suo, quod ob timorem divini iudicij sit vitandum; ne dum exteriùs profitemur sanctitatem, quam debemus habere & non habemus, nos ipsos coram Deo condemnemus, juxta illud Apostoli ad Rom. 2. v. 1. *In quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas: eadem enim agis, qua iudicaris.* Et infra v. 3. *Existimas autem hoc ò homo, qui iudicas eos, qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei?* Unde non dicit Pontifex eos ministrare in damnationem suam, sed in testimonium suae damnationis.

19m.

Fortè etiam (ut advertit Emin. Lugo disp. 8. n. 147.) in illis textibus sermo est non de singulis actionibus istorum Ordinum, sed de toto officio & exercitio, quod absque gravi peccato esse non poterat, quia juxta antiquos canones, qui nunc etiam ex parte observantur, ministri saltem altaris communicabant in Missa solemni de manu celebrantis, ut ex can. 9. Apostolorum & decreto Anacleti Papae & multis Auctoribus observat Suarez disp. 69. de Euch. sect. 3. §. Ad secundum.

18y.

Obijcies Secundò: Legimus Deum morte corporali punivisse Diaconum ministrantem in peccato mortali, Spec. Exempl. dist. 9. exempl. 110. ergo ministrando peccabat mortaliter.

191.

Obiectio secunda de Diacono in mortali ministrante punito.

Respondeo negando consequentiam Primò; quia Deus morte corporali potest punire peccatum veniale. Sic videtur punivisse Ozam 2. Reg. 6. eò quod tenuisset arcam, quoniam calcitrabant boves & declinaverunt eam. Quin imò iuste infligit mortem temporalem filijs innocentibus ob peccata parentum, Exodi 20. v. 5. *Ego sum Dominus Deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationem.* Pater in filio Davidis nato ex adulterio 2. Reg. 12. v. 14. *Verumtamen*

2. Reg. 6.

Exodi. 20.

2. Reg. 12.

quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc filius qui natus est tibi morte morietur.

Quanto potiori jure (& hæc sit secunda responsio) potuit Deus punire morte temporali peccatum luxuriæ præteritum, in quo Diaconus illè ministrabat? Equidem per illam impudentiam, licet non mortalem, demeruit remissionem, vel dilationem supplicij, quod jam meruerat.

192.

Non peccat mortaliter in malo statu pradicant,

Petes, quid dicendum sit de concionante in statu peccati mortalis? Responsio plana est ex jam dictis de Diacono & Subdiacono. Si tamen peccatum sit publicum, natum est exinde sequi grave scandalum in populo, adeoque gravis culpa in ejusmodi concionatore. Ita quidam recens Auctor.

Sed cupio doceri, quod sit illud scandalum, quod præcisè oritur ex concione hominis peccatoris: vel enim est temerarium iudicium, quo populus iudicat concionatorem dicere & non facere; quis autem credat iudicium temerarium, quo iudicatur res luce meridiana clarior? vel est fornicatio v. g. aut aliud peccatum, ad quod auditores inducuntur exemplo concionatoris; & hoc non oritur præcisè ex concione, sed ex mala vita præcedente omnibus cognita; vel certè foret non fructificatio in populo: & quis nescit concionatorem pium & sanctum quandoque nullum aut parvum fructum facere, etiam aliquando suâ culpâ, v. g. propter ridicula, quae miscet verbo Dei? nemo tamen propterea arguit ipsum mortalis scandalum.

Non apparet qualiter promittit ex scandalo dato mortaliter peccet

Non video ergo quæ sit illa ruina spiritualis proximi tam gravis, quæ nata est sequi ex tali concione, nisi fortè contemptus formalis verbi Dei, qui ordinariè non intervenit; sed potius admiratio & iusta indignatio contra huiusmodi concionatorem, ut qui priùs deberet facere quàm docere, exemplo Christi qui cepit facere & docere, audeat publicè docere & dicere, quæ in conspectu totius populi non observat.

193.

Ut ut sit de scandalo, quod ordinariè natum est sequi, haud dubito, quin aliquando ex huiusmodi concionibus, aut certè vita concionatoris, grave possit generari scandalum, apud hæreticos maxime & infideles, qui iudicant populum cum Sacerdote; juxta communem versum: *Regis ad exemplum totus componitur orbis.* Vilipendunt quoque & derisui habent Christianam Religionem, falsam existimantes ejus doctrinam, cui concionator non solum non conformiter, sed multum difformiter vivit.

Propter hæc & similia meritò D. Aug. lib. 2. contra Epist. Parm. cap. 10. (&

habetur can. *Omnia* 1. q. 1. *Omnia* (inquit) *Sacramenta* cum obfint indignè tractantibus, profunt tamen per eos dignè fumentibus: sicut & verbum Dei. Vnde dictum est: *que dicunt facite, que autem faciunt, nolite facere*. Ubi annumerat concionatores ministris Sacramentorū; quia tamen Sacramenta majorem continent sanctitatem, quàm conciones, quæ solùm remotè disponunt hominem ad veram gratiam sanctificantem; hinc fit ut ministri Sacramentorum ad id specialiter consecrati peccent mortaliter administrando Sacramenta in malo statu; concionatores autem concionando solùm venialiter per se loquendo.

Et sanè non minùs peccat minister Sacramentorum ministrando indignis, quàm ministrando indignè. Pro quo pono hanc conclusionem.

CONCLUSIO XII.

Ministrans indigno quodcumque Sacramentum, peccat mortali sacrilegio, & sæpe scandalo, nisi iusta causa excuset.

194. **P**er indignum intellige eum, qui quidem suscipit verum Sacramentum, sed non gratiam Sacramentalem propter indispositionem. Probatur autem prima pars conclusionis ex Scriptura Matth. 7. v. 6. *Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, & conversi dirupant vos.*

Ratio Conclusionis.
Ratio est: quia ministri Sacramentorum sunt dispensatores mysteriorum Dei, teste Apoft. 1. Corint. 4. v. 1. *Sic vos existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei*. Et addit: *Hic iam queritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniat*. Porro fidelitas dispensatoris in hoc maxime elucet, quòd dispense res Domini sui juxta ejus voluntatem, id est, sic ut habeant effectum, ad quem à Domino ordinatæ sunt. Alioquin & facit injuriam Domino, & rei quam malè dispense.

Quemadmodum ergo suscipiens Sacramentum indignè (ut dicemus sectione sequenti) peccat graviter contra Religionem, quia facit contra reverentiam debitam, impediens effectum Sacramenti; ita etiam indigno Sacramentum ministrans. Quod graphice expressit D. Chrysof. Homilia 60. ad populum Antiochenum his

verbis: *Inhumanus accedat nemo* (loquitur s. Chrysof. de Sacramento Eucharistiæ; eadem autem est ratio de alijs Sacramentis viworum & mortuorum respectivè ad suam dispositionem) *nemo crudelis & immisericors, nemo prorsus immundus*. Hac ad communicantes dico, & ad vos ministrantes. Nam & ad vos sermonem convertere necessarium est, ut multo cum studio hac dona distribuatis. Non parva vobis imminet ultio, si quemquam, illius culpa conscij, huius mensæ participem esse concedatis: sanguis eius de manibus vestris exquiratur, sive quis dux militiæ sit, sive Prefectus, sive Princeps diademate coronatus, indignè autem accedat, prohibe, maiorem illo potestatem habes. Propterea vos Deus hoc insignivit honore, ut talia discernatis.

Profectò si Sacerdos graviter peccat contra reverentiam debitam Sacramento, & contra officium suum, hostiam sacram v.g. projiciendo in terram, pedibus conculcando &c. quidni etiam porrigendo indigno, qui non est nisi fœda cloaca omnium fordidum? *Sepulchrum patens* (inquit Psalm. 5. v. 11.) *est guttur eorum*.

Quod attinet secundam partem conclusionis, scilicet peccatum scandali, noli de eo dubitare quando indignus, non paratus suscipere Sacramentum, positivè invitatur, ut in tali statu suscipiat: scandalum quippe activum nihil est aliud, quàm dictum vel factum minus rectum, præbens occasionem proximo peccati.

Dixi: *in tali statu*; quia non videtur illicitum generaliter omnes invitare ad susceptionem Sacramentorum, quamvis prævideatur aliquis indignè accessurus; siquidem non invitatur ut in malo statu suscipiat, sed ut dignè se disponat sicut potest & debet, ac ita dispositus accedat.

Exemplum habemus in Christo, qui omnes Apostolos invitavit ad Eucharistiam illis verbis: *Accipite & comedite: Bibite ex eo omnes*, cum tamen optimè nosset Judam accepturum in malo statu.

De quo ergo hic disputatur, est, an simpliciter ministrans Sacramentum indigno petenti semper peccet peccato scandali. Ratio pro parte affirmativa sit: quia semper formaliter cooperatur peccato indignæ susceptionis; debuit siquidem hic & nunc (ut suppono) peccatum illud impedire; ergo omissione minùs recta est causa ruinæ proximi.

Et quidem admissio gratis (de quo hic non disputo) actum externum malum superaddere novam malitiam formalem actui interiori, non dubito de veritate. Quia tamen contrarium probabile est & magis commune.

commune, videlicet actum exteriorem per se loquendo non augere malitiam voluntatis internæ, ideo teneo dari posse casum, rarissimum licet, in quo ministrans indigno non peccet peccato scandalis; ideoque in conclusione notanter posui *ly sape*. Casus autem est, quando proximus ita paratus est accipere Sacramentum, ut mala ejus voluntas propter meum ministerium hand muretur ex inefficaci in efficacem, neque magis intendatur aut diutius continuetur.

Enimvero in his circumstantiis, quæ rarissime occurrunt, non video, licet etiam accederet positiva invitatio; non apparet (inquam) cur ministrans tali indigno debeat dici peccare peccato scandalis, quandoquidem ex tali ministerio aut etiam invitatione, nullum proximo sequatur spirituale detrimentum.

Objicies Primò: Communi calculo Doctorum reus est peccati mortalis scandalis, qui à maleficio, quantumvis parato; petit ut maleficio maleficio tollat: cujus ratio redditur, quod maleficus id justè exequi nequeat; & quantumvis paratus esset, hoc tamen numero peccatum ipso non petente nequaquam perpetraret; & licet voluntatem perpetrandi haberet, non exequeretur, nisi hic induceret; quæ omnia locum habent in casu proposito.

Respondeo: supponit quidem communis sententia talem peccare, sed peccato malefici, utpote qui positivè illud vult; secus peccato scandalis. Vel si aliqui sint, qui expressè asserant peccatum scandalis, dico intelligi debere, ut aliquid probent, fuisse locutos in opinione; quæ actui externo tribuit specialem malitiam; aut certè non in circumstantiis à nobis supra requisitis; quæ, quia vix (ut dixi) simul omnes reperiuntur, ideo fortassis generaliter admittunt malitiam scandalis in tali invitatione.

Idem dicendum judico juxta principia posita de illo, qui induceret meretricem publicam jam omnimodè paratam ad fornicandum, ut peccet secum vel cum tertio similiter parato.

Objicies Secundò: si duo essent ad pugnam parati, non possem sine peccato contra charitatem illis subministrare instrumenta, vel hortari ad pugnam externam.

Respondeo: sine peccato proprio scandalis, nego; sine alio peccato contra charitatem, concedo. Et assigno disparitatem, quia per pugnam externam infertur nocuum corpus alteri vel utrique parti, quod charitas dicat removendum, quan-

tum commodè fieri potest; in alijs autem casibus non infertur nisi nocuum spirituale, quod totum illatum est ante meam inductionem.

Objicies Tertio: Nemo sine peccato potest stultum provocare ad fornicationem externam. Respondeo rursus cum distinctione: sine peccato scandalis, nego; absque peccato fornicationis, concedo; quippe provocanti fornicatio stulti est voluntaria, adeoque peccaminosa; propter affectum internum; qui quoniam in stulto non invenitur, voluntarius scilicet & liber, hinc fornicatio non est ipsi formaliter mala.

Insuper: Ergo saltem qui sine voluntate actus exterioris præberet amenti occasionem aliquam peccati, nullum incurreret reatum; etiam dum abest omnis justa causa ponendi talem occasionem.

Respondeo iterum distinguendo consequens: reatum peccati venialis, nego; ad minus enim erit actus otiosus: reatum culpæ mortalis, concedo totum; dummodò peccatum externum non vergat in detrimentum corporale aut spirituale tertij, quod ex charitate teneor avertere; quantum commodè possum.

Quæ ratione fortassis dici posset, omne peccatum externum esse vitandum & impediendum, nisi incommodum consequens excuset; etenim aliqua fit irreverentia legillatori per transgressionem, etiam dum taxat materiale; suæ legis; illa tamen irreverentia non tanta est, ut sub mortali obligetur quis eam impedire, prout alibi dicitur. Quin sæpissimè justa se offert causa non solum permittendi peccatum materiale, verum etiam formale.

Et ideo in conclusione addidi illam restrictionem: *Nisi iusta causa excuset*; hæc si quidem facit; ut ministrans indigno Sacramentum non ita censetur cooperari peccato ipsius, quam bene illud permittere. Porro permissionem peccati alieni in quàm plurimis occurrentiis licitam esse nemo, qui vel à limite Theologiam salutavit, ignorare potest; in omni quippe materia morali hujusmodi casus se præsentant.

Ratio autem in præsentis casu est, quia tota malitia hujus ministerij oritur ex perverta voluntate suscipientis; siquidem posset dignè suscipere, vel saltem non indignè, si veller. Sicut ergo (ut seæ sequenti patebit) aliquo casu licet petere Sacramentum ab indigno ministro, quando digna ministratio pendet à libera voluntate ipsius; simili ratione etiam interdum licitum est ministrare indigno.

199.
Objectio
tertia de
provocante
stultum ad
fornicationem.
Responso.

200.
Præbens
amenti sine
voluntate
actus exte-
rioris occa-
sionem pec-
cati, non
peccabit
mortaliter
peccato
scandalis.

201.
Licet ali-
quando mi-
nistrare Sa-
cramentum
indigno.

Casus, in
quo mini-
strans indi-
gno Sacra-
mentum
non peccet
peccato
scandalis.

197.
Objectio
prima de
petente à
maleficio
quantum-
vis parato
ut malefi-
cium male-
ficio tollat.

Responso.

198.
Objectio se-
cunda de
duobus ad
pugnam pa-
ratis, qui-
bus ne-
queat sub-
ministrari
instrumenta.
Responso.

Et

Magis incumbit Ministro impedire indignam susceptionem, quam suscipienti indignam ministracionem; hinc tamen solum sequitur, quod requiratur major causa ut ministraretur indigno, quam ut ab indigno recipiatur. Sanè etsi nulla assignari posset ratio à priori hujus nostræ restrictionis, sufficientissimè ostendit exemplum Christi ministrantis Judæ indigno Sacramento Eucharistiæ, malitiam ab hoc actu esse separabilem. Hinc erit

CONCLUSIO XIII.

Publicè indignus, etiam publicè; occultè indignus non nisi occultè est repellendus à Sacramento, ad quod quilibet jus habet, puta à Sacramento Eucharistiæ.

202. **I**n Rituale Romanum Tit. de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, ibi: *Fideles omnes ad sacram Communionem admittendi sunt, exceptis ijs, qui iusta ratione prohibentur. Arcendi autem sunt publicè indigni, quales sunt excommunicati, interdicti, manifesti, infames, ut meretrices, concubinarij, fornicatores, magi, sortilegi, blasphemi, & alij eius generis publici peccatores, nisi de eorum penitentia & emendatione constet, & publico scandalo prius satisfecerint. Ergo publicæ meretrici, de cujus conversione non constat, nequit Eucharistiæ publicè ministrari.*

Publicæ meretrici, de cujus conversione non constat, nequit Eucharistiæ publicè ministrari.

Occultos verò peccatores (prosequitur Rituale) si occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat, non autem si publicè petant, & sine scandalo ipsos præterire nequeat. Hæc est communis sententia, sed explicatu satis difficilis. Ut autem faciliùs & clariùs intelligatur,

203. **O**mnes habent jus petendi Sacramenta Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ, Pœnitentiæ & Extremæ Unctionis; petendi (inquam) à Pastore animarum suarum tamquam pascua sibi debita ex institutione Christi; cum hac tamen diveritate, quod Pastor possit & debeat magis exactè investigare dignitatem vel indignitatem petentis in Sacramento Pœnitentiæ; tum quia valor absolutionis pendet

à dispositione pœnitentis; tum quia in illo Sacramento est iudex, cujus est inquirere merita aut demerita causæ, ne proferat sententiam injustam.

Similiter ad ministrandum Baptismum adultis non sufficit, quod Pastor ignoret indispositionem petentis; sed tenetur positivè inquirere & examinare fidem, aliasque dispositiones illius, nisi fortè communiter ab omnibus haberetur dispositus. In Eucharistiæ, Confirmationis & Extremæ Unctionis præsumitur quis bonus, nisi constet contrarium. Excipe communionem primam parvulorum aut rudium, circa quam investiganda est à Parocho, sive Catechista, sive Confessorio sufficientia instructio. De Ordine & Matrimonio dicam conclusione sequenti.

Nota secundò ex Suario de Euch. disp. 67. sect. 1. in fine, præceptum negandi Sacramentum indigno non esse simpliciter negativum; cum enim sit præceptum naturale, nullo casu licitum esset Sacramentum dare peccatori; obligat quippe præceptum naturale negativum semper & pro semper; constat autem exemplo Christi aliquando esse licitum.

Reducendum igitur est ad affirmativum prudenter & fideliter dispensandi mysteria Dei: quod formaliter sumptum (ut sic dicam) semper servandum est, quotiescumque aliquod Sacramentum dispensatur. Et hinc fit ut, si commode possit, debeat indigno denegari, non tamen semper cum quocumque incommodo & sine ulla exceptione.

His prænotatis, haud equidem efficacius probatur secunda pars conclusionis, quæ sola habet difficultatem, quàm ex communi usu & praxi totius Ecclesiæ, quæ præcipue fundatur in factò Christi communicantis in ultima coena Judam Iscariotem, quem probè noverat esse in statu peccati mortalis.

Verum quidem est, non semper quocumque particulare factum Christi trahendum esse in consequentiam: attamen cum Christus ibi Eucharistiam instituerit, præcipiens Apostolis ut hoc facerent quod ipsum viderant fecisse, quis non prudenter judicet etiam distributionem hujus Sacramenti ibidem à se factam in exemplum proposuisse, quod tota postmodum Ecclesiæ imitaretur?

Profectò parum verosimile est Christum Ecclesiam suam à principio usque modò in tanto errore reliquisse, si verus error est, & non potiùs voluntas Christi Domini, qui Apostolos eorumque successores dispensatores

Ad ministrandum Baptismum non sufficit, quod pastor ignoret indispositionem petentis.

204. Præceptum negandi Sacramentum indigno non est simpliciter negativum. Ita Suarius.

205. Indigno non potest ministrari Sacramentum non probatur efficacius, quàm ex communi usu Ecclesiæ in factò Christo.

tores constituit suorum Sacramentorum, seu honorum communium Ecclesiae. Optime autem dispensator administrat res Domini sui, quando eas distribuit juxta ipsius voluntatem: & aliunde (ut dixi notabili secundo) hoc praecipuum non est aliud, quam prudenter & fideliter dispensandi mysteria Dei.

205. Addunt aliqui praecipuum Ecclesiae, quod habetur cap. 3. 6. q. 2. *Placuit, ut si quando Episcopus dicit aliquem sibi soli proprium crimen fuisse confessum, atque ille neget, non putet ad iniuriam suam Episcopus pertinere, quod illi soli non creditur. Et si scrupulo propria conscientiae se dicit neganti nolle communicare, quamvis excommunicato non communicaverit suis Episcopus, eidem Episcopo ab alijs non communicetur Episcopis &c.* Ita Concil. Africanum cap. 99. & 100. Idem dicitur cap. 2. eadem causa & quaestione.

Verum in his capitibus (praeterquam quod sint Concilij particularis) non agitur de administrando Sacramento, sed de communicatione debita excommunicatis, ad quam denegandam oportet excommunicationem esse publicam. Hinc tamen non recte inferitur, talem communicationem deberi, in qua Sacramento & Christo specialiter fit injuria, sed illa solum, quae salvo cuiusque jure fieri potest. Unde ut peccatori negetur Sacramentum, impertinens est excommunicatio aut non excommunicatio, dummodò certò constet de peccato commisso & non remisso.

207. Indubie Ecclesia non potuit nec voluit id praecipere, nisi aliunde constet de honestate illius actionis in istis circumstantijs, quam aliqui probant ex eo, quod Sacramentum institutum sit in utilitatem hominum; ergo inquirunt praeferenda est utilitas sume & conservatio ejus fame obligationi Religionis de dignè tractando Sacramento; sicut supra diximus posse peccatorem licite baptizare infantem moribundum, quia non censetur indignè ministrare Sacramentum ob instantem necessitatē parvuli periclitantis, in cujus remediū Baptismus institutus est à Christo.

Nec ex eo, quod Sacramentum institutum sit in utilitatem hominum.

Quamvis ergo majus sit Religionis praecipuum, quam Justitiae, & ideo videatur minor ratio habenda de fama proximi conservanda, quam de tractando indignè Sacramento: illa tamen regula hinc non habet locum, quia reverè non concurrunt duo praecipua, sed unum solum de non infamando proximo: praecipuum quippe Religionis non est negandi Sacramentum indigno, sed solum non dandi indigno absque justa necessitate qualis intervenit in hoc casu. Hinc illi.

208. Sed hoc est quod quaeritur, videlicet an

hic possit intervenire justa necessitas, & antalis sit infamia proximi. Unde melius dixissent, praecipuum quidem Religionis majus esse, quia Religio est perfectior & nobilior virtus; obligationem tamen justitiae quandoque praeponderare, puta in casu communiter recepto, quando habens votum castitatis corrumpit virginem ignaram voti sub spe Matrimonij; tenetur enim eam ducere ex virtute Justitiae; non obstante priori obligatione ex Religione. Et ratio suo loco redditur: quia materia obnoxia obligationi Justitiae est incapax obligationis voti sibi repugnantis; quia Deus non vult sibi offerri de alienis bonis, nec vult colicum injuria proximi.

An obligatio Justitiae aliquando praeponderet praecipuo Religio- nis?

Sed haec quoque ratio non modicam patitur difficultatem (ut suo loco patebit) ubi enim revelatum est Deum cedere juri suo jam acquisito per votum, propter damnum proximo per injuriam à vovente illatum? Numquid qui sponsalia contraxit cum Catharina, liberatur ab obligatione sua, quia postea Elisabetham corrumpit sub spe Matrimonij? Quis asserat? An forte Deus minus jus acquisivit ex promissione sibi facta sub conditione sanitatis conferendae, eam jam restituta, quam prima sponsa ex simplicibus sponsalibus? Unde ergo constat cedere juri suo?

An Deus cedat suo juri acquisito per votum, propter damnum à vovente tertio illatum?

Cum igitur in multis casibus (unus sit, ad evitandum damnum in bonis temporalibus) liceat revelare peccatum proximi; & cum debeam revelare, si aliquis petat hostiam sacram ut pedibus eam conculet; quid obstat quò minus possim & debeam proximum infamare ad praevendam injuriam & irreverentiam quae fit Sacramento, & Deo per indignam Sacramenti susceptionem?

209.

Respondent: quia Deus cedit juri suo, Sed unde hoc constat? Ex ejus (inquiunt) facto. Bene, optimè. An igitur qui hodie cedit juri suo quod habet ad proprium honorem, volens colaphis caedi, etiam crastinà die impunè caeditur?

An rectè colligatur ex facto Christi, ipsum cessisse absolute suo juri?

Deinde interrogo: Judas sumendo indignè Eucharistiam, nullam irrogavit injuriam Christo & ejus Sacramento? Quomodo ergo peccavit? Si peccavit (de quo nemo dubitare potest) quomodo Christus cessit juri suo?

Respondeo: cessit juri suo (si ita loqui placeat) non quod habebat, ne Judas in statu peccati mortalis Eucharistiam susceperet; nec enim Christus voluit aut invitavit Judam, ut acciperet in malo statu; sed ut dignè se disponeret, sicuti per gratiam Dei poterat, & sic eaderet de

Bb isto

isto pane & de calice biberet. Quo ergo jure cessit? Illo utique, quod habebat ne minister Judæ indigno Sacramentum distribueret; nam hoc Christus volens fecit. Facto ergo suo ostendit ministrum in aliquo casu sine irreverentia posse Sacramentum indigno ministrare.

210. Equidem licere Sacramentum tradere ad conculcandum aut conspuendum, nullo suo exemplo Christus demonstravit. Rationem disparitatis dat Lugo disp. 8. num. 179. quia conculcatio; & similes actiones sunt inhonorationes positivæ, adeoque cum infamia etiam injusti aggressoris debent impediri, non minus quam injustum damnum proximi in bonis vitæ, famæ aut fortunæ: indigna verò sumptio solum est irreverentia negativa, sive non exhibitio omnis cultus debiti, sicut collocatio sacræ hostiæ in capsula chartacea, vel in corporali sordido.

Et sicut magna est differentia in materia justitiæ inter eum, qui non solvit, quod debet; & eum, qui positivè aufert vel vult auferre, quod habeo: primum siquidem nequeo privatâ auctoritate per vim compellere ad solutionem; secundum possum vi compellere, etiam occidendo; si opus fuerit: ita quoque in casu præsentis teneor impedire, etiam cum infamia invaloris, ne dicam ejus occisione, positivam contumeliam sive ablationem honoris divini; secus quamcumque inhonorationem, sive non redditionem cultus debiti, quæ quodammodo reperitur in omni peccato mortali; quippe contemptus aliquis est, virtualis saltem, transgredi legem in conspectu legislatoris.

Porro læsio honoris divini, quæ fit per indignam susceptionem Eucharistiæ aut alterius Sacramenti, in eo solum videtur consistere, quod aliquis peccet peccato sacrilegij majori vel minori pro dignitate rei sacræ, quam indebitè tractat. Quis autem dicat licitum esse proximum infamare, ut quodcumque ejus peccatum mortale, etiam sacrilegij, impediatur? Nam si possum, cur non teneor? quæ certè obligatio esset intolerabilis.

Aliud fortassis esset (inquit Emin. num. 179. in fine) si quisquam vellet indignè suscipere ad inhonorandum positivè Sacramentum, & significandum contemptum per illam indignam susceptionem: tunc enim jam videretur similis ei, qui acciperet ad conculcandum; atque ideo posset fortasse repelli, etiam cum infamia.

Et verò existimas, quia erit extra positum discrepantia, quam assignat D. Bo-

naventura 4. dist. 9. art. 2. q. 4.? Sanè arbitror eam rei elucidandæ apprime fore congruam. Sed quæ ista? Ad illud (inquit) quod objicitur de medicina (quam medicus sine mortali non potest dare ægrotis, si sciat ipsum de ea moriturum) & de illo qui projicit (corpus Domini in latrinam) patet responsio: quia ipse (ministrans indigno) non dat (sicuti in casibus objectis) sed reddit ut alienum. Dicendum autem (secundum eundem Seraphicum Doctorem ibidem) quod Dominus prohibet ut non dent, id est, non offerant, non quin reddant. Et ita dicitur Matth. 7. v. 6. Nolite dare sanctum canibus, non autem: nolite reddere.

Si dicas: Canes; id est peccatores, non habent jus ad Sacramentum. Respondeo cum S. Bonav. supra: Ad illud quod objicitur de occulto (qui repellit debet, quando occultè petit) dicendum quod peccator indignus est, & in veritate non habet jus; habet tamen jus secundum iudicium Ecclesiæ; quia non constat de peccato. Et ideo quando operatur secundum veritatem & iudicium suum, non tenetur dare; quando secundum iudicium Ecclesiæ, tenetur.

Ex quo colligo responsum ad regulam juris cap. Qui scandalizaverit de Regulis Juris: Vitius scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquatur. Nam, præterquam quod jus loquatur de veritate bonæ vitæ, veritas in præsentis non deferitur; quia in foro Ecclesiæ, in quo petit, dignus est.

Planè conveniens erat Christum ita instituire Sacramentum; utique signum pacis in factis aut fieri, ut ex ejus administratione non esset nata frequenter sequi turbatio tam ex parte suscipientium, quam ministrorum, & consequenter ipsius Sacramenti, quæ indubiè sequeretur, si occultus peccator publicè posset repelli: facile quippe peccator infamaretur quos vellent, fingendo peccatum, ubi non esset; & è contrario fideles sæpe formidare & timere possent ne à ministris infamarentur, & ex illo metu, quamvis fortè non satis aliquando fundatos, susceptionem Sacramenti cum præjudicio salutis amittere.

Ceterùm priusquam respondeam ad principalem objectionem; Notò publicum esse peccatorem, cui sine nova infamia potest Sacramentum negari. Talis est, cujus delictum absolute est publicum evidentiâ juris, id est, per sententiam; vel facti, hoc est, quando ita multis & talibus notum est, ut nullâ tergiversatione possit cæleri. Docet autem Suarez de Euch. disp. 67. sec. 5. conclus. 3. in his circumstantijs debere negari Sacramentum, etiam si peccatum non sit notum illis, in quorum præsentia petitur.

Ratio

Differentia inter conculcationem & indignam sumptionem Eucharistiæ.
Lugo.

In quo consistat læsio honoris divini, quæ fit per indignam susceptionem Eucharistiæ.
Lugo.

Quid dicendum, si quis vellet indignè suscipere ad inhonorandum.
Lugo.

211.
S. Bonaventura.

Idem
Quæritur
peccator
habet jus
ad Eucharisti-
am.

Responsio
ad regulam
juris: Vitius
scandalum
nasci etc.

212.
Quis sup-
pliciter pec-
cator.

Sententia
Suarez de
negando
Sacramen-
to publico
peccato.

Ratio ejus est: quia talis absolute in omni loco, etiam ubi crimen ejus nondum est publicatum, amittit jus ad famam suam, consequenter jus petendi Sacramentum cum obligatione ad dandum: neque verum est eum per rejectionem incurrere novam infamiam; sed cum jam publice infamis sit, sicut prius delictum sive notitia ejus extenditur ad aliquos, qui per accidens illud ignorabant, ita etiam prior infamia.

Et quamvis per se loquendo esset contra charitatem in loco remoto delictum publicare; non tamen quando periclitatur reverentia debita Sacramento, aut alia justa adest ratio. Sibi ergo imputare debet, qui inique se ingerit, & est causa gravissimi Sacrilegij, si etiam facto perdat famam, ubi jure eam amiserat; præsertim quando morale periculum est, ut paulò post adstantes deveniant in notitiam delicti, quod nunc ignorant. Quòd si locus iste adeò remotus est, ut moraliter loquendo nunquam delictum inibi sit publicandum, non solum contra charitatem, sed etiam contra justitiam erit (ut plurimi volunt) ejusmodi delictum reterege; & per consequens repelli non posset, si publice petat Sacramentum.

213.
Sententiam Suarez sequitur Dicastillo qui & docent negari posse Sacramentum, etiam si delictum absolute non sit publicum, modo illi norint, eorum quibus Sacramentum petitur.

Hanc sententiam sequitur Dicastillo disp. 3. n. 287. Qui ibidem n. sequenti cum Suario supra conclus. 1. asserit, negari posse Sacramentum, etiam si delictum absolute non sit publicum, modo illi norint, eorum quibus Sacramentum petitur. Ratio patet ex dictis; quia ibi ex denegatione nulla sequitur infamia: si tamen aliqui adsint qui ignorent, non erit deneganda; quia delictum absolute est occultum.

Quod limitat Dicastillo num. 289. nisi unus aut alter solum adesset vir prudens & timorata conscientia; qui rem occultè servabit; tunc quippe videtur præponderare irreverentia inferenda Sacramento, conservationi famæ. Nam in probabili latè sententiâ revelatio peccati in tali casu non est notabilis jactura famæ; ita ut uni aut alteri prudenti & secreto possint revelari defectus sine mortali in genere detractionis, etiam absque rationabili causa. Cur ergo non liceat ad evitandam irreverentiam Sacramenti, maxime si inde prudenter speretur respicientia peccatoris?

Quis sit occultus peccator.

Ex his facile deducitur quis sit occultus peccator, videlicet cui non potest negari Sacramentum sine notabili infamia, quæ sufficiat ad mortale peccatum. Similiter quid sit publice vel occultè petere Sacramentum, videlicet quando sic petitur, ut possit vel non possit negari, quod peti-

tur, absque gravi jactura famæ petentis.

Venio ad objectionem, quæ in multis alijs materijs moralibus occurrit, estque istiusmodi: Nullo casu licet cooperari alterius peccato; atqui ministrans indigno cooperatur ejus peccato; ergo &c.

214.
Obiectio principalis.

Respondeo distinguendo majorem: Non licet cooperari formaliter sive positivè, concedo; materialiter sive potius permittivè, nego. Similiter respondeo ad minorem: ministrans cooperatur formaliter peccato indignè suscipientis, nego; materialiter, sive potius permittit peccatum, concedo. Quis autem ignorat permissionem peccati frequenter nullum esse peccatum? longior sim, si velim hæc omnes casus referre & explicare, cum omnium eadem sit ratio.

Solutio.

Sed contra: hæc responsio petit principium; nam hoc est quod inquitur, quare nimirum actio ministrantis non sit proxima & formalis cooperatio ad indignam sumptionem, quæ hæc & nunc sine illa actione non poneretur; & æqualiter ex illa sequitur, sive extet rationabilis causa illam exercendi, sive non.

215.
Cur actio ministrantis non sit proxima & formalis cooperatio ad indignam sumptionem?

Respondeo, concursus physicus semper esse eundem; attamen morale diversum. Etenim existente justâ causâ non censetur malitia indignæ sumptionis, quæ per accidens conjungitur ministerio sacramentali per se bono & laudabili, moraliter interpretativè voluntaria; secus, quando sine ullo incommodo possum illam impedire. Quin etiam tunc, quando scilicet omnis abest justâ causa, physicè & directè est voluntaria indebita administratio Sacramenti; quoniam rationabiliter Dominus exigit à dispensatore, ne sine causâ bona sua distribuat indignis.

Contra: hæc rursus supponitur quod est probandum, videlicet administrationem Sacramenti posse esse debitam, quandoquidem sit cooperatio proxima ad peccatum.

216.

Respondeo ergo iterum, ministerium Sacramenti non esse cooperationem ad actionem, quæ hæc & nunc absque peccato suscipientis fieri non potest, sed ipsum est actio bona, vel distincta, ut in Eucharistia; vel eadem, ut in cæteris Sacramentis, quæ inficitur à sola mala voluntate recipientis, cujus minister neque est causa physica (ut patet) neque moralis suadendo, petendo, imperando aut non impediendo sine justâ causa; imò nec potest impedire, nisi fortè continuationem ejus. Unde vel tota malitia est posita ante actionem Sacerdotis, vel si aliqua restat ponenda, v. g. continuatio malæ voluntatis, sive in E. cha. d. glutini,

Ministerium Sacramenti est actio bona.

hostiæ, tota quanta est pendet à libera voluntate suscipientis, qui potest & debet conteri de peccato commisso, ne indignè fumendo reatum suum sacrilegij continuet.

217. Tam rustici, qui in bello injusto avehunt spolia ex metu mortis, quam mancipia Christiana, quæ in navibus Turcarum remigant, exultant à peccato cooperationis.

Simile sit in rusticis, qui in bello injusto avehunt spolia ex metu mortis, & in mancipijs Christianis, quæ in navibus Turcarum remigant. Tam rusticos, quam mancipia communis sententia excusat à peccato cooperationis: siquidem circumstantia mortis facit, ut actio indifferens, quæ aliàs esset moralis & formalis cooperatio, solum sit materialis, sive permissio injusti damni; ita ut opus illud non sit malum prout procedit à voluntate ejus qui coactè agit, sed tantum ut subest directioni cogentis & utentis eo ad malum finem. Si enim fur non tenetur rem furtivam cum gravi suo incommodo restituere; quidni innocens licitè faciat actionem indifferenter, ex qua prævidet securum damnum proximi, si non potest eam omittere sine periculo mortis?

Non licent actiones intrinsecè malæ, etiam ad evadendam mortem.

Dico signanter actionem indifferenter; quia sicut fornicatio ob intrinsecam suam malitiam non licet, etiam ad evadendam mortem; sic nec aliæ actiones intrinsecè malæ contra præceptum naturale negativum. Ideoque illicitum est mancipijs Christianis dirigere naves, explodere tormenta &c. similiter rusticis perfringere aut incendere domum &c. quia hæc intrinsecè mala sunt, utpote directæ & propinqua oppugnatio ac læsio innocentis.

Ex quo pater doctrinam hanc non aperire viam cuiusque cooperationi ad actum pravum, ut putat Suarez de Censuris disp. 21. sect. 2. n. 60. ubi tenet sententiam contrariam. Pro qua

218. Objectio 1.

Obijetur Primò: Ergo etiam erit licitum deferre ignem, quo alij volunt domum alicujus incendere. Similiter ædificare templum idolo, aut conficere ipsum idolum.

Responsio.

Respondeo concedendo totum, nisi talis ædificatio aut consecratio sit implicita protestatio falsæ fidei, quæ est intrinsecè mala, ut docetur in materia de Fide.

219. Objectio 2. Responsio.

Obijetur Secundò: Ergo datur bellum utrimque justum pro eadem re. Respondeo negando consequentiam; quia remiges illi non pugnant nisi materialiter, hoc est, remigando defendunt vitam suam: pugna namque formalis dicit actionem directè & immediatè damnificativam sive oppugnativam, qualis non est illa remigatio, quæ nullum infert damnum, nisi quatenus subest voluntati ejus, qui

navem dirigit aut tormenta explodit.

Petes: quo ergo jure illi, qui oppugnantur, tales occidant? Respondeo jure defendendi propriam vitam, vel repetendi res sibi debitas, aut vindicandi injuriam illatam, ad quæ per accidens se habet occisio illorum remigum. Quemadmodum justè oppugnans civitatem potest evertere turrim cum morte innocentium inclusorum; & sicut pueri vel amentes possunt occidi, si aliquem invadant per se vel alium, qui illis utitur ad sui protectionem, etiam si non peccent formaliter.

Quamquam enim tales remiges per se non pugnent, sunt tamen quasi instrumentum, saltem remotum, formaliter pugnantis; adeoque sicuti hic licitè occiditur jure belli, ita & illud eodem jure licet destruere.

Obijetur tertio: Qui ex officio tenetur bona civium defendere ab injurijs aliorum, peccat si metu mortis apponat scalas domui alterius, ut sic fur possit ascendere & furari; ergo &c.

Respondeo admisso antecedente (si specialiter se obligavit ad illa damna impedienda cum periculo vitæ) negando consequentiam. Differentiam assigno, quod actio illa, quæ de se est indifferens, directè sit contra obligationem, non communem, sed positivè superinductam, eo præcisè sine, ut tali casu non esset licita, quæ aliàs de se liceret.

Equidem potuit homo juri suo renuntiare; quo facto, ex jure naturali tenetur subire tale periculum. Pariformiter si ex dicta remigatione, aut alia simili actione, sequeretur maximum detrimentum Reipub. Christianæ sive boni communis, foret indubiè illicita, cum jure naturali pro bono communi unusquisque debeat vitam suam periculo exponere, quando spes assulget damni avertendi; quæ, quia rara est, honestas hujusmodi actionis regulariter obtinet. Sed hic nondum finis: nam tutus contra Conclusionem

Obijetur: Petenti gladium apud me depositum, ut se vel alterum occidat, non possum eum reddere; ergo &c. Respondeo negando antecedens quando ex non redditione sequeretur gravissimum incommodum, cum quo non tencor vitam proximi conservare.

Deinde disparitas est, quod ex negatione gladij speretur major utilitas, quam in casu nostro ex negatione Sacramenti; raro enim tales emendabuntur, sed potius exasperabuntur, & plura adhuc committent peccata. Fatetur tamen Lugo supra n. 184. si ne-

220. Quo jure occidantur remiges.

221. Objectio 1.

Responsio.

222. Quando possit reddi gladius apud aliquem depositus, ut petens se vel alium occidat.

Senit Lu-
go, si neces-
saria foret
infamia
suscipientis
ad evitan-
dam ejus
damnatio-
nem, posse
& debere
infamari.

223.
Non sequi-
tur tamen
ad evitan-
dam proxi-
mi damna-
tionem, posse
aliquem ip-
sum occide-
re.

si necessaria esset infamia suscipientis ad impediendam damnationem ejus aeternam; me posse & debere eum infamare.

Si arguas: Non possum alicui auferre vitam, abscindere membrum, auferre bona temporalia, ut vitam damnationem ejus aeternam; ergo nec auferre famam. Respondet negando Consequentiam; quia qui auferat famam in nostro casu, non habet se, sicut qui auferat positivè pecunias; sed sicut qui pecunias apud se depositas non custodit: habemus siquidem delicta aliorum occulta, quasi deposita in nostra scientia; quæ custodire debemus, ne proximus amittat suam famam: depositarius autem cum gravi detrimento non debet servare depositum, sed potest illud à se projicere. Sic possumus aliquando delictum occultum proximi manifestare ad vitandum detrimentum, v. g. ad vitanda gravissima tormenta, quibus ab eo extorquemur; quia non obligamur ad custodiendum depositum cum tanto detrimento. Non ergo est aliquis ita plene dominus suæ famæ, sicut suæ pecuniæ; famam enim solum habet apud alios, qui sunt quasi custodes illius, atque adeo possunt ex gravi causa eam non servare: pecuniam verò habet apud se, quam nemo ab ipso invito positivè potest auferre. Hæc ille.

Cæteroa fama est bona existimatio multorum de vita & moribus alterius; hæc autem censetur moraliter apud alterum existere, quousque nihil fecit, ex quo justè possit generari mala existimatio. Unde definiunt famam Jurisperiti: *Fama est illius dignitatis status, legibus & moribus comprobatus.* l. Cognitionem §. ff. de Extraord. cog. Quam proinde nemo ab ipso rationabiliter invito positivè potest auferre; quemadmodum nemo ab ipso rationabiliter invito positivè potest auferre pecuniam.

224.
Resp. S. Bonavent.

Aliter, & brevius respondet D. Bonavent. ad hanc objectionem: *Ad illud (inquit) quod obijcitur, quod non est reddendus gladius furioso, dicendum quod in iudicio reneretur reddere, si non constaret eum esse furiosum; & quia hic peccator in iudicio & facie Ecclesie petit, & non apparet suum peccatum, ideo debet ei dare.* Ita Doctor Seraphicus.

225.
Obiectio.

Obijcitur ultimò: Aliter potest Sacerdos vitare scandalum sive infamiam, ut si pro hostia consecrata daret panem benedictum: similiter si in alijs Sacramentis proferat formam sine intentione Sacramenti. Respondet S. Bonavent. *Ultimum patet: quia si deberet dare hostiam, nihilominus tamen peccaret ille, & ipse simulando, nisi fortassis ipse peccator hostiam peteret ad vitandam*

infamiam, & dominici corporis reverentiam.

Hæc responsio quoad postremam partem (quæ tamen non est assertiva, sed elumtaxat dubitativa, ut patet ex *ly fortassis*) à plerisque rejicitur (etiam illis, qui admittunt alia Sacramenta posse simulari ad evadendum grave incommodum.) idque non sine ratione, ut patebit ex conclusione sequenti; quæ talis est:

CONCLUSIO XIV.

Ad evadendam propriam mortem illicitè das hostiam non consecratam pro consecrata, licitè contra his Matrimonium sine intentione conficiendi Sacramentum.

Prima pars communiter probatur: quia datur occasio populo idololatriæ; esto Sacerdos ostendat adorandam hostiam consecratam, simul cum ea habens aliam non consecratam à tergo, quam solum det peccatori, conficio prius & consentienti. Primò, quia vix unquam potest fieri tale pactum cum peccatore. Secundò, quia moraliter impossibile est, quòd aliquis adstantium non adoret quando publicè datur, etiamsi illam non videat. Accedit, quòd ipsemet actus sumendi hostiam reverenter sit actus religiosus, & cultus quidam æternus, qui non solet nec debet exhiberi nisi veræ Eucharistiæ. Similiter & administratio.

226.
Prima ratio
Conclusio-
nis, quia da-
retur popu-
lo occasio
idololatriæ;

Hæc ratio displicet Vasquesio 3. parte disp. 209. cap. 4. n. 41. Non (inquit) quia Sacramentum debeat adorari sub conditione (hoc enim falsum est) sed quia sine periculo idololatriæ adorari potest imago Christi in cruce pendentis, etiamsi re ipsa dæmon ibi lateat, & operà solum ipsius illa appareat: quia idololatria non committitur sine expressa intentione adorandi pro Deo id, quod reverè Deus non est. Ac proinde qui adoraret hostiam non consecratam, apprehendens cogitatione suà ibi Christum, idololatriam non committeret. Ita Vasq.

Non placet
Vasquesio;

Resp. Bonavent.

Quam doctrinam Card. Lugo de Incarnatione disp. 37. sect. 4. n. 44. vocat difficilem; quia eà posità sequitur ferè nunquam dari idololatriam; ipsi enim Ethnici ideo adorant Jovem aut alium Deum, quia

227.
Cujus do-
ctrina appa-
ret difficilis
Lugonis;
quia eà po-
sità vix un-
quàm daretur
idololatria.

existimant habere veram divinitatem; qui tamen error non obstat, quò minus ille cultus sit idololatria; quia licet moveantur à ratione sufficienti ad verum cultum, verè tamen colunt illud subiectum, in quo non est divinitas. Sic ergo qui adoraret hostiam non consecratam, existimans sub speciebus illis contineri verum Christum, quamvis propter ignorantiam excusaretur à peccato, committeret tamen veram materialem idololatriam.

Et ita intelligendus venit Doctor Subtilis, quando 4. dist. 11. q. 6. n. 2. in fine Scoti. ait: *Sed si in veritate non est ista materia consecrabilis, in consecrando nihil facit: nec tamen est idololatria, nec occasio idololatrie populo, quia quantum in se est, supponit materiam esse idoneam, & à se & ab alijs adorandam.* Ubi non intendit negare tali casu committi idololatriam materialem, sed solummodò excusat taliter celebrantem à peccato, propter ejus ignorantiam. Colligo: quia immediate ante dixerat: *Vtens forte potest magis excusari de peccato, quia supponit talem materiam esse bene preparatam.*

228. Dicasillo. Quidquid sit de mente Scoti, mihi sanè (inquit Dicasillo tract. 4. de Sacramentis disp. 9. dub. 21. n. 488.) non minus difficilis est Lugonis impugnatione, quam doctrina ipsa Lugoni. Quam difficultatem multis ibidem probat, quæ non libet nobis examinare, cum in fine dub. dicat magna ex parte questionem esse vocis potius, quam rei, & multos Theologos existimare ibi esse idololatriam materialem. Certum mihi est, non omnes Ethnicos, imò forte nullos apprehendisse in idolis veram divinitatem (sicuti apprehendunt Catholicus in hostia, quam putant verè consecratam) nesciebant quippe quid esset vera divinitas; sed propter tenuem speciem & umbram quamdam divinitatis, quam putabant veram, tribuebant cultum proprium veræ divinitatis illis rebus, in quibus non erat divinitas.

Quasi Est etiam concepissent veram divinitatem, nihilominus commississent idololatriam; quia cultum proprium veri Dei tribuebant alicui tanquam termino integro & objecto quod adorationis, in quo non erat illa divinitas. Denique peccabant; quia ob leves rationes putabant inesse divinitatem creaturis. Unde reverè non dirigebant cultum suum in verum Deum, sed in eum, quem stolidè & sine fundamento putabant Deum; sicut si quis aliquem ex plebe, imprudenter judicans ipsum esse Regem, adoraret loco Regis, talis verè non adoraret Regem, sed alium,

cui nefariè hanc dignitatem tribuit.

Hæc ergo ratione relicta, Valq. communem sententiam probat: quia fictio in Sacramentis valde perniciofa & execranda est. Quod fundamentum videtur expressisse in simili casu Innoc. III. in cap. de homine 7. de Celeb. Miss. *Quasvisis* (inquit) *quid de incauto Presbytero videatur, qui cum se sciat in mortali crimine constitutum, Missarum solemnia, quæ non potest propter necessitatem quamlibet intermittere, propter sui facinoris conscientiam dubitare celebrare; peractisq; ceteris circumstantijs, Missam celebrare se fingit, & suppressis verbis, quibus conficitur corpus Christi, panem & vinum tantummodo purè sumit: ita credens per id, quod pretendit, populo satisfacere, ut per hoc, quod intendit, Deum non debeat provocare.* Spectatis casum, audite responsionem. *Cum ergo falsa sint adhibenda remedia, quæ veris sunt periculis graviora; licet is, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter si se ingerat irreverenter ad illud: gravius tamen videtur offendere, qui sic fraudulenter illud presumpserit simulare, cum ille in solius misericordis Dei manum incidat, iste verò non solum Deo (cui non veretur illudere) sed populo, quem decipit, se adstringat.*

Sed reverè (ut bene notavit Dicasillo n. 491.) hic casus multum dissimilis est: nam, omisso, quòd nulla fuerit necessitas celebrandi fictè; poterat quippe & debebat Sacerdos ille per contritionem se disponere ad dignè offerendum Sacrificium verum; ut (inquam) illud omitam, in primis Sacerdos sacrificans sustinet personam ipsius Christi. Siquidem (ut loquitur Florent. in decreto Unionis) *Sacerdos in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum, agit de Eucharistia; conferendo verò hostiam, personam propriam.*

Secundò, fictè sacrificando facit injuriam Christo, cujus nomine sacrificatur, & decipitur populus; quia privatur fructu Sacrificij, cui se putat assistere, & reverè non assistit: in nostro verò casu neque fit injuria Christo (ut patet) seclusa idololatria; neque decipitur peccator, ad cujus petitionem datur hostia consecrata: populus quoque assistens nullo privatur fructu. Non ergo factis apparet, ex quo illa fictio valde perniciofa sit & execranda.

Profectò (ut omnes admittunt) licet, etiam sine peccato mendacij, adhibita debita restrictione mentali ex gravi metu contrahere Matrimonium cum impedimento jure humano vel divino irritante, quippe Christus per elevationem Matrimonij ad dignitatem Sacramenti non mutavit

219. Prohibio Conclutionis ex Valq. que: qua fictio in Sacramentis valde perniciofa est. Quæ & Innocentius III. in cap. de presbyteris fictè celebrantibus.

220. Sed (ut bene notavit Dicasillo) non est dissimilissimum in casu.

221. Licet cum adhibita debita restrictione mentali, cum impedimento a jure humano vel divino irritante, ex gravi

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 14. 199

metu con-
tra here ma-
rimonium.

Casus, in
quibus
Joannes
Sanchez af-
firmat posse
simulari Sa-
cramentum
Eucharistia
& Pœnitentia.

tavit intrinsecam naturam contractus. Quis autem ambigat, absque gravi peccato, ad evitandam mortem, posse simulari contractum?

Quin etiam Joannes Sanchez in suis selectis disp. 36. n. 6. inquit: Si hæreticus minaretur mortem Sacerdoti, nisi consecraret omnem panem in foro existentem, poterit proferre verba consecrationis, absque intentione tamen consecrandi, sine ulla labe mendacii: adest enim tunc iusta causa utendi æquivocatione.

Et n. 7. docet posse Confessarium proferre verba Absolutionis absque intentione, ob fugiendam mortem sibi minatam à penitente, si non absolvat (ut expressè docet Ludovicus de San. Joan. 1. p. Summ. tract. de Eucharistia q. 7. a. 8. diff. 4. fol. 167.) tunc enim iusta adest causa ad utendum æquivocatione. Sicut ille, cui minata fuit mors à latrone, nisi juret se daturum centum aureos, poterit verba juratoria exterius proferre absque intentione.

Immo (addit idem Auctor n. 8.) si scrupulosus quis anxie peat Absolutionem, videat tamen Confessarius usu rationis aut materiâ carere ad eam impertientiam, poterit ob solatium scrupulosi verba Absolutionis absque intentione proferre, dum aliâ viâ prolationem cavere non possit, ut si scrupulosus linguam calleret latinam, attentusque esset, an verba Absolutionis proferrentur, vel non. Hæc ille. De quibus impræsentiarum quia non disputo, ideo nihil definio; sed ad propositum nostrum

Quæro, an etiam Sanchez affirmet, licere Sacerdoti ministrare hostiam non consecratam pro consecrata mulieri, quam cogit maritus ad communicandum, quæ sine jactura opinionis non potest communionem omittere? Minimè; quidquid dicat Castro Palao tom. 1. tract. 2. disp. 1. p. 13. n. 8. Sic enim ait Sanchez supra n. 9. Id difficilius, an esto hostiam non consecratam loco consecratæ porrigere minimè Sacerdoti liceat, deceat tamen simulare se Eucharistiam in os illius immittere? Decere putat Henriquez lib. 6. c. 22. n. 5. ad vitandam infamiam accedentis ad communionem &c.

Porro de tali simulatione infra eodem numero loquitur Sanchez, dicens: si ad simulandum causa legitima adestet, ut si maritus minatus esset mortem uxori, nisi communicaret, quod videns illam communionis participem, suspensionem adversus illam conceptam abjiceret; aut si uxori esset

notum, maritum in Ecclesia illam observare, an communicet; vel minis, ad confirmandam contra eam suspensionem contractam; tunc poterit simulare Eucharistiam fulcipere, & sacramentaliter confiteri; genuflectens ad penitentiarj pedes. Hæc ille. Ex quibus apparet Castro Palao Sanchium non legisse, aut certè non intellexisse.

De cæterò quòd aliquando Sacerdos audiens confessiones in aliquo publico loco coram circumfusâ multitudine penitentium possit simulare se tunc absolvere penitentem, cui vel negat vel differret absolutionem, sive dicendo submissâ voce formulam deprecationis: *Miserere tui &c.* aut alias preces; atque adeò simulare Sacramentum; quò jure prohibeatur non satis apparere videtur, inquit Dicastillo supra. Nam (ut ibidem notat) in hoc casu non adhibetur forma Sacramenti; atque adeò non fit Sacramentum, quòd exterius habeat materiam & formam.

Similiter quando fidei contrahis Matrimonium, non profers formam Sacramenti super debitam materiam; quemadmodum in alijs Sacramentis; quorum materia & forma semper est determinata; ita ut exterius nequeant adhiberi subjecto capaci, quin sint ex se materia & forma Sacramenti; idque quia non admittunt propriam significationem aliam, quàm effectus sacramentalis; in Matrimonio verò etiam contractum significant, & solus legitimus contractus est tota essentia Sacramenti. Eo ipso ergo quo Ecclesia vel Deus irritat contractum, manet irritum Sacramentum; nec verba contrahentium sunt materia aut forma Sacramenti: & idcirco invalidè contrahens non peccat contra reverentiam Sacramenti; nec enim ipse illud irritat, nec ad irritationem cooperatur, cum illa verba non sint forma aut materia contractus validi; proinde neque Sacramenti; & quantum est ex parte sua validè contraheret, nisi Deus vel Ecclesia irritaret.

Atque hæc restrictione excusari possunt hujusmodi contrahentes à mendacio; verba siquidem illa: *Accipio te in meam*, pariuntur hunc sensum: quantum est ex parte mea accipio te, quod verissimum est; quippe non est irritum Matrimonium ex parte ipsius, sive defectu consensus ipsius, sed ex lege superioris. Ita Doctor Subtilis 4. dist. 29. q. unica n. 9. ibi: *Et per hoc posset responderi ad istud argumentum: iste scit se non transferre corpus suum, quia non libere consentit, & signo exteriori ostendit se trans-*

232.
Casus Di-
castillonis,
in quo Sa-
cerdos po-
test simula-
re se absol-
vere peni-
tentem.

233.
Quomodo
excusari
possint fidei
contrahen-
tes matri-
monium à
mendacio.

Scotus

transfere, quantum est in se; sed scit se non transfere, quia scit hac non ratiificari a superiore. Prosequitur: Et si dicas, ergo ad hoc quod non mentiatur, oportet dicere: Accipio te in meam, si Dominus permiserit. Respondeo: ista conditio semper intelligitur, quantumcumque sit absoluta locutio, & isto modo debet intelligi absolute verbum eius: Accipio te in meam, supple, quantum in me est, praesupposita violentia ista: & si Deus ratiificaret per talem consensum, qualem nunc habeo, traditionem corporis mei fieri, traderem tibi meum, & in tantum trado, quantum tradi potest per talem consensum.

234.
An possit confessarius in aliquo casu proferre verba absolutionis sine intentione.

Ex his satis liquet distinctio inter Sacramentum Matrimonij, & alia Sacramenta, quorum irritatio pendet à sola voluntate, seu intentione ministri. Matrimonio adiungunt aliqui Pœnitentiam; supposita quippe voluntaria indispositione pœnitentis, non est in libertate ministri conficere verum Sacramentum: vel ergo mori debet (ut supponitur in casu) quod durissimum apparet, vel potest proferre verba sine intentione.

Parum autem refert, quod pœnitens putet se absolutum; quia ethi absolueretur cum vera intentione, non esset absolutus. Et aliunde si dimitatur sine ulla Absolutione, periculum est, quod equidem postea non confitebitur, ac proinde non evitatur illud incommodum. Præterea talis pœnitens vel scit suam Absolutionem non valere, & nullum sequitur inconveniens; vel bona fide existimat valere, & postmodum confitendo cum legitima dispositione, ab illis peccatis indirectè absolvitur.

Cum ergo verba formæ Absolutionis sæpius sine intentione absolvendi liceat proferre, ut patet in Absolutione generali extra Sacramentum; immò in iplo Sacramento, sub conditione: Si pœnitens est dispositus; cur non etiam (saltem absque gravi sacrilegio) ad mortem evitandam, tamen est exterius aliquibus appareat verum confici Sacramentum? Hæc illi. Bene, an malè, judicent viri doctiores.

Atque ut in confectioe Sacramenti omnis fictio esset graviter prohibita, non propterea sequitur illam sic esse prohibitam in casu Conclusionis, in quo non conficitur Sacramentum, sed scienti & volenti in Dominici corporis reverentiam confertur hostia non consecrata pro consecrata. Quæ omnia manifestè declarant, quàm difficile sit, supposito quod non interveniat idololatria, convincere grave sacrilegium in tali simulatione.

235.
Dicastillo

Hinc Dicastillo post diffusam impugna-

tionem sententiæ Lugonis, tandem aliquando coactus illi adheret, solum distentiens in voce idololatriæ, nolens illas actiones externi cultus vocare propriam idololatriam. Sed parum curandum de nomine, quando constat de re, quæ juxta magis communem sententiam & judicium prudentum valde dissonat rationi; tutissimum autem est in hoc & similibus casibus sequi communem sensum fidelium, quamvis fortè evidens & convincens ratio nos lateat.

Sic ordinariè docetur, aliqua peccata facta in Ecclesia, puta tactus impudicos & similia, contrahere malitiam gravis irreverentiæ; quia populus graviter illis offenditur & scandalizatur: licet enim malitia scandalii videatur diversæ & per accidens, tamen indicat propriam malitiam, quando sub illa movet actus ad scandalum. Profectò gravitas vel levitas materiæ non solum desumenda est ex lege positiva, sed etiam sæpe ex prudenti ratione, judicante per legem naturalem. Perro prudens ratio gravem judicat irreverentiam in administratione hostiæ non consecrata loco consecrata, undecumque illa gravitas proveniat. Hæc est communis sententia, à qua judico in praxi non facilè recedendum.

Quæro autem ulterius: Ab Ordine & Matrimonio publicè repelli potest indignus? Respondeo:

CONCLUSIO XV.

Ab Ordine & Matrimonio publicè repellitur, cujus impedimentum occultum potest probari. Ordinariè tamen licet Matrimonium cum peccatore.

PER impedimentum intelligo tam irritans, quàm solum impediens. Atque in primis quod attinet ad Sacramentum Ordinis, Prælatis Ecclesiæ ex officio incumbit inquirere de idoneitate promovendorum seu ordinandorum; quippe collatio Ordinis aut beneficiorum non est merus actus pascendi, quemadmodum alia Sacramenta; sed est actio juridica, vel saltem Gubernatoris & Principis, ad quem spectat eligere ministros idoneos. Sibi ergo impudent si rejiciantur cum infamia, cum ingerant se contra publicam utilitatem in ea munia & officia, ad quæ non sunt idonei, sive ex jure naturali, sive etiam ex solo jure

236.
Prælatis Ecclesiæ ex officio incumbit inquirere de idoneitate ordinandorum.

jure positivo: præsertim cum ordinandi per se nullum habeant jus obligans Episcopum ad Ordines ipsi conferendos.

Ordinandi interrogati tenentur impedimentum detegere, etiam cum propria infamia.

Unde, quod plus est, interrogati tenentur impedimentum detegere, etiam cum propria infamia c. Nisi cum pridem 10. de Renunt. ibi: Licet irregularitatem huiusmodi non potuerit subtrahere. Et cap. Innotuit 20. de Elect. ibi: Qui suum malum confiteri reatum, quam læsa conscientia thronum ascendere pastoralem. Clarissimè c. Ex penitentibus 55. dist. 50. ibi: Deponatur à clero, quia se ordinationis tempore non produxit. Ad quæ videtur attendisse Lucius Papa relatus in c. Ad aures 5. de Temp. ordinat. ubi dicit, Episcopum debere non ordinare Religiosos Prælato contradicente; & reddit rationem: Quoniam esse potest, quod Prælati eorum commissa secreta noverint, ex quibus constat eis, quod salva conscientia nequeunt sublimari.

237. Quid fieri debet, si ordinandus jus habeat ad ordines ratione beneficii aut dignitatis, quam possidet.

Petes, quid si ordinandus jus habeat ad Ordines ratione beneficii, aut dignitatis quam possidet? Respondet Lugo debere ordinari, si impedimentum occultum non potest probari. Ubi insinuat eum, qui non præterit jus, repelli posse, etsi crimen occultum nequeat probari. Quod ego intelligendum puto non de quolibet peccato mortali, sed de tali crimine, quod vel irritat Ordinationem aut impedit ex jure humano, aut certè notabiliter reddit hominem indoneum ad Ordinis functionem.

Alia III.

Probat autem Cardin. suam resolutionem ex c. Ex tenore 4. de Temp. ordinat. ubi Alexand. III. de Clerico, qui adeò deliquerat, quod si peccatum eius esset publicum, degradaretur ab Ordine quem suscepit, & amplius non posset ad superiores Ordines promoveri; de tali (inquam) Clerico decernit in hæc verba: Verumtamen quia peccatum occultum est, si promoveri voluerit, eum non debet aliquà ratione prohibere.

Glossa ibid.

Glossa verbo Prohibere tres adhibet conciliationes hujus textus cum sequenti capite: Ad aures, supra citato. Hic loquitur (inquit) de seculari, ibi de regulari, qui non habet propriam voluntatem. Vel illud propter scandalum Prælatorum; hic nullum scandalum. Vel melius istud, cum quis petens Ordines, habet ius petendi ratione tituli, quem habet, vel dignitatis; illud, cum ius petendi non habet, & ideo Prælati sui potest eum repellere. Quæ nullatenus contrariantur nostræ conclusioni (ut patet) nam solum asserit occultum criminofum posse repelli cum infamia, quando crimen potest proba-

ri, de quo non loquitur textus citatus.

An autem possit repelli, quando crimen ita occultum est, ut nequeat legitime probari, constat tamen certò Episcopo ordinanti, satis colligitur ex jam dictis. Sanè si nullum habeat jus, & admonitus secundum ordinem fraternæ correctionis ut desistat à petitione, nihilominus publicè se ingerat, & præsertim cum cæteris ordinandis, judico posse & debere repelli tanquam ab Episcopo non admissum, licet aliqui inde suspicentur occultum aliquod delictum. Sin autem jus habeat Ordinationis, juxta c. Ex tenore citatum, non debet aliquà ratione prohiberi.

238. Quid faciendum si crimen ita occultum sit, ut nequeat legitime probari; constat autem Episcopo ordinanti.

239. Parochus sine gravi peccato irreverentiæ potest assistere Matrimonio in malo statu contrahentium.

Pro Matrimonio, Suppono Parochum sine gravi peccato irreverentiæ potest assistere Matrimonio eorum, qui in malo statu contrahant; idque quia non ministrat Sacramentum, sed tantum requiritur tanquam testis & notarius publicus. Quod Præpositus 3. parte quæst. 7. de impedimentis Matrimonij & plures cum ipso dicunt esse verum, etiam si peccatum foret publicum. Intellige quando peccatum non est simul impedimentum dirimens vel impediens. Nam impedimenta quantumvis occulta tenentur Parochus denunciare Episcopo, & Episcopus fortassis Nuntio, si alio modo non possunt Matrimonium impedire, & illo modo sperant impediendum; de quo plura proprio loco.

Quod Præpositus & alij intelligunt etiam de peccato publico.

Non minus obligatur Parochus inquirere impedimenta Matrimonij, quam Episcopus impedimenta Ordinis.

Hic sufficiat pro veritate conclusionis, non minorem habere Parochum obligationem inquirendi impedimenta Matrimonij, atque Episcopus impedimenta Ordinis, præsertim irritantia; tum propter damnum tertij, quod natum est sequi ex Matrimonio invalido; tum propter continua peccata fornicationis, saltem materialia. Similiter ex Ordinatione invalida innumera sequuntur sacrilegia, & damna irreparabilia in administratione aliorum Sacramentorum Eucharistiæ, Pœnitentiæ &c. quæ ad valorem suum exigunt Ordinem Sacerdotij.

240.

Propterea jure meritissimo Ecclesia exigit exactissimam inquisitionem impedimentorum, præcipuè quidem irritantium; minus tamen principaliter etiam impediendum. Cum enim (ut dictum est) Parochus assistat Matrimonio tanquam testis & notarius publicus, ipsius muneris est inquirere, an contractus, cui assistit, sit legitimus, & an habeat condiciones à jure requisitas ad licitum sive ad validum, eodem modo, quo

C c notarius

notarius publicus in alijs contractibus civilibus; ceteroquin quomodo testari poterit Matrimonium secundum leges esse initum?

Hinc quemadmodum Judicis aut notarii publici non est in alijs contractibus civilibus inquirere; an contrahentes peccent vel non peccent contrahendo propter malam intentionem, excommunicationem vel similem causam, sed an omnia observentur, quæ in tali contractu observanda à jure præscribuntur; ita etiam impræsentiarum Parocho non incumbit ex officio investigare, an conjuges peccent vel non peccent ineundo Matrimonium, quia sunt in malo statu vel propter excommunicationem, aut similem aliquam causam; sed an omnia adsint, quæ specialiter ad hunc contractum jure humano vel divino requiruntur.

241.

Et sicut Judex civilis potest repellere à contractu merè politico, præmissa monitione, qui publicè accedunt non servatis conditionibus jure requisitis; pari ratione Parochus potest & debet repellere, fraternam correptione præviâ, qui publicè accedunt ad contrahendum Matrimonium cum impedimento irritante aut prohibente; secus qui in excommunicatione, aut aliâ in peccato mortali: hæc quippe non sunt specialia impedimenta Matrimonij in quantum contractus est, sed generaliter prohibent susceptionem omnium Sacramentorum eorumque administrationem, quando publica sunt.

Porro Parochus præsens Matrimonio neque suscipit, neque ministrat Sacramentum; sed Ecclesia requirit ejus præsentiam solummodò ut testari possit verè contractum initum esse juxta leges jure divino ac humano constitutas, propter gravia peccata, quæ (ut loquitur Tridentinum sessione 24. de reformatione Matrimonij cap. 1.) ex clandestinis Conjugijs ortum habent; præsertim verò eorum, qui in statu damnationis permanent, dum, priorè uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt; & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Quis autem jure dixerit Concilia vel Tridentinum quod irritavit, vel Lateranense quod prohibuit Matrimonia clandestina, attendisse ad peccatum, quod præcisè committitur propter indispositionem contrahentium ad effectum gratiæ?

242.

Certè denuntiationes, quas Concil. Trident. inherendo vestigijs Concilij Lateranensis sub Innocent. III. celebrati, præcipit fieri antequàm Matrimonium con-

trahatur, non concernunt peccata quælibet occulta eorum, inter quos Matrimonium est celebrandum; sed impedimenta dumtaxat irritantia vel impedientia, ut suo loco patebit, nullo, quod sciam, contradicente; imò ipso Concilio apertè comprobante, dum dicit supra: *Quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonij in facie Ecclesie procedatur.*

Propter impedimenta igitur, & non propter censuras, aut alia quæcumque peccata, specialiter Parocho incumbit arcere à Sacramento Matrimonij volentes contrahere, etiam cum eorum infamia, ubi aliter fieri nequit. Idem videre est in professione Religiosa; præmittunt quippe Superiores exactissimam inquisitionem conditionum requisitarum ex jure communi, vel particularibus statutis ad validam & licitam professionem, cum potestate & voluntate dimittendi novitium, etiam cum infamia, ubi opus fuerit.

Petes, an saltem Parochus non peccet cooperando peccato contrahentium in malo statu, quod sine ejus assistentia non committerent, præsertim quando peccatum est publicum, adeoque sine infamia possit negare suam præsentiam? Respondet Card. Lugo disp. 8. n. 219. eam cooperationem esse valde materialem & inculpabilem Parocho, qui non potest negare suam assistentiam, quam debet ut minister publicus: sicut nec publicus notarius vel judex potest negare auctoritatem sui muneris contractui alicui legitimo, licet contrahens ex intentione prava peccet in ipso contractu.

Rectè quidem; sed aliud simile, quod adjungit, non placet: Et sicut (inquit) uxor non peccat reddendo debitum conjugale viro petenti contra votum castitatis, quod habet. At quanta dissimilitudo! quippe conjuges, si volunt, contrahunt absque peccato; petitio copulæ & ipsa copula subsequens ex illa petitione contra votum castitatis, necessariò est peccaminosa; adeoque quamquam mulier peccaret reddendo (ut multi verosimilius judicant, quia cooperatur ad actum externum, qui hic & nunc nequit fieri absque peccato) adhuc tamen Parochus satisfaciens muneris suo, non est reus indignæ ministrationis aut susceptionis Sacramenti; quia tota hujus malitia pender à voluntate contrahentium, qui debet se disponendo licet ministrant & suscipiunt Sacramentum: in potestate autem viri petentis non est justificare copulam, sed in potestate solius mulieris

244.
An peccet
Parochus
cooperans
peccato
contrahentium
in malo
statu.
Lugo.

coop-

cooperantis. Ex quo etiam patet disparitas inter virum petentem copulam ex prava intentione, & petentem contra votum castitatis.

244.
Non est in parochia assistente alia obligatio, quam virtutis Chastitatis.

Ut ut sit de hac controversia, quæ est alterius loci, si vera est ultima pars conclusionis, quæ restat probanda, non agnoscimus aliam obligationem in Parochia, quam communem virtutis charitatis, impediendi videlicet peccatum proximi quantum commodè potest, dissuadendo quod malum est, & hortando ad id, quod bonum est. Equidem alijs persistentibus in affectu malo, quem possent corrigere si vellent, tenetur assistere.

Ordinariè licitum est contrahere Matrimonium cum peccatore.

Ita habet praxis communis; quæ utique declarat non solum Pastori licitum esse assistere Matrimonio peccatoris, verum etiam ordinariè nullum esse peccatum contrahere cum peccatore, ut habet ultima pars conclusionis; maxime in his partibus, ubi permittitur ab Ecclesia Matrimonium Catholici cum hæretica. Saepè etiam Pontifices dispensarunt, ut Catholici cum hæretica possent contrahere; non potest autem dispensare in re intrinsecè mala, siue non potest esse causa actionis intrinsecè mala, quæ aliàs non fieret.

245.
Obiectio.

Si dicas, ministrare Sacramentum indigno non ita esse intrinsecè malum, quin ex rationabili causa fiat licitum, ut ex iam dictis satis constat; in illis autem dispensationibus adfuisse justam causam. Respondens, causam dispensandi in lege Ecclesiastica non esse semper causam rationabilem ministrandi Sacramentum indigno. Patet: si Pontifex dispense in impedimento consanguinitatis, quis propterea dicat consanguineos posse contrahere in malo statu? Et tamen ex rationabili causa id licet, & supponitur rationabilis causa dispensationis.

Concil. Chalcedon.

Quando ergo Pontifices dispensarunt, vel generaliter, ut in Concilio Chalcedonensi act. 15. can. 14. ibi: *Nisi forte sponderit se venire ad orthodoxam fidem d. m. coniungitur persone orthodoxa.* Et c. 16. 28.

Concil. Agathens.

q. 1. quod desumptum est ex Concilio Agathensi c. 67. *Non oportet (inquit) cum hominibus hæreticis miscere connubia, & vel filios vel filias dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros & Catholicos;* vel specialiter, ut fecit Clemens VIII.

Clemens VIII.

anno 1604. cum Catharina sorore Henrici IV. hæretica & duce Barensi Catholico; non fuit intentionis ipsorum declarare, causas allegatas per se excludere indignam administrationem vel receptionem Sacramenti (nam certum est apud omnes, hæ-

reticum vel malum Catholicum peccare recipiendo Sacramentum) sed supposuerunt Pontifices, sublatà per legitimam dispensationem lege Ecclesiastica prohibente huiusmodi connubia, ordinariè esse licitum Sacramentum Matrimonij indigno ministrare.

246.

Cardo ergo difficultatis in hoc vertitur, quòd non appareat ratio sufficiens disparitatis inter Sacramentum Matrimonij & alia, quæ diximus ordinariè non posse indignis administrari. Hæc igitur ratio queritur, & non invenio meliorem, quam communem sensum totius Ecclesiæ, quam nunquam movit scrupulum fidelibus, qui contrahunt Matrimonium cum Catholicis existentibus in peccato mortali; sed unquamque tenetur se ipsum in gratia constituere, compertem verò relinquit suæ conscientiæ.

Ratio, cui fidelis contrahens cum alio existente in mortali non peccat.

Nec mirum, cum in pluribus alijs (ut alibi diximus, & magis patebit in proprio tractatu) non liceat argumentari à Sacramento Matrimonij ad alia Sacramenta, quòd Matrimonium non tantum sit Sacramentum, sed etiam contractus (non ita spectans publicam utilitatem, quam bene privatam contrahentium) in quo idem est petere seu accipere ab aliquo, ac eidem ministrare, quæ non habent locum in alijs Sacramentis, in quibus minister ordinarius est Parochus, cui ex munere proprio competit eorum distributio quasi personæ publicæ & attendenti ad bonum publicum; atque ideo ad eum ex officio pertinet cognoscere merita vel demerita illorum, quibus bona communia distribuit, ut satisfaciatur debito fidelis dispensatoris. Et quamvis in casu necessitatis laicus possit baptizare, tunc tamen sustinet vices personæ publicæ.

Disparitas inter matrimonium quoad hoc, & alia Sacramenta.

At verò in Sacramento Matrimonij minister non est Pastor, nec homo publicus, aut distributor bonorum communium, qui tamquam Oeconomus ex munere suo & debito fidelis dispensatoris debeat attendere & examinare merita suscipientium, sed est persona privata celebrans contractum, adeoque ex officio suo solum attendit ad utilitatem & commodum proprium: sicut in republica alia est obligatio Oeconomi distribuentis res communes, & alia particularis personæ vendentis res proprias.

247.

Quia igitur contractus Matrimonij ordinatur ad utilitatem privatam & externam contrahentis, non est tanta obligatio attendendi ad reverentiam Sacramenti; vel (ut melius loquar) non

est tanta irreverentia Sacramenti Matrimonij si indigno ministraretur, cum ordinariè interveniat utilitas temporalis ipsius ministri, quæ non reperitur in administratione aliorum Sacramentorum, ubi sola spectatur utilitas suscipientis. Profectò si licitè peto Sacramentum ab indigno ministro, modò id suadeat notabilis utilitas; cur in Sacramento Matrimonij non liceat propter eandem causam indigno ministrare? Nam petere & ministrare quasi idem sunt: proinde non videtur contrahens magis debere sequi conditionem ministrantis, quàm petentis. De cætero attendamus, inspiciamus, perscrutemur quod possumus, nè infideles (quod absit) ministri & dispensatores mysteriorum Dei inveniamur.

248.
An sit fidelis minister, qui vult conficere Sacramentum incertus de valore.

Et verò (interrogat quispiam) nūquid fidelis minister est, qui vult conficere Sacramentum incertus de valore? Constantè & unanimiter asserunt DD. haud licitum esse ministrare Sacramentum cum dubio negativò (quando scilicet non est fundamentum ad assensum præbendum alicui parti) nisi in necessitate sub conditione; quippe Sacramenti institutio ad minus videtur exigere probabile iudicium, nè continuò exponatur periculo nullitatis contra reverentiam ipsi debitam.

Confirmatur: quia præceptum naturale non fornicandi requirit iudicium, saltem probabile, quòd hæc persona sit sua; ergo similiter præceptum baptizandi cum aqua naturali, quòd hæc sit aqua naturalis.

249.

Interim tamen quemadmodum dubius de valore Matrimonij potest reddere debitum, quamdiu petens procedit bonâ fide, quia præponderat aliud inconveniens, scilicet periculum privandi alterum possessione suâ absque sufficienti probatione; vel (clariùs loquendo) quia negando debitum exponit se periculo injustitiæ, reddendo autem periculo solius fornicationis; ex duobus porro malis, ubi alterum est necessarium, minus est eligendum; ergo eligenda fornicatio, quæ minus est peccatum, quàm injustitia: ita dico in extrema necessitate sine irreverentia utimur materiâ aut formâ dubiâ, quando certior haberi nequit; quia prævalet præceptum charitatis, & abstergit omnem irreverentiam, quæ aliàs in tali ministerio committeretur. Enimverò cum Sacramenta instituta sint pro salute animarum, & aliqua saltem spes effulgeat eam procurandi animæ alioquin in æternum certò peritura; potius reverenter quàm irreverenter tractat Sacra-

mentum, qui ita illud administrat, maxime sub conditione; quippe illa non subsistente altera pars essentialis necessariò deficit, per consequens intentio Sacramenti. Sicuti ergo nulla est irreverentia contrahere Matrimonium ex iusta causa cum impedimento dirimente absque intentione Sacramenti, quia verba contrahentium non sunt materia aut forma validi contractus; sic nec erit irreverentia in necessitate extrema baptizare cum liquore, de quo dubitatur an sit aqua naturalis, sub conditione veræ materiæ; quia si reverà non est aqua naturalis, quod non pendet à voluntate baptizantis, non hic, sed potius Deus, qui instituit aquam naturalem pro materia essentiali, irritat Sacramentum.

Sed cum hæc satis consent, tamen dissentio inter DD. Catholicos est, an minister relicta materiâ aut formâ certâ, possit adhibere solùm probabilem. Major pars amplectitur sententiam negativam, pro qua placuit sequentem conclusionem instituire.

CONCLUSIO XVI.

Minister non potest adhibere materiam aut formam Sacramenti solùm probabilem, quando commodè potest adhibere certam.

Secundùm aliquos Auctores si alibi, ^{250.} ^{Sententia} ^{Valquez &} ^{aliorum} etiam hic licet sequi opinionem probabilem de valore materiæ aut formæ, si legem justitiæ, charitatis aut Ecclesiasticam secludas. Quidni (inquiunt) esset licitum prudenter agere? Agit autem prudenter, qui sequitur opinionem probabilem. Sanè omnimoda in rebus humanis certitudo habere nequit, adeoque ad eam Deus non obligavit, sed ad moralem tantum, ne alioquin vix liceat operari, cum res practicæ difficillimè cognoscantur, & varijs opinionibus subjectæ sint.

Hercule si semper homo deberet sequi partem tutiorem, hoc est, in qua minus est periculum peccati, sive in qua nec materialiter potest esse peccatum, foret onus intolerabile, ut nemo ignorat qui novit diversitatem sententiarum circa licitum & illicitum in actibus humanis. Quin sæpe quod est magis tutum, est minus probabile, id est, infirmioribus nititur fundamentis, puta, quòd diebus festis teneamur conteri. ^{Si}

251.
Impugnata
Primo.

Si dixeris: Sacramentum exponitur periculo nullitatis. Respondent, eum, qui prudenter aliquid facit, eo ipso non facere Deo vel Sacramento irreverentiam, nec exponere se periculo, nisi ad summum faciendi quod est irreverentia materialiter. Patet in eo, qui cum iudicio solum probabili cognoscit suam; quamvis enim hic exponatur periculo fornicationis materialis, tamen non facit ullam irreverentiam formalem Deo vel ejus praecepto.

252.
Secundo.

Contra: non est probabile, Sacramentum posse ministrari in materia probabili, quando certa est possibilis. Negant: cur enim minus hoc probabile sit, quam quod aliquis possit suscipere Eucharistiam, quando tantum probabiliter iudicat se esse in statu gratiae; aut quod possit retinere bona proximi, quando probabiliter solum existimat esse sua? Quippe & tunc exponitur Sacramentum periculo materialis irreverentiae, scilicet quod carebit fructu; & retinens bona exponit se periculo materialis iniustitiae.

253.
Tertio.

Instas: praeceptum iustitiae, castitatis, & similia respiciunt actiones an honestae sint vel non; opinio autem probabilis cum conscientia practice certa faciunt actionem honestam formaliter, quamvis a parte rei sive materialiter sit inhonesta. Porro opinio probabilis circa valorem Sacramenti non respicit actionem, sed rem; & non potest facere ut aliquid sit materia, si revera a Christo non sit institutum.

Respondent: etiam hinc probabilitas objecti redundat in actionem. Nonne probabilitas in exemplis praerallegatis facit, quod a parte rei non sit materialis fornicatio, aut sacrilega susceptio Sacramenti, vel iniustitia, si a parte rei non sit uxor, aut suscipiens non sit dispositus, vel res non sit mea? Profecto propter meum putare, etiam prudentissimum, nihil mutatur in re. Si ergo aliae actiones iustificatur per iudicium probabile, etiam administratio Sacramenti in materia probabili; non praecise per iudicium, quo iudico hanc vel illam materiam probabiliter valere, sed quo, supposito hoc iudicio, iudico prudenter licitum esse in tali materia ministrare.

Quocirca (inquunt) addidimus: si legem iustitiae &c. Quamquam enim leges istae non reddant materiam vel formam minus probabilem vel improbabilem; faciunt tamen, ut nequeam ego prudenter iudicare, quod sit probabile, me licite posse ministrare Sacramentum in hac materia aut forma probabili.

254.
Quarto.

Si rursum objicias: Sacramenta habent

ius certum ut valide ministrentur, cui non satisficit per ministerium incertum. Respondent: ius non est in inanimatis, sed in personis, v. g. in Deo, qui sicut habet certum ius ut Sacramenta ministrentur valide, sic etiam ut suscipiantur digne; & tamen ad hoc ultimum sufficit probabile iudicium. Sic etiam habet Deus certum ius ne quis fornicetur, & ut homines adimpleant sua mandata; & tamen ad vitandum peccatum formale, satis est iudicium probabile.

255.
Quinto.

Quod autem instatur per exemplum ex humanis, ubi certo iustitiae debito minime satisficit incerta solutione, parum, inquit, urget; quippe constat certo debito legis humanae satisfieri probabili impletione. De debito iustitiae forte idem dici posset; qui enim probabiliter satisfecit, potest ceteri exemptus. Vel esto, quod non censetur exemptus, hoc ideo erit, quia iustitia respicit aequalitatem debitam inter datum & acceptum; jam autem incerta solutio non aequivalet certo debito. Unde contrahentes censentur alio sensu & mente contrahere. Quae intentione seclusa possent sufficere aequalitas probabilis debiti secundum se & solutionis; etsi non foret aequalitas ex parte scientiae seu tertitudinis.

Porro Deus contentus est probabili solutione; etiam promissionis sibi factae (ut communiter docetur in materia de Religione) quamvis haec probabilitas facere non possit, ut sit vera adimpletio voti, si a parte rei talis non est. Religio itaque sive reverentia debita Sacramentis, aut potius Deo in Sacramentis, solum exigit, ut nunquam velim conficere Sacramentum, quin saltem probabiliter valeat. Etenim quis rationabiliter conqueri potest de inhonoratione sua, quando alter exhibet ei illum honorem, quem prudenter iudicat sufficere, quamvis fortassis hic & nunc non sufficiat?

256.
Sexto.

Urget: Deus statuit Sacramenta velut publicam monetam, cui sua auctoritate valorem ex passione Filij tribuit. Unde sicut fieret Regi injuria a eudente monetam dubij valoris, sic etiam Deo ab administrante Sacramentum solum probabile. Respondent: non fieret injuria, si probabile foret valor monetae, nisi Rex plus praecipisset: Christum autem plus praecipisse, ex nullo capite ostenditur. Haec illi pro sua sententia.

257.
Sententia
opposita
probat.

Sed contra: Christum plus praecipisse ostenditur ex dignitate & sanctitate Sacramentorum, quae Christus instituit, & voluit esse signa efficacia gratiae sanctificantis

& aliorum effectuum supernaturalium; hæc autem ratio non militat in alijs præceptis, ut proinde ab his ad Sacramenta seu administrationem Sacramentorum non valeat argumentum. Itaque tamen alibi liceret, hic tamen secundum plerisque Doctores non licet sequi opinionem tantum probabilem de valore materiæ aut formæ, quando commodè potest adhiberi materia aut forma certa, etiam seclusa lege iustitiæ, charitatis vel Ecclesiastica; quoniam non solum læditur proximus, cui exhibentur Sacramenta solum probabilia, cum possent exhiberi certa, sed læditur etiam religio, cultus & honor Deo ac Sacramentis debitus, dum fides & auctoritas divina, significatioque & efficacia à Christo ibi instituta exponitur sine causa periculo evadendi fortasse ex re magni momenti in rem proflus inanem & vanam omni fructu & veritate carentem.

Ex qua ratione videtur consecrarium, peccare contra reverentiam debitam Deo ac Sacramentis, qui suscipit Eucharistiam aut aliud Sacramentum probabiliter tantum dispositus ad effectum gratiæ sanctificantis, cum alioquin commodè posset suscipere moraliter certo dispositus.

Pro hac sententia citatur Scotus 4. dist. 11, q. 6. n. 2. ibi: *Hic breviter potest dici, quod cum certum sit farinam tritici purgatam secundum communem purgationem, eo modo scilicet, quo pistores solent eam purgare, esse materiam convenientem ad faciendum panem consecrabilem, & dubium sit, an amidum sit huiusmodi materia, & pars negativa multum sit probabilior; non sine peccato aliquis se exponit tali dubio.* Hæc Doctor Subtilis.

Sed responderi posset, Primò, ipsum loqui de particulari Sacramento, Eucharistia videlicet, in qua per dubiam & probabilem solum consecrationem fit præiudicium animabus Purgatorij, & alijs fidelibus pro se Missas exigentibus, qui defraudantur suffragijs, casu quo Sacramentum non subsistat.

Secundò: quando pars negativa est multum probabilior, pars affirmativa vix aut ne vix quidem est probabilis; quod enim parum est, in moralibus pro nihilo reputatur. Unde non utitur Doctor voce *Opinionis probabilis*, sed *Dubij*, quæ vox simpliciter posita significat dubium negativum.

Tertiò: obstat hic usus Ecclesiæ; qui induxit legem non consecrandi nisi panem confectum ex farina tritici purgata secundum communem purgationem, eo modo quo pistores solent eam purgare.

Et propter similem legem Ecclesiasticam est peccatum baptizare in nomine Genitoris, Geniti & Spirati, licet Baptismus hac forma collatus probabiliter valeat (immo foret peccatum, esto certissime valeret) siquidem hæc probabilitas non redundat in actionem ministri; non enim probabile est, ministrum posse conficere Sacramentum, etiam certissimum, contra communem usum Ecclesiæ præscribens & præcipiens ut eo modo, & non aliter administraretur.

Enimverò suppono tamquam indubitatum apud omnes Catholicos, solis hæreticis obstrepentibus, ministrum debere servare ritus & caeremonias, aliæque ab Ecclesia præscripta & præcepta in ministerio Sacramentorum, ita ut secus faciens peccet graviter vel leviter pro materiæ quantitate, prudenti iudicio determinanda. En definitio Concil. Trident. sess. 7. can. 13. *Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicae ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit.*

Atque hæc est consentiens doctrina SS. Patrum, & constans Ecclesiæ universalis usus & traditio. Quin & ipsa ratio naturalis dicit res sacras, inter quas præcipuum locum tenent Sacramenta, non solum cum interiori, sed etiam cum exteriori reverentia, ad quam ceremoniæ conducunt, esse tractandas. Vide Bellarminum lib. 2. de Sacram. cap. 30. & sequentibus.

Quæ cum ita sint, liquet profectò solam legem Ecclesiæ facere posse, ut administratio Sacramenti in materia aut forma tantum probabilis sit peccaminosa, esto alioquin foret licita: peccaminosa (inquam) contra virtutem Religionis, ex cuius motivo Ecclesiæ præcipit: ac proinde ex verbis Scoti supra allegatis non deducitur efficax argumentum pro nostra sententia.

Sed neque ex his verbis eiusdem Doctoris 4. dist. 3. q. 2. n. 10. *Circa istum (loquitur de baptizato hodie in nomine Christi) tale remedium adhibendum est, sicut universaliter in alijs dubijs (Baptismis) adhibetur, de quo extra de Baptismo & eius effectu.* De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur verbis istis præmissis: si baptizatus es, non baptizo te; sed si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris & Filij &c. *Et universaliter in omnibus dubijs*

258. Pro qua citatur Scotus.

Sed respondeur Primò.

Secundò.

Tertiò.

259. Lex Ecclesiastica prohibet baptizare in nomine Genitoris, Geniti & Spirati.

Obstrepentibus hæreticis.

Prohibet ex Tridento.

260. Partibus, Traditione & ratione naturali.

Bellarmino.

260. Alius loci Scoti.

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 16. 207

dubijs quantum ad materiam & formam sunt tres maxime. Prima est ista: si possibilitas adest, via tutissima est eligenda. Secunda: si non adest possibilitas, via tutissima proxima est tenenda. Tertia est ista: cessante impossibilitate, cautè est supplendum, quod impossibilitas prohibebat. In quibus verbis Doctor non loquitur explicitè de omnibus dubijs quantum ad materiam & formam cujuscumque Sacramenti, sed solius Baptismi.

Explicatur
Primo.

Explicatur
Secundo.

Et dato quòd loqueretur de omnibus Sacramentis; numquid etiam de dubio positivo seu opinione probabili? Videri posset alicui quòd non, propter hæc verba immediate præcedentia: Non audeo dicere, quòd baptizatus hodie in nomine Christi, esset baptizatus: sed nec audeo dicere, quòd non esset baptizatus.

261.
Explicatur
Tertio.

Charitas
obligat ad
ministrandum
Sacramentum
certum, relicto
Sacramento
tantum probabile.

Denique commode explicari possunt hæc verba de obligatione charitatis, quæ maximè elucet in Sacramento Baptismi propter maxima damna ex invalida ejus administratione emergentia, præsertim in extrema necessitate, in qua eadem est ratio Sacramenti Pœnitentiæ. Nemo autem non videt, si habeat oculos apertos ad videndum, charitatem obligare ad illa damna evitanda, quando commode evitari possunt. Si enim charitas dicitur medicum corporalem debere infirmo extremè laboranti adhibere medium certissimum recuperandæ sanitatis corporalis, & non posse uti medio incerto, tamen si probabiliter judicet profuturum, dum suppetit certum; quanto magis obligabit medicum spirituales, ut in extrema necessitate adhibeat certa remedia sanitatis spiritualis, ubi & quando commode potest ea adhibere? Tantum quippe sanitas spiritualis præstat sanitati corporali, quantum anima præstat corpori.

An Episcopus
peccet mortaliter
conferens
Sacramentum
Confirmationis
tantum
probabile.

Quidni etiam charitas obliget in Sacramentis non necessarijs? Quidni (inquam) Episcopus graviter peccet conferens Sacramentum Confirmationis solum probabile, cum posset commode conferre certum? Licet enim gratia illius Sacramenti non sit omnino necessaria ad salutem; equidem tanti videtur esse valoris, ut merito censetur grave nocumentum seu detrimentum eâ privari, quando rationabiliter petitur: atqui Episcopus conferens Sacramentum tantum probabile fortè privat suscipientem illâ gratiâ, ad quam habet certum jus ex institutione Christi, & quam proinde rationabiliter petit; quidni ergo graviter peccet contra charitatem, quæ obligat ad impediendum seu non inferendum grave nocumentum proximo,

quando commode potest evitari?

Dices: Probabiliter evitatur omne nocumentum, quia probabiliter conferetur gratia; jam autem probabile tantum nocumentum minus est, quàm certum nocumentum; esto ergo graviter peccaret Episcopus tam contra charitatem, quàm contra justiciam, negando Sacramentum vel administrando Sacramentum invalidum, haud equidem ita graviter peccaret administrando Sacramentum tantum probabile.

262.
Obiectio.

Audite quid doceat Lorca 1.2. de Actib. humanis disp. 39. memb. 2. Vera (inquit) ratio, ob quam in usu Sacramentorum necesse est sequi sententiam tutiorem, quando maximum damnum spirituale timeretur, est, quia quamvis communita pericula & nocumenta imminencia communi diligentia & probabili scientiâ sufficienter caveantur, sed quando aliquod incommodum maximum & irreparabile occurrit, recta ratio postulat, ut homo non satisfaciat communi diligentia, sed majorem adhibeat, & si potest, omnem ejus periculum probabilitatem amoveat.

Sententia
Lorcan.

Ex hoc sequitur primò, licere uti quacumque opinione probabili circa essentialia Sacramentorum, quæ non sunt de necessitate salutis. Sequitur secundo, circa essentialia Sacramenti Eucharistiæ licitum esse aliquoties uti probabilibus sententijs, non tamen ex consuetudine & longo tempore. Hujus ratio est: quia Sacramentum Eucharistiæ, secundum probabiliorem sententiam, necessarium est ad conservationem vitæ spiritualis; secundum omnium verò doctrinam maximum fructum spirituales præstat, quo fructu fraudari diu hominem, gravissimum nocumentum est; una autem aut alia vice, non ita grave præjudicium infert. Idem censo de usu probabilium opinionum circa Sacramentum Pœnitentiæ, quod quamvis sit necessarium ad salutem interveniente peccato mortali; sed cum possit facile repeti, non censetur adeo magnum detrimentum, si quis ductus opinione probabili, semel aut iterum poenitentem exponat periculo carendi effectu illius: secus, si frequenter & multoties id faceret. Hucusque Lorca loquens de obligatione charitatis.

Fateor ego, certam privationem gratiæ sacramentalis esse majus nocumentum, quàm privationem tantum probabilem; interim negare non audeo; quin etiam hæc sit aliquod nocumentum, grave vel leve relinquo judicio prudentis. Mihi videtur satis grave probabilis privatio effectus Sacramenti Confirmationis per totam vitam,

263.
Responsio.

& per

& per consequens per totam aeternitatem.

Eadem est ratio Sacramenti Ordinis; immo major; quia si à parte rei Sacerdotium v. g. non valeat, ordinatus redditur incapax ad validè conficienda alia Sacramenta Eucharistiæ, Pœnitentiæ &c. quod est gravissimum damnum.

Præterea existimo charitatem obligare non solum ad evitandum, seu non inferendum grave nocumentum, verum etiam ad non inferendum quodcumque leve nocumentum proximo rationabiliter invito. Cùm autem impræsentiarum proximus rationabiliter petat certum Sacramentum; neque enim Christus instituit Sacramentum tantum probabile, sed certum, videtur, nisi forte cedat juri suo, rationabiliter esse invitus, seu rationabiliter conqueri posse de Sacramento solum probabiliter collato, relicto Sacramento certo, quod æquè commodè poterat ministrari. Igitur administrans Sacramentum probabile tantum, relicto certo absque ulla necessitate seu ratione, idque suscipienti rationabiliter invito, videtur peccare ad minus contra charitatem.

264.
Pastor ex
justitia te-
netur admi-
nistrare Sa-
cramentum
certum. De
alijs non ita
certo con-
stat.

Sententia
De Scildere.

Subinde etiam contra justitiam, quando scilicet minister obligatur ex officio, uti Pastor. De alijs non ita certo constat: quippe possent negare Sacramentum sine injuria; ergo etiam sine injuria administrare tantum probabile, cùm & in eo gratiam præsent suscipienti; melius siquidem est Sacramentum tantum probabile accipere, quam nullum.

Contrariam sententiam novissimè docet De Scildere de Principijs conscientie tract. 2. n. 112. dicens: Supposito quòd conferre velit, obligatus est, quasi ex contractu, procedere viâ tutissimâ, nisi suscipiens consentiat. Sicut consiliarius, licet non sit obligatus dare consilium, supposito tamen, quòd alteri dare velit, obligatus est ex justitia dare juxta petentis intentionem.

Sed si ipse hoc asserendo probavit, ego negando refutavi. Interim prior sententia probatur à simili, quòd idem Auctor admittit eodem tract. n. 106.

Medicus
stipendio
conductus
peccat non
solum con-
tra Charita-
tem, sed
etiam con-
tra Justi-
tiam, si re-
licto reme-
dio certo
præscribat
probabile.

Medicus stipendio conductus peccat non solum contra Charitatem, sed etiam Justitiam, si relicto remedio certo præscribat probabile; habet enim infirmus ex vi conductionis jus strictum ad medicinam magis profuturam; hæc quippe est ipsius intentio. Sin autem medicus gratis alicui opituletur, quemadmodum non peccat contra Justitiam, sed contra solam Charitatem, subtrahendo omnem medicinam, multo

minus peccabit contra Justitiam, si præscribat medicinam incertam, quâ, alioquin certo moriturus, fortè supervivet.

Quòd limito, nisi peritissimum querenti, qui certissimum adhiberet remedium, se sponte ingerat ut talis, cùm aliàs eam reperiturus, cujus operâ mortem evasissem; tunc quippe per fraudem impedit infirmum à remedio certissimo, ad quod habet strictè dictum jus. Ac proinde non videtur improbabile, Religiosos, qui se ingerunt ex charitate officio Parochi, audiendo confessiones & alia Sacramenta administrando, eandem cum ipso subire obligationem, semper utique conficiendi Sacramentum certum, ne per fraudem impediatur populum ab infallibili remedio æternæ salutis, ad quod habet strictum jus, & quod bonâ fide putat se ab illis accipere, alioquin accessurus eum, qui ex officio ad hoc obligatur.

Petes: an ergo Sacerdos cum probabili tantum jurisdictione nequeat se publicè exponere audiendis confessionibus? Distingunt hic aliqui inter materiam & formam Sacramenti ex una parte, & jurisdictionem requisitam ad validam absolutionem ex altera, docentque jurisdictionem probabilem per se sufficere ad licitè absolvendum; secus probabilem tantum materiam vel formam.

Sed si res penitus introspectatur, invenimus solum esse differentiam quamdam materialem. Ratio quippe distinguendi illorum Auctorum est, quia cùm jurisdictione merè pendeat à Prelatis Ecclesiæ, eo ipso quo aliquis habet probabilem, jam habet certissimam, Ecclesiâ supplente defectum ad singulos actus propter bonum commune. Idem cernitur in illo, qui habet titulum coloratum cum errore communi, ut videbimus in materia de Pœnitentia.

Porro materiæ & formæ Sacramentorum cùm à Christo immediatè instituta sint, nequit Ecclesia earum defectum supplerere; Deum autem id facere nullibi est revelatum; adeoque materia & forma semper remanent in terminis probabilitatis; jurisdictione autem transit in certissimam, ut illi volunt: ergo tunc non conferretur Sacramentum cum jurisdictione probabili, nisi speculative, sive antecedenter ad exercitium, sed cum jurisdictione practice certâ. Quòd si etiam Deus suppleret defectum materiæ & formæ, de qua suppletione non satis constat, idem profectò dicendum esset de probabili materia & forma, quòd de probabili jurisdictione.

Et sanè

Quid de au-
ligioni, se
ex Charita-
te officij
Parochialis
bus inge-
rentibus?

265.
Quid de sa-
cerdote
cum proba-
bili tantum
jurisdictione
audiendis
confessionibus
publicè se
exponente?

An & quo
sensu ad-
mittenda
distinguitio
quorundam
Auctorum
inter mate-
riam & for-
mam Sacra-
menti ex
una parte,
& jurisdic-
tionem re-
quisitam ad
validam ab-
solutioem
ex altera.

266.

Et sanè si quis diceret Ecclesiam sup-
plere defectum individua materia Ordinis, utpote quam Christus videtur reli-
quisse determinationi Ecclesie, ut suo loco diffusius explicabimus. Similiter in Matrimonio supplere defectum legitimi contractus; nonne consequenter admittere deberet tam licitum esse cum probabili materia ordinare seu conferre sacros Ordines, & cum probabili materia aut forma contrahere Matrimonium, quam cum probabili jurisdictione absol-
vere?

An autem probabilis jurisdictio ita certa sit (ut putant hi Doctores) & consequenter an liceat cum illa communiter absol-
vere, etiam in articulo mortis, dicam in materia de Pœnitentia. Hic sufficiat anno-
tasse, distinctionem illam potius esse materialem, quam formalem: nam si jurisdictio probabilis non exiret terminos probabilitatis, neque cum illa liceret absolvere magis, quam cum materia aut forma probabili; adeoque peccaret minister ad minus contra charitatem, nisi fortè fieret de consensu pœnitentis.

267.

Si dixeris: Licitum est uti opinione probabili dicente non esse restituendum, & tamen est periculum injustitiæ; nam fortè erit illa res proximi: ergo similiter licitum erit uti opinione probabili in administra-
tione Sacramentorum, cum periculo efficiendi aliquid contra charitatem.

Respondet Felix Tentativæ Compluten-
sis tomo 1. tract. 4. de Conscientia c. 3. diff. 10. n. 7. magnum esse discrimen; nam proximus non habet jus certum, ut illi talis res restituatur, sed solum probabile; & ita sine jure peteret restitutionem certam, & illi satisficit opinione probabili: at verò proximus jus habet certum, ut Sacramenta vera & certa illi tribuantur, cui non satisficit cum Sacramento dubio aut probabili.

Adde, quòd sicut restituens tenetur prospicere bono proximi, ita & bono proprio vel pauperum, & ita non tenetur sequi opinionem dicentem, ut restituat; sed potest se conformare opinioni affirmanti, ut sibi retineat, vel pauperibus eroget. Hæc ille.

268.

An Doctor interrogatus possit obligare ad restitutionem secundum opinionem probabilem?

Si inferas: ergo cum quis petit consilium à Doctore, an restituere debeat in casu, in quo sunt varia & contraria opinio-
nes, non poterit Doctor respondere eum debere restituere, sequendo opinionem probabilem; quia sic non videtur satisfieri obligationi charitatis erga ipsum. Sic enim eum exponit periculo, ut restituat ex suis

bonis id, quod revera nõ deberet restituere.

Respondet Vasquez 1. 2. disp. 63. n. 14. neg. consequentiam: quia (inquit) ex charitate non potius debet Doctor ille prospicere restituenti, quam ei, cui facienda est restitutio; ac proinde ut obliget interrogantem ad restitutionem, satis est se-
qui opinionem suam probabilem.

Quòd si quis dicat (prosequitur idem Auctor paucis interjectis) neminem esse obligandum ad restitutionem ex sola opinione, quia melior videtur conditio possidentis; ac proinde ex sola opinione obligandus non est. Respondeo regulam illam juris: *Melior est conditio possidentis*, intelligendam esse in casu dubio; non autem cum est varietas opinionum; nam quando est varietas opinionum, non dicitur res dubia. Hæc ille.

Planè (inquis) non dicitur res dubia negativè; sed dicitur res dubia positivè. Quòd autem regula illa juris intelligenda sit in casu dubio negativè, & non etiam in casu dubio positivè, unde probatur? Quippe non ait regula juris: *In dubio melior est*; sed: *In pari delicto vel causa potior est conditio possidentis*. Et lex 128. ff. de diversis regulis juris: *In pari causa possessor potior haberi debet*. Cur ergo etiam in casu dubio positivè possessor non habeatur potior?

Respondet Vasquez supra, quia alioquin iudices non possent secundum opinionem quam putant probabiliorem, spoliare aliquem re quam possidet, & alteri eam adjudicare.

Sed contra: Regula Juris non ait: *In causa probabiliori*; sed: *In pari causa*. Ergo tametsi regula illa intelligeretur in casu dubio positivè, quando videlicet opinio-
nes contrariæ forent æquè probabiles; nihilominus iudices possent secundum opinionem, quam omnibus consideratis, etiam ipsa possessione, putant probabiliorem, spoliare aliquem re quam possidet, & alteri eam adjudicare.

Nonne in dubio vel pari causa de valore dispensationis, v. g. in impedimento Matrimonij, non obtante quòd possessio stet pro impedimento (quippe quod ante dispensationem certum erat) judicatur dispensatio valida? Sed cur hoc?

Quia possessioni præponderat præsumptio valoris actus, juxta legem *Quotiens in stipulationibus ff. de verbor. obligation. ibi: Quotiens in stipulationibus ambigua oratio est, commodissimum est id accipi, quo res, de qua agitur, in tuto sit*. Et lego *Quotiens in actionibus ff. de Rebus dubijs, ibi: Quotiens in actionibus*

Affirmat Vasquez.

269. Objectio.

Responsio.

Objectio.

Responsio Vasquez.

270. Objectio.

In dubio de valore dispensationis judicatur dispensatio valida.

Varie leges;

nibus aut exceptionibus ambigua est oratio, commodissimum est id accipi, quo res, de qua agitur, magis valeat quam pereat. Idem habetur cap. Abbat de verbor. signific. ibi: *Profecto sic intelligenda sunt illa verba, ut res, de qua agitur, valere possit potius quam perire.*

Ergo similiter in casu presenti tanta potest esse probabilitas causæ petentis restitutionem rei suæ; ut etiam consideratâ possessione alterius partis, adhuc probabilius sit rem ipsi deberi, vel saltem verè probabile: & in istis circumstantiis Doctor consultus poterit respondere possidentem debere restituere, sequendo opinionem suam probabilem.

An Doctor interrogatus debeat respondere secundum propriam opinionem.

Dico, *Opinionem suam*; quia, si verum est, quod ait Vasquez supra: Qui interrogat Doctorem aliquem an obligatus sit ad restituendum, non interrogat de opinione aliorum Doctorum, sed de opinione ipsius quem interrogat; si hoc, inquam, verum est, Doctor interrogatus non videtur suo muneri satisfacere, si relinquens suam opinionem, qua credit eum non obligari ad restituendum, secun-

dum aliorum sententiam respondeat obligando ipsum ad restitutionem: etenim interrogantem decipit.

An autem hoc verum sit, posset dubitari, & fortè negari dicendo, interrogantem solummodo inquirere quid ipse à parte rei facere debeat vel possit, nisi aliud expressè significet. Sanè si Doctor eum excusaret à restitutione secundum sententiam aliorum, credo firmiter, quòd nullatenus conquireretur de deceptione.

Atque ex his sit finis impositus huic controversiæ, immo & Sectioni. Nam quod attinet ad jurisdictionem Ministri, planè aliqua requiritur extra casum necessitatis, nè videlicet in Ecclesia Dei omnia inordinatè & confusè fiant; sic (inquam) requiritur, ut peccet, etiam mortaliter, qui sine ea ministrat Sacramentum (excepto Matrimonio) ut patebit suis locis agendo de Sacramentis in particulari.

Impresentiarum sic expeditis conditionibus requisitis ex parte ministri, reliquum est ut examinemus condiciones necessarias in suscipiente.

SECTIO OCTAVA.

De Suscipiente Sacramentum.

I. Solum viatores sunt capaces Sacramentorum.

Constat Primò solos viatores esse capaces Sacramentorum, morali (ut sic loquar) capacitate, id est, cum effectu gratiæ sanctificantis. Posset quidem physicè Beatus sumere sacram Eucharistiam (nam etiam bruta possunt materialiter sumere sacram hostiam) non tamen sacramentaliter tamquam cibum spirituale nutritivum.

In parvulis non requiritur ulla dispositio ut fructuose recipiant Sacramenta, quorum sunt capaces.

Constat Secundò apud omnes Catholicos, nullam in parvulis (eadem est ratio perpetuò amentium) requiri fidem, intentionem aut aliam quamcumque dispositionem, ut validè, imò fructuosè suscipiant Sacramenta, quorum sunt capaces, puta Baptismum, Eucharistiam, Confirmationem, & verosimilitè Ordinem.

Quæritur ratio? In promptu est, scilicet carentia usûs rationis, ex qua incapaces sunt propriæ fidei, intentionis aut alterius cuiuscumque dispositionis. An autem requiratur fides vel intentio parentum offerentium suos parvulos, statim videbimus.

Tota ergo controversia devolvitur ad

adultos, id est, ratione utentes, vel qui aliquando ratione usi fuerunt, in quibus certum est plura requiri ad licitam, quam ad validam tantum susceptionem; uti etiam superiori Sectione vidimus plura requiri in ministro ad licitam ministracionem, quam ad validam tantum. Incipiendo autem ab ultimo:

CONCLUSIO I.

Adultus qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, invalidè suscipit Sacramentum, quod consistit in usu.

Dico quod consistit in usu, quia de Eucharistia, quæ est Sacramentum permanentis, est diversa ratio; quippe ante summptionem supponitur habere veram ac propriam rationem Sacramenti. Unde etiam animalia irrationalia validè illud suscipiunt; ergo etiam homo penitus contradicens.

An